

IRODALMI
MŰVÉSZETI
ÉS
HELYTÖRTÉNETI
SZEMLE

Paksi Tükör

X. ÉVFOLYAM, 3. SZÁM, 2003 OKTÓBERE

ÍZELÍTŐ

Bottyán János tábornok
harcai

Vak Bottyán emlékek
nyomában

Római kori romkert nyílt
Dunakömlődön

Paksi költők versei

A sajtó gyermeke

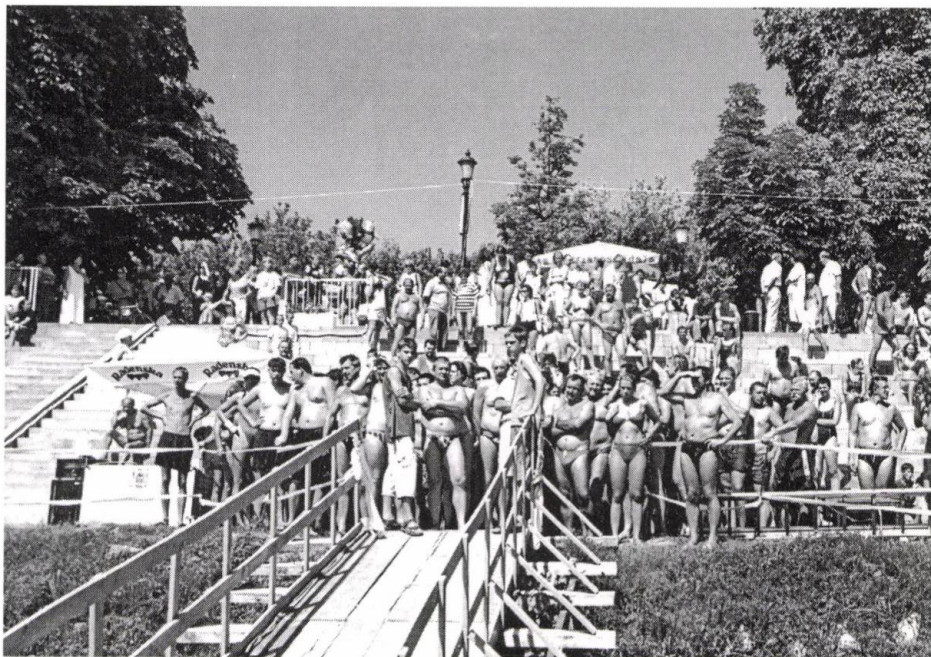
Remekművek üvegből

Egy tehetséges paksi lány

Az információs társada-
lom felé

A felkelő nap háza

Akik átúszták a Dunát

Duna átúszás

2003. augusztus 20.

Tisztelt Olvasó!

A Rákóczi-szabadságharc Tolna megyei eseményeit Bánkúti Imre dolgozta fel a "Tolna megye a Rákóczi-szabadságharcban (1703–1711)" címmel, és ez a tanulmány megjelent a Tanulmányok Tolna megye történetéből című megyei levéltári sorozatban. Ám a "Bottyánvár" körüli csatározásokat sokkal részletesebben írta le Markó Árpád: Bottyán János tábornok harcai Dunaföldvár és a kömlődi "Bottyánvár" körül, 1705 júniusában c. munkájában. Ez a tanulmány a Magyar Katonai Szemlében jelent meg 1933-ban, amelyet most változatlan utánnyomással adunk közre.

(Forrás: Magyar Katonai Szemle, 1933. IX. füzet, 203-217. p.)

HADIÖRTÉNET ÉS HADILEVÉLTÁRI OKMÁNYOK

Szerkeszti: Markó Árpád

BOTTYÁN JÁNOS TÁBORNOK HARCAI DUNAFÖLDVÁR ÉS A KÖMLÖDI „BOTTYÁNVÁR” KÖRÜL, 1705. JUNIUSÁBAN

II. Rákóczi Ferenc hadseregének zöme 1705 tavaszán a Felvidéken viselt hadat. Egy-egy kisebb seregcsoportja Forgách Simon gróf tábornok alatt Erdélyben és Barkóczy Ferenc gróf tábornok alatt a Duna és Tisza közén működött. A Dunántul még mindig nem volt Rákóczi kezében, mert Heister gróf tábornagy császári csapatai Károlyi Sándort onnan, március végén, — a hadjárat alatt immár harmadizben — újból kiszorították. A fejedelem most már személyesen akarta a nyárra tervezett dunántuli expedíciót vezetni, még pedig az Alföld felől. Hogy a Dunán való zavartalan átkelést biztosítsa, Bottyán tábornokot bizta meg azzal, hogy Saint-Just francia hadmérnököt segítségével Dunaföldvár—Paks tájékán keressen hidverésre alkalmas helyet és erősítse meg azt mindkét parton, hidfőszerűen kiépített sáncokkal. Az Érsekújvár körül operáló Esterházy Dániel gróf tábornokot Bottyán fölé helyezve, már február 2-án arra utasította, hogy a Bercsényitől rendelkezésre bocsátott csapatokkal siessen Bottyán után, vegye át az ujonnan építendő hidfő biztosítását a dunaföldvári és a budai császári várörségek részéről várható támadások ellen és készítse elő a fejedelem seregének átkelését.

Bottyán az átkelés helyéül Dunakömlőd és Imsód (régii térképeken Imsós) vidékét választotta. Az Alföld felőli hidfőt az im-sódi erdőben, a víz partján, építették olyan helyen, ahol a Duna egy kanyarodójában medre megszűkült és a tulsó parton, Dunakömlőd akkori határában a víz színe felett, 50—60 méterre kiemelkedő, erősítésre igen alkalmas domb uralta a környéket. Ez a dunai kanyarodó ma már nem létezik, mert a későbbi Duna-szabályozás a folyó medrét megrövidítette. Bottyánváranak, amely e dombtetőn épült, — még ma is látható romjai —, tehát ma már nem állnak a víz partján. Az im-sódi sánccal átellenben a dunántuli parton

a kurucok két sáncot építettek, még pedig az egyiket közvetlenül a víz partján, a hid kijáratánál, a másikat pedig a dombtetőn. E három erőd alkotta a kurucok »Bottyánvár« név alatt ismert kömlödi sáncait.¹ A hely kiválasztása kétségkívül kitűnő volt. A duna-földvári császári őrség hatókörén kívül esett és lehetővé tette a közlekedést az Alföld közepéből a Dunántul közepébe.

Ha a *Bottyánvár* nevet halljuk, ne gondoljunk a várerődítéstan szabályai szerint, kőből, téglából szilárdan épített várfalakra. Ugy a felső erőd, mint a partokon fekvő másik kettő, tulajdonképpen erős földvár volt. Faburkolattal, helyenkint talán téglával, kővel is falazott, de mindenesetre mély árkokkal és a védősereg elhelyezésére alkalmas fedezékekkel, összekötőárkokkal ellátott tábori erődítmény lehetett, amely azonban hosszabb tüzérségi bombázásnak nem tudott ellentállni. A hidat Bottyán részint cölöpökre, részint hajókra fektette. Horgonya azonban nem volt. Súlyos kővekkel töltött nagy vesszőkasokat bocsátott a Duna fenekére, ezekhez kötötte a hid uszóaljzatait.

Rákóczi — mint emlékirataiból kitűnik — nem sokra becsülte Bottyán műszaki tudását, ezért is küldte vele a francia hadmérnök tisztelet Kömlödre, később még Le Maire francia hadmérnök-brigadéroszt is a munkák ellenőrzésére. Bottyán és a mellé beosztott francia tiszt között sok nézeteltérés volt. A kuruc tábornok ugyanis nem helyezte mindenben az elméletileg talán képzetesebb Saint-Just javaslatait. Rákóczi viszont inkább a franciának adott igazat, ami az önérzetes és tapasztaltabb kuruc tábornokot sértette. Hogy kinek volt igaza, azt nem tudjuk megállapítani, de ez a helyzet nagyon hasonlít a világháborúban, a legtöbb csapattiszt életében is megisméltődött jelenetekhez, amikor a térszint, a helyzetet, az erőket és eszközöket jobban ismerő csapattisztek és a magasabb parancsnokságoktól kiküldött műszaki törzskarbeli tisztek között heves viták keletkeztek egy-egy megerősített vonal helye, kiépítése felett. Saint-Just és Bottyán között valószínűleg csak a részletkérdésekben lehettek viták, mert mindhárom sánc és az átkelő helyének kiválasztása minden tekintetben megfelelő, sőt kitűnő volt. A hid 1705 április első napjaiban elkészült. A fejedelem dunántuli hadjárati tervét most már csak az késleltette, hogy Esterházy Dániel — különféle ürügyek címén —

¹ Lásd a II. József császár idejében — 1782-ben — készült »Josephinische Aufnahme« duna-földvári térképlapját. Eredetije a bécsi Kriegsarchívban, másolata a Hadilevéltárban Budapesten, továbbá Schilling Roger: Dunakömlöd és Németkér telepítés- és népiség története (Budapest, 1932) című munkájának 163. és következő lapokon közölt képeit.

huzta, halasztotta lemenetelét. Cunctatori magatartását csak akkor változtatta tevékenyebb mozgássá, amikor máj. 13-a körül megkapta a fejedelem határozott, írásbeli utasítását a dunántúli operációk megindítására.² Az utasítás szerint Esterházy a fejedelmi hadoszlopnak mintegy »előjáróban bocsátott hadait«, tehát elővédjét alkotta volna. Bottyánra hárult az a feladat, hogy az átkelést biztosítsa s ha az sikerül, akkor feltartóztassa a fejedelem háta mögé Budáról esetleg lesiető császári erőket, vagy pedig a Csallóközből, — ahol akkor már Heister utódja, Herbeville gróf tábornagy parancsolt — Székesfehérvár felől várható ellenséget.

Rákóczi utasításából kitűnik az, hogy a fejedelem figyelmen kívül hagyta a császári kézben levő Dunaföldvár harcászati jelentőségét. Mindig csak a távolabbi — budai, csallóközi — németek beavatkozását tartotta szem előtt, s nem törődött a közelebbi, bár kisebb, de helyzeténél fogva veszélyesebb ellenséggel, a dunaföldvári császári őrséggel. Ez a mulasztás volt az oka annak, hogy a fejedelem nagyszabású terve a Dunántul meghódítására, a Dunaföldvár és Bottyánvár körül keletkezett harcok miatt meghiusult. A sáncok építését a császáriak nem nagyon zavarták. Amikor már elkészült, — május első felében — a dunaföldvári őrség váratlanul megrohanta ugyan Bottyánvárat, de a kurucok ezt a támadást visszaverték.³

Talán a földváriak e májusi próbálkozása hívta fel Rákóczi figyelmét Földvár jelentőségére. Vay Adám udvari marsallját elküldte Bottyánhoz, hogy — addig is, amíg a már utban lévő Esterházytól részletes tájékoztatást kap — személyesen győződjön meg az ottani helyzetről és ha szükséges, a fejedelem nevében intézkedjék. Vay május 16-án szemben lévén Bottyánnal, hamarosan meggyőződött arról, hogy ez a vezér, nem az a stupidus, csupán verekedéshez értő, nyers modoru katona, akinek az udvaroncok és a francia tisztek híresztelték, hanem igenis tapasztalt, megfontolt és mindenekelőtt gyakorlott vezér. Ezt írja róla: »ollyan submissional vagyon hozzám, bizony egy közkapitánytól nem várhatnék többet... mindenre offerálja magát. Bizony, csak tudnának véle bánni s néha szenvedni is, nem volna haszontalan szolga! Igaz néha indiscrete kemény, de néha bizony okot is adnak reá néki!«⁴

² Archivum Rákóczianum IV. kötet 509. oldal.

³ Bercsényi V/13-án kelt jelentése a fejedelemhez: »Bottyánvárat megpróbálta minap annyi német és szégyenvallva tért meg.« A. R. IV. kötet 506. oldal.

⁴ A. R. IX. kötet 188. oldal.

Vay Ádám odaküldésének másik célja az is lehetett, hogy a dunántúli expedícióra kiszemelt csapatok gyülekezését sűrűsítse. A Bercsényitől Esterházyhoz utalt ezredek ugyanis az ország különböző tájairól május közepéig még nem érkeztek Imsódra. Buday Jász ezrede, Majos, Deák Ferenc, Szabó Máté, Hellebronth, Zsám-boky ezredei azokban a napokban kezdték meg költözködésüket Bottyánvárába. Bottyán ítéléte szerint több lovas hadra ott nem lesz szükség, annál inkább gyalogságra, ezért Vay sürgősen kért a fejedelemtől ilyen hadakat. Azután a sánc ásáshoz szükséges szer-zámokat, pénzt és élelmet.

Bottyánnak, mint tapasztalt katonának, nagy aggályai voltak a kuruc sereg ellátásának fogyatékosága miatt. Vay igazat adott neki: »igaz dolog nyomorult dispositiok voltak eddig, nem csudálom ha haragszik (Bottyán) a commissáriusokra.«⁵ Az ő tanácsára azután a fejedelem Szentiványi Rafaelt küldte főhadbiztosnak oda, aki pár nap múlva Bottyánvárába érkezett. Hatáskörét ugylátszik tullepte, mert Vaynak kellett később a fejedelem utasítása szerint a parancsnoklási viszonyokat rendezni a várban és kibékíteni Csajághy János ezredest, aki — mint »militaris« ember — sértve érezte magát, hogy Szentiványit, aki csak hadi commissárius, felébe helyezték.⁶

Bottyánvára felépítésének hírére a Károlyi kiűzetése után a Dunántúlon lappangó hadak közül is sok ember jelentkezett újból szolgálatra, tehát itt is kellett Vay Ádámnak a parancsnoklási viszonyokat rendezni. E hadak között Domokos Ferencnek volt a legnagyobb tekintélye. Mint csobánci, vásonkői, palotai várkapitány, már a török időkben vitézül hadakozott. Viszont Kisfaludy Györgyöt sem lehetett mellőzni, ezért Vay azt javasolta, hogy Domokost tegyék az amugy is beteges, törődött Esterházy Dániel helyettesévé s Kisfaludy kezében maradjon a dunántúli hadak fővezérsége.⁷

Az ellenségről Vay megtudta, hogy Székesfehérvár, Simon-tornya s Buda között állandó mozgólódás észlelhető és járőrjelentések szerint Székesfehérvár körül nagymennyiségű élelmiszerkészleteket gyűjtenek és akarnak Budára szállítani. Bottyán ebből azt következtette, hogy oda csapatok fognak érkezni minden bizonynyal azért, hogy báró Glöckelsperg altábornagy, budai parancsnok onnan aláereszkedve, az imsódi és kömlödi sáncokat megtámadhassa. Bottyán e hirre személyesen akart lovassága élén Buda felé

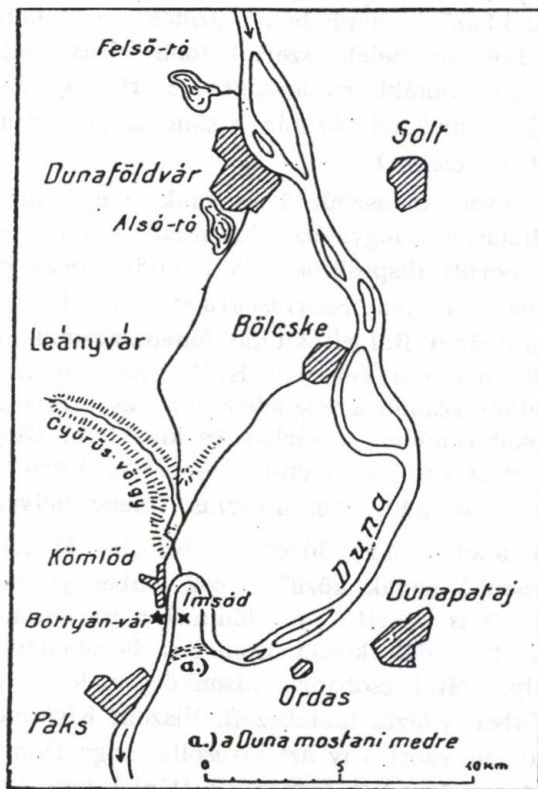
⁵ A. R. IX. kötet 188. oldal.

⁶ Vay jelentése május 29-éről U. o. 192. oldal.

⁷ U. o. 190. oldal.

MARKÓ: BOTTYÁN HARCAI BOTTYÁNVÁRNÁL 1705. JUN. 207

vágtatni, hogy az élelmiszerszállítmány odajutását megakadályozza. Együttal a »budai malmok és kompok ellopását is magára vállalta Bottyán uram« — írja Vay.⁸ Balogh Ádám és a Bottyánvár körül gyülekező seregek vállalkozóbb része önként csatlakozott Bottyánhoz, aki május 18–19-e körül megindult és Székesfehérvár tájékán

1. sz. vázlat.

megtámadta a 300 megrakott szekérral Buda felé vonuló németeket. 300 császári katonát levágott, 80-at elfogott, a többi szétzavarta s a társzekereket Bottyánvárába küldte.⁹ Ezzel azonban feladatát még nem tekintette megoldottnak, hanem a Buda felé visszavonuló rácoakat üldözve, május 20-án, a hajnali órákban a cölöpgátakkal körülvevő Tabánt rohammal bevette. Bercsényihez küldött jelentésében 500 ellenséges halottról számolt be.¹⁰

⁸ A. R. IX. kötet 188. és 189. oldal.

⁹ Rákóczi május 27-i üzenete franciaországi követének. A. R. U. o. 191. oldal.

¹⁰ A. R. IV. kötet 557. oldal.

A császári sereg mozgólódásából Vay meggyőződött arról, hogy Esterházy Dániel és a fejedelem dunántuli hadjáratának elkerülhetetlen feltétele Bottyánváranak biztosítása észak felől. Ezt a feladatot csakis Földvár elfoglalásával lehetett megoldani.

Mindnyájan érezték azt, hogy Bottyánváranak birtoka mindaddig problematikus marad, amíg nem tudják Dunaföldvárról a császári őrseget kiverni. Esterházy Érsekujvárból május 15-én végre elindult és június első napjaiban érkezett az imsódi sánca. Ott átvette az időközben kb 8000 főre felszaporodott haderő vezetését,¹¹ azután Vay javaslatára s Bottyán sürgetésére június 4-én Földvár alá vonult és azt körülzárta.¹²

A földvári vár nehezen megvívható helyen feküdt. Északon a város utcái, kelet felől a Duna és a part meredeksége megnehezítették megközelítését. Déli és nyugati lábainál akkor mocsaras tavak, az Alsótó és a Felsőtó feküdtek. Közöttük megszakadt gátakon, malomárok töltéseken keresztül nehéz volt a közlekedés. Esterházy seregét két részre osztotta. Az Alsótó vidékén¹³ ő állott fel seregének egy részével és a Duna partjától kezdve félkörben zárta körül a várat, hogy Simontornya vagy Szekszárd felől segítséget ne kaphasson. Bottyán ezredeivel a Felsőtó vidékén, ugyancsak a Duna partjáig szállott meg egy félkör alakú vonalat, hogy Esterházyhoz csatlakozva, Buda és Fehérvár felé biztosítsa a következő napokra tervezett ostromot. A várral átellenben lévő szigetre hajdukat küldtek, hogy a folyamon való közlekedést elzárják.¹⁴

A földvári vár több részből állott. Magvát képezte a régi monostor kőépülete egy erős őrtoronnyal. Ezt a Duna felől a monostor elpusztult részének falai és a többi oldalakon földsáncokból álló, kevésbé erős erődvonala övezte.¹⁵

A földvári ostrom előjátékát egy kis vízi harc képezte, amelyet

¹¹ U. o. 561. oldal.

¹² A Földvár alatti táborból június 6-án a fejedelemhez intézett jelentése. A. R. IX. kötet 194. oldal.

¹³ Ma már nincs tő ezen a helyen, valószínűleg ott feküdt, ahol ma a vasútállomástól délnyugatra, a katonai térképeken egy vízes leelő van jelezve.

¹⁴ A körülzárás első napjának eseményeit lásd Esterházy június 6-án kelt jelentéséből és egy ismeretlen kuruc tiszt naplótöredékéből. A. R. IX. kötet 194–197. oldal.

¹⁵ A dunaföldvári vár ostromával és 1705-ben történt bevételével Cziráky Gyula: A dunaföldvári vár ostroma és bevétele 1705-ben című munka foglalkozik részletesebben. Forrásait Thaly műveiből meríti az Arch. Rák. egykori adataira támaszkodva.

junius 4-én, a Földvárrel átellenben fekvő solti sánc válogatott hajduságából álló folyamzár (6 sajkán) őrsege vívott a Budáról ugyancsak 6 sajkán Földvárra evező rácokkal, akik élelmiszert akartak a várba vinni. A földvári sziget északi sarkán leelkedve, a császári szállítmány útját elzárták s másfél órai harc után partra kergették. A partra menekülő rácok sajkáikat cserben hagyták s halottaikkal a várba menekültek. A kurucok közül csak egy ember esett el és öt sebesült meg.¹⁶

Az ostromot Bottyán kezdte meg junius 4-én este, amikor 300 gyalogos és néhány lovas élén észak felől behatolt a városba »a barátok rezidenciájáig« és az azzal átellenben levő szőlőhegyen letelepítette ágyuit. Az ellenség zavararótúze a kurucoknak nem sokat ártott.

Másnap — junius 5-én — Bottyán megismételte támadását és a gyalogsággal és néhány lovassal behatolt az első sáncvonal mögé. Mindkét részről heves ágyu és puskatüzelés kezdődött, de lényeges veszteség nélkül. Bottyán célja ezzel a két támadással csak az volt, hogy a tulajdonképeni várat megközelítse és megkeresse a főtámadásra legalkalmasabb helyeket. Második behatolásának hatása alatt a császári őrseg a külső sáncból visszavonult a belső várba, Bottyán ide nem követte őket, hanem visszatért eredeti táborhelyére. Egy német fogoly vallomása szerint a védőrség három gyenge (50—50 főnyi) gyalogos századból, 70 lovassal és néhány század rácból állott. Sokan ezek sem lehettek, mert a vár kicsiny volt.

7-én a császári őrseg kitört. Délután 2 óra tájban kirohantak a kapuból, elfoglalták a külső sáncvonalat és tüzet zudítottak a kurucokra. Rövid puskázás után Bottyán gyalogsága visszaverte őket a belső várba. Felgyújtotta a kapu előtti őrházat s egy szakállas-ágyut zsákmányolt.

Bottyán most már jól ismerte a helyzetet s előkészült a rendszeres ostromra. A tulsó partról (Solt felől) sikerült lőszert áthozni, aminek szétoztása után csapatait egy napig pihentette s 9-én reggel 8 órakor indult általános támadásra. Ennek lefolyását a harc egy résztvevője így írja le: »Die 9-na praesentis, circa horam octavam matutinam elkészítvén jól a munitiókat, fasinákat és más egyéb requisitumokat: Bottyán János Generális Uram a gyalogsággal megindult és nagyobb részivel a hajduságnak, a váron alól való tó mellett elvivén, az vár háta megé került, — az honnant az hegy alatt annyira bévitte az hadakat, hogy apró puskákkal egymást penét-

¹⁶ Esterházy id. jelentése.

rálhatják; az munitióval pedig ugyan az hegy alatt, a megirt tó szélén egy árok mellett megállapodván és a lövéshez kezdvén, — próbáért csakhamar olyan operációt vitt véghez, hogy a sáncon kívül tett két rendbéli árkolásokból csakhamar kilövettenek a németek; mellyeket is az hajduság mindjárt occupálván egészen bépuskázták a németet a sánczba, minekutánna a munitiót mindjárt közelébb vitték, azon árok mellé, — a honnét egész nap tartott számtalan sok és kemény lövéseket tettek a sáncz ellen, nemkülönben a német is a mieink ellen, — szüntelen egymással, mind öreggel (ágyuval), mind apróval (puskával), de kiváltképpen öreggel. Mindazonáltal Isten kegyelméből egy hajduknál több el nem esett, és egy pattantyus (tüzér) sebesedett meg, — a németnek pedig egy ágyuját ellőtték és egy dragonost lovastul.¹⁷

Bottyán támadásával tehát csak részleges eredményt ért el. A tulajdonképeni várfalakon még kívül lévő s ellenséggel megrakott sáncrezseket kitisztította, azok őrségét beszorította a várba, de a főerősséget még nem tudta elfoglalni. A támadást egyelőre még nem ismételte meg s a következő napokban úgy ő, mint az ostromot eddig is tétlenül szemlélő Esterházy Dániel megelegedtek a vár körülzárásával s előkészültek egy alaposabb ostromra. Erre azonban már nem került sor, mert a Budáról Földvár felmentésére közelegő sereg beavatkozása, de főleg Esterházy Dániel semmivel sem menthető, ok nélküli elvonulása a vár alól, a következő napokban a császáriak javára billentették a mérleget.

Amikor Herbeville a magyarországi hadak főparancsnokságát tavasszal átvette, tábornokaival haditanácsot tartott. Ennek döntése szerint Glöckelsperg altábornagyot bizta meg azzal, hogy Rabutin Erdélyben végszükséget szenvedő seregét felsegitse s a bécsi udvar fennhatóságát abban az ország részben biztosítsa. A haditanács azonban tisztában volt azzal is, hogy úgy a dunántuli, mint a csallóközi és vágvölgyi csapatok válságos helyzetbe kerülhetnének, ha Glöckelsperg levonulása után, a kömlödi átkelő még mindig a kurucok birtokában marad. Ezt legtisztábban Pálffy altábornagy látta, aki Somorjáról május 14-én Savoyai Eugenhez küldött jelentésében határozottan megállapítja azt a tényt, hogy amíg a paksi dunai hidat és sánccokat széjjel nem rombolják és az átkelést lehetetlenné nem teszik »wird unser Seits an der Waag nicht wohl zu operiren seyen.«¹⁸ A távolabbi hadászati cél, Erdély megsegítése mellett, tehát

¹⁷ A. R. IX. kötet 197. oldal.

¹⁸ Bécsi Kriegsarchiv Feldakten Ungarn 1705—5—7.

egy közelebbi cél megvalósítása lépett előtérbe. Glöckelsperget ezért úgy indították Erdély felé, hogy Budán át először Dunaföldvára vezesse seregét az átkelő elfoglalására. A hadművelet végrehajtásának tekintetében szabadkezet engedtek neki és felhatalmazták arra, hogy Herberstein és Nehem tábornokok kb. 3.000 főnyi rác seregét Pécs, Szigetvár vidékéről vagy magához vonja, vagy levonulásának megkönnyítésére »per diversionem« alkalmazza.¹⁹

Glöckelsperg egyelőre azonban csak 1600 gyalogos és kb. 2400 lovasból álló hadtestre számíthatott, de kárpótolhatta magát a budai várból elvihető ágyuparkkal.

Lovasságát gróf Löwenburg tábornok vezette.

Valószínűleg 5-én délelőtt érkezhettek Budára Esterházy Dániel Földvár alá való érkezésének híre s ezért a tevékeny Glöckelsperg maga indult kémszemlére, június 5-én éjjel, egy 800 főből álló különítmény élén Paks felé. Serege csak 13-án követte.²⁰ Felhatalmazása értelmében értesítette jöveteléről a Dunántul, utja közelében elérhető császári csapatokat, aminek eredménye az volt, hogy akkor, amikor június 15-e táján egész hadteste Földvár alá ért, az, a székesfehérvári őrség egy részével báró Globen vezetésével, továbbá a környéken portyázó Salm és Heister gyalogezredek egy-egy zászlóaljával megszapordott.

Glöckelsperg hadainak gyülekezéséről Bercsényi tájékozva volt. Június 13-án írott levelében figyelmeztette Esterházy Dánielt, hogy a csallóközi német seregből 22 lovas század csapaterősítés ment Budára, »hogy az ott valókkal megegyezve Kegyelmetek földvári operatioját turbálja.«²¹ Ezzel ugyan nem akarta megijeszteni Dániel urat, mert ugyane levelében biztosítja őt arról, hogy nem félti Bottyánvár sorsát s a fejedelem különben is fog hadat küldeni utána. De bizonyára ez a híradás és a kuruc portyázóktól kapott pozitív hírek Glöckelsperg seregének közeledéséről és szaporodásáról félemlítették meg Esterházyt annyira, hogy a földvári ostromzárvonalat váratlan elhatározással felbontotta és az ő seregrészével, amely pedig a várat délről és délnyugatról fogta körül, 16-án elvont Földvár alól Kömlödre, majd Bottyán hidján át a tulsó partra, Ordasra, onnan Soltra.²²

¹⁹ Bécsi Kriegsarchiv Feldakten Ungarn 1705. fasc. V—12.

²⁰ Feldz. d. Prinzen Eugen von Savoyen VII. kötet 423 és A. R. II. II. 140. oldal.

²¹ A. R. IV. kötet 568.

²² U. o. 585. oldal.

Bottyán, — Földvár északi és északnyugati ostromzár töredékével, — magára maradt. Hogy értesítette-e őt Esterházy elhatározásáról, vagy nem, azt nem sikerült megállapítanom. A fejedelemnek az az elhatározása, hogy Esterházyra és nem Bottyánra bízta a Kömlöd—Földvár körüli csapatok fővezérségét, ime megbosszulta magát. A hadtörténetben nagyon ritkán találunk példát arra, hogy egy harccsoport parancsnoka seregének tetemes részével minden nyomósabb ok nélkül elvonul a várható küzdelem színhelyéről, kitéve alvezérét a sereg töredékével a biztos pusztulásnak. Bottyán, akinek keze alatt ily módon csupán gyalogsága és egy lovas ezrede maradt, ezek után nem tehetett mást, minthogy kövesse Esterházyt. De ő csak Kömlödig hátrált. Többet nem törődött erélytelen főparancsnokával, nem követte őt a hidon át a tulsó partra, hanem bezárkózott várába, hogy legalább azt megvédhesse Glöckelsperg várható támadása ellen.

Rákóczi június 21-én, Árokszállás-i táborában értesült arról, hogy Esterházy Dániel Földvár ostromát félbenhagyta. Nem lévén tájékozva Esterházy elvonulásának okairól, nem vonta őt felelősségre, de ugyan e napon Esterházyhoz futárral küldött levelének soraiból kiérezhetjük azt, hogy nem helyeselte ezt az elhatározást és szemrehányást tett neki, hogy »ily notabilis actionak particularitásiról nem informál.« Mivel pedig Esterházy jelentésében ugy látszik sürgős segítséget is kért, közölte vele azt, hogy Brenner átpártolt német zsoldosokból álló regimentjét Földvár alá küldte.²³

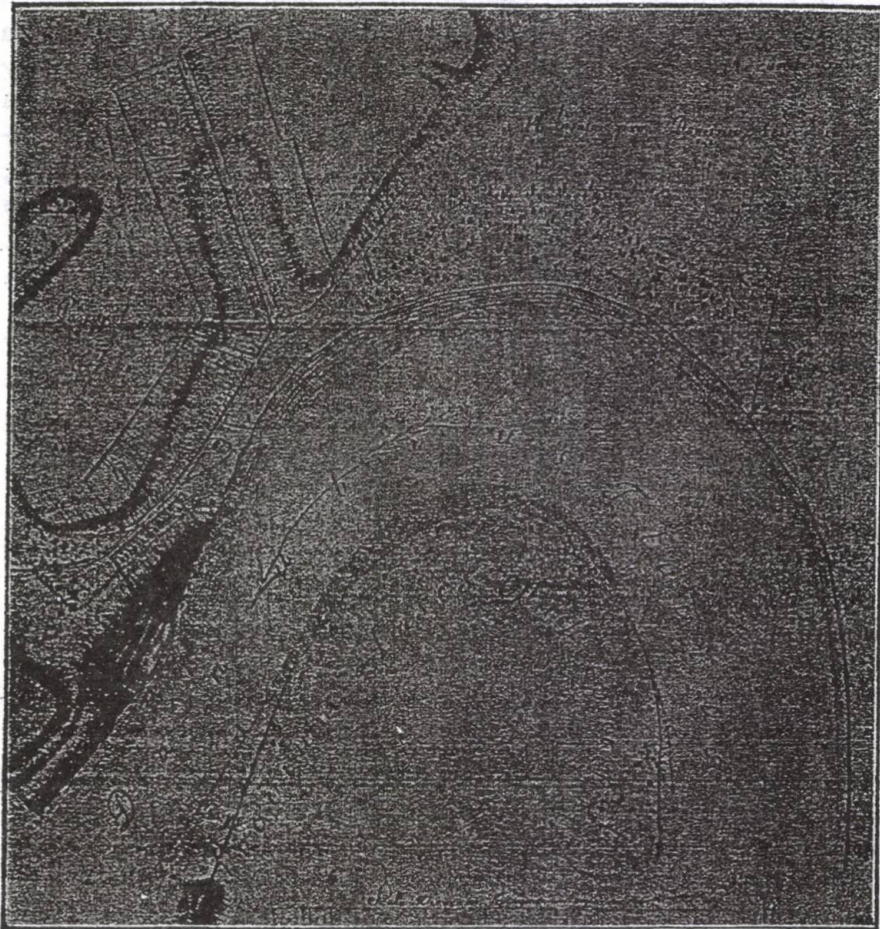
Június 18-án ért Glöckelsperg serege a már szabad Földvár alá, s azonnal folytatta útját Bottyánvár felé. Az agg kurucvezér erre 19-én reggel, lovas ezrede élén kitört a várból, azzal a merész elhatározással, hogy Glöckelsperget még Bottyánvára előtt, nyílt mezőn kényszerítse harcra. Sok reménye nem lehetett a győzelemre. Elhatározása, harcot nem kerülő, bátor egyéniségének becsületére válik s Esterházy lanyha magatartásával szembeállítva, a Dunaföldvár—Bottyánvár körüli események vázolásánál különösen elismerésre méltó. A Dunakömlödtől néhány km-nyire északra fekvő, — ma Gyűrűs völgynek nevezett — völgyből kifejlődve, a Leányvár-i dombokon rohanta meg Bottyán Glöckelsperg feléje közeledő seregét.²⁴ Az eredmény előrelátható volt. Lovasrohama a sokszoros túlerő ellenállásán megtörött, ő maga combjába sulyos lövést, arcára kard-

²³ A. R. I. kötet. 433—4. old.

²⁴ Cziráky i. m. 24. oldal.

MARKÓ: BOTTYÁN HARCAI BOTTYÁNVÁRNÁL 1705. JUN. 213

vágást kapott. Huszárjai visszavitték a várba s onnan Kecskemétre szállították. Lábsebének következményeit még sokáig szenvedte és évekig sántított.²⁵

2. sz. ábra.

A Duna kanyarodója Kömlödnél, Bottyánvárával. (Planum terrenum cameralis possessionis Kömlöd... Anno 1778. Eredeti térkép az Országos Levéltárban. Lásd Schilling Roger id. könyvében, 165. lap).

Glöckelsperg a szárazföld felől teljesen körülzárta a várat és ágyuit a Paks felőli dombokra vontatva fel, 20-ától kezdve állandóan és erősen bombázta annak cölöpökből, vesszőfonásokból és

²⁵ Rákóczi emlékiratai V. kötet 215. old. és Arch. Rák. IV. kötet 595. oldal.

földhányásokból készített sáncfalait.²⁶ A Bottyánvárába beszorult kurucok vezérei: Csajághy János, Szinnay Mihály, Farkas Sándor, haditanácsot tartottak, amelyen Farkas ezredének alezredese, Turcsányi László főstrázsamester (azelőtt Thököly hive és belső apródja) is résztvett. Aznap este Glöckelsperghez csónakokon újabb segítség érkezett. Ennek hírére a Bottyán megsebesülése és elszállítása miatt különben is megszorodott és élelemben szűkölködő őrség, békétlenkedni kezdett. Hiába jártak Csajághy és Horvát Tamás ezredesek jó példával a már csüggedő csapatok között, — a rend Bottyánvárában felbomlott. Turcsányi 20-án kiszökött a várból, átment Glöckelsperg táborába és tájékoztatta őt a Bottyánvárába szorult csapatok helyzetéről. Amikor Turcsányi árulása kitudódott s a várban az a hír terjedt el, hogy két, súlyosan megterhelt hajó közeledik Földvár felől, hogy a Kömlöd—Imsódi hidat széjjelszakítsa, a tüzérségi tüztől amugy is demoralizált védőrség 21-éről 22-ére virradó éjjel kiürítette Bottyánvárárt s a tulsó parti imsódi sáncba menekült.²⁷

Löwenburg tábornok a hajnali szürkületben észrevette, hogy a kurucok a várat kiürítették. Azonnal megszállta a sáncokat, azután csónakokon utánuk indult és ezzel megakadályozta a hid lebontását. A reggeli órákban azután Glöckelsperg ágyuival az imsódi sáncból is kilötte a kurucokat, úgyhogy mind a három sánc, tehát az átkelő mindkét hídfője, a császáriak kezébe került. Az imsódi sáncban azonban nem sokáig tarthatták magukat, mert Esterházy Dániel pár nap múlva Soltról visszafordult, ezt a sáncot visszafoglalta és az oly sok fáradsággal felépített hidat a menekülő császári őrség után széjjelbontotta.²⁸ Ebben a sáncban ugyanis Glöckelsperg csak kis megfigyelő őrséget hagyott, azután az ott maradt ágyukat és zsákmányt, összegyűjtve seregét Bottyánvárában s részben Földváron helyezte el azzal a szándékkal, hogy a Földvárral átellenben fekvő solti kuruc sáncot is elfoglalja, mielőtt Erdélybe tovább vonul. E szándékát azonban nem hajthatta végre, mert a fejedelem udvari

²⁶ Glöckelsperg tevékenységének részletei és a sánc elfoglalásának körülményeit lásd Eugen herceghez intézett — már idézett — jelentésében, amelyet június 22-én a már birtokában volt Bottyánvárból keltezett, — és Wienerisches Diarium 1705. 198. számában közölt leírásában.

²⁷ Turcsányi árulását lásd A. R. IV. kötet 606. old. Bercsényi levele a fejedelemhez, Rákóczi levele június 27-e körül Bercsényihez. A. R. I. kötet 355. oldal és a Wienerisches Diarium idézett számában, ahol Turcsányit Durszkaynak mondja, továbbá Glöckersperg idézett jelentését és Csajághy levelét a fejedelemhez június 21-én az A. R. IX. kötet 199. oldalán. Ugyancsak ez a levél ismerteti az őrség fegyelmetlen viselkedését.

²⁸ A. R. I. kötet 358. oldal.

hadainak Pest körül való gyülekezése miatt Herbeville elhalasztotta Erdély megsegítésének időpontját és Glöckelsperget Komáromba rendelte vissza.²⁹

A Földvár, Bottyánvár, Imsód körüli harcok a kurucoknak nem nagy vérvesztésébe kerültek. A legtöbbet, mintegy 100 embert vettek a Bottyánvár kiürítését megelőző tüzértűzben és Löwenburg üldöző csapataitól. A Rákócziól, Bottyánvár megsegítésére odaküldött reguláris német gyalogezred Bremer Antal ezredes vezetésével elkésett. Később kiderült, hogy Bremer már előzőleg titkos tárgyalásokat folytatott a császáriakkal és szándékosan késett. Haditörvényszéki ítélet alapján még ezévben, a szécsényi táborban főbelőtték.³⁰

Bottyánvár elvesztéséről Rákóczi és Bercsényi már 23-án értesültek. A fejedelem érthető keserőséggel fakad ki ugyanezen a napon Bercsényihez írott levelében: »hadainknak gyalázatos magaviselete felett, melynek continuatiója nemhogy szünnék, de augeáltatik azzal, hogy Esztorás Dániel teljességgel megbódulván, az hidat ott hagyván, Solthoz nyomult, idébb két mélyföldnyire, melylyel teljes alkalmatosságot adott az ellenségnek az általjövetelre, hacsak akarja; megparancsolván ugyan, hogy megint lemenjen, de kevés operatiójukhoz bizhatunk, bódulásokat látván.«³¹

A kömlödi átkelő elvesztése folytán Rákóczi eredeti hadműveleti terve, a Dunántulra való bevonulás, lehetetlenné vált. Addig, amíg Glöckelsperg erős serege a Duna mellékéről el nem távozik, amíg a kurucoknak nem sikerül akár ugyanitt, akár máshol e tájon új hiddal kötni át a Dunát, a Dunántult *erről* az oldalról megközelíteni nem lehetett. A fejedelem lemenetele tehát feleslegessé vált s ezért udvari hadaival Pestkörnyékén Ócsa mellett telepedett le június végén, hogy e központi helyből bárhová utrá kelhessen, ahol a helyzet seregének jelenlétét megkivánná.³² A fejedelem most már fontosabbnak tartotta Glöckelsperg további szándékának megfigyelését s azért, amikor megállapította azt, hogy ez a generális a Duna mentén Komárom felé vonul, a balparton párhuzamosan követte őt és Esterházy Dánielt is magához rendelte.

Glöckelsperg valóban utban volt a Csallóköz felé. Bottyánvárat rendbehozatta, a kurucok ott maradt hidanyagát, csónakjait feltűzeltette. Amikor Esterházy serege a fejedelem parancsára a főhadi-

²⁹ Fdz. d. Prinzen Eugen von Savoyen id. helyen 435. old.

³⁰ Thaly Bercsényi család 383. old.

³¹ A. R. I. kötet 353. old.

³² U. o. 355. old.

szállásra indult s az imsódi sánc is kuruc őrség nélkül maradt, Glöckelsperg azt is le akarta romboltatni, de a víz áradása feleslegessé tette ezt a munkát, mivel annak árcai megteltek vízzel. A Kalocsán tartózkodó Hellebronth János kuruc ezredes jelentése szerint ezt az erődítményt semmire sem lehetett többé használni.³³

A kuruc hadjárat, Bottyánvárral kapcsolatos eseményeinek első felvonása véget ért. A vár és a kömlödi átkelő ezután még ugyanez év őszén játszott szerepet,³⁴ de az 1706. év hadműveletei során már feleslegessé vált s többé mint hidfő nem is szerepelt.

Bottyán tábornok hirnevének és hadidicsőségének megalapozásához a vázolt események alatti magatartása nagyban hozzájárult. A sánc elveszett, amikor Bottyánt sulyos sebével kénytelenek voltak onnan elszállítani, de az ő erélyes, vitéz vezetése és magatartása, Földvár alatt és a június 19-i harcban, az egész kuruc hadseregben általánosan ismertté vált. Rákóczi mocsonoki táborából július 21-én kelt adománylevelével vitéz tábornokának: — »hazánk s nemzetünk szolgálatjában eddig is az üdöhhöz és alkalmatosságokhoz képest valósággal megbizonyított sokszori dicséretes magaviseletéért mellyet, hogy tovább is a Magyar Nemzet mostani közügyéhez való szives szeretetibül állhatatosan és minden készséggel fogna nyilvánvalóvá tenni, bizonyosan remélvén«, — Szent Péter és Madar, Komárom vármegyei falvakat és Érsekújvárban, a hajdan a gróf Serényi család tulajdonát képező, most pusztán álló kastélyát adományozta.³⁵

A Bottyánvár körüli kudarcból a következő hadtörténeti tanulságokat vonhatjuk le. Egy olyan nagy akadályon, — mint a Dunán —, való átkelésre nem elég a hidverésre és a hidfők kiépítésére legalkalmasabb pontot kikeresni és védelemre berendezni, hanem ennél talán még fontosabb feladat,³ mindazoknak a közeli akadályoknak elhárítása, amelyek az arra felépített nagyobb szabású hadműveleteket gátolhatják. A fejedelemnek elsősorban Dunaföldvár elfoglalására kellett volna mindenáron törekednie. Ennél a mulasztásnál azonban százszorta nagyobb az, amit Esterházy Dániel elkövetett, amikor a földvári ostromot ok nélkül abbahagyta. Ha kitart, ha nem

³³ Hellebronth jelentése a fejedelemhez június 6-án A. R. IX. kötet 200. oldal.

³⁴ Ezeket az eseményeket — amelyek Bottyán legkiválóbb haditettei közé tartoznak, a Magyar Katonai Szemle egyik jövő évi számában fogom ismertetni. — Szerkesztő.

³⁵ A. R. IX. kötet 201. old.

MARKÓ: BOTTYÁN HARCAI BOTTYANVARNÁL 1705. JUN. 217

hagyja cserben Bottyánt, hanem ő vele együtt, már az ostrom első napjaiban szintén támad, — a gyenge őrséggel megrakott vár feltétlenül kapitulál még Glöckelsperg beérkezése előtt. Így azután Bottyánváron kívül még egy másik erős hidő került volna a fejedelem birtokába. A dunántuli expedíciót az Alföld felől e fontos vár birtoka nélkül nem lehetett megindítani. Igazolja ezt, az 1705 utolsó hónapjaiban Bottyántól vezetett dunántuli hadjárat, amelynek első állomása Dunaföldvár elfoglalása volt. Csak azután következhetett Simontornya, Pécs, Siklós, Tata, Pannonhalma, Sárvár, Kapuvár bevétele s Bottyán néhány hét leforgása alatt már Sopron falai alatt állott.

Markó Árpád.

Vak Bottyán emlékek nyomában

Előző számunkban a gyöngyösi Bottyán emlékekről írtam. Közben rátaláltam Thaly Kálmán tanulmányára, amely a Századok 1867 októberi (második füzet) számában jelent meg. Ezt az írást is változatlan utánnyomással adjuk közre.

lázolás helyére nézve be kellett érnem Kolinovicsnak a hadi körülmények akkori állapota által is támogatott adatával, idejére nézve pedig, Spangár krónikája kissé tág értelmű följegyzésén kívül, a Bercesényi Károlyihoz írt levelei ide-vonatkozó soraira és az 1709. sept. 28-ki nógrádi levél állítására alapított combinációval. Mindezekből a halálozás napjait (1709. sept. 25—28 ka közt) meg lehetett ugyan határozni, azonban napját egész positivitással nem.

Tudjuk, hogy Bottyán tábornok, az ekkor már 70-es évei felé járó, s félszázados harczok fáradalmaitól, sebeitől törődött testü ember 1709 tavaszán sokat betegeskedett, s augusztusi tiszaduna-közi hadjárata alatt írt leveleiben is panaszkodik „nyavalyás állapotáról“; de azért ernyedetlenül folytatta megszkott vezéri teendőit. Sőt aug. vége felé feltörvén solthi, majd vecsei táborából: sebesen nyomult a bányavárosokra, hogy ezek megtámadása által az Eszterházy Antalt szorongató Heistert Dunántúlról revocálja. A selymeczi sánczolatok ellen intézett rohamát, az ezen erődítvények előtt három császári tábornokkal vívott véres ütközetét, életrajzában megírtam, — valamint azt is, hogy a tiszaduna-közi városok s a Jászföld felrablására igyekező rácszág visszaverésére, és a hatvani árulás meggátolására, mint kellett Selymecz alól rögtön, erőszakolt hadmenetekben ismét az alföldre alásietnie. Lehet, hogy a selymeczi ütközetben kapott újabb sebek, vagy a folytonos sebes hadmenetek — ide számítva a nem reménylett hatvani cselszövény fölötti felindulását is — emészték föl végkép a különben is betegeskedő agg vezér erejét, — hogy csakhamar ez események után elhunyt.

Kolinovics *) mindgyárt a selymeczi — másként az illető sánczokról nevezve versáli — ütközet elbeszélése után említi Bottyán kimultát:

„ . . . Vitézségének imez utolsó munkáját véghez vivén Bottyán: hirtelen való agyvelőgyulladásba esik, s Szent-Lőrincz-Káta körül, nem messze Jász-Berénytől, meghal.“

S ez állítás — Kolinovics egyébként is hiteles író lévén, — annyivalinkább elfogadhatónak látszik: minthogy Bottyán,

*) Commentarii. Nemz. muz. kézír. lat. fol. 388 és 389.

míg lovasságát a rácokra alábocsátá, maga gyalogságával — betegsége miatt is — hátramaradt, a Budáról és Pestről ki-kicsapó császáriak ellen a Zagyva és Tarna-vonalt védve; a jász-berényieknek csakugyan szent-lőrincz-kátai táborából adja ki 1709. sept. 9-kén felhatalmazó-levelét. ¹⁾

Kolinovics azonban ekkép csak Bottyán halálózása helyét határozza meg, idejét nem. Spangár krónikája viszont, míg a helyet nem említi, az időt valamivel közelebből jelöli meg:

„Vak-Bottyán az idén (1709), minekutánna Érsek-Újvárból kimenvén, Lengyelország felé (?) indult volna: a hegyek alatt, (Mátra?) borszüretnek idején pestisben meghal. ²⁾

Borszüretnek idején: tehát september végén; ez áll, — csak hogy nem elég pontos megjelölés. Pestisben? Ez már más kérdés; mert bár igaz, hogy azon időben e ragadovány nagy mérvben dühöngött Rákóczi táboraiban, de a jobban értesült Kolinovics Bottyán halálának közvetlen okául világosan agyvelőgyulladást (repen tina correptus phrenesi) említ, — és nincs semmi okunk állítását kétségbe vonni.

Kovács János krónikája ³⁾ Bottyán haláláról csak mint 1709 őszén történetről emlékezik, a pozsonyi névtelen labancz napló írója pedig nagy későn, csak oct. 23-án értesül arról:

„Vak-Bottyánt és Bertóthyt hirdetik, hogy megholtak.“ ⁴⁾

Ez utóbbiakból tehát semmi újat sem tanulhatunk. A Nagy Iván gyűjteményében levő nógrádi levélből már többet: mert e sept. 28-án kelt tudósításban Bottyán generális már holtan említettetik. „Nehai“-nak írja a tábornokot — természetesen — Bercsényinek Tornalján 1709. oct. 1-jén és 2-kán Bottyán özvegye részére kiadott két rendbeli oltalomlevele is ⁵⁾, sőt az egyik, boldogult férje elhúnytának napjáról is beszél: („a die obitus dicti olim Domini et Mariti sui computando,“) de a napot mégsem nevezi meg, a halálózási és temető-helyet épen nem.

Kölonben Bercsényi még sept. 23-ról tudtúl adja. Károlynak Bottyán fekvő-beteg voltát, a kiról másnap, sept. 24-kén Tor-

¹⁾ Eredetije Jász-Berény városa levéltárában.

²⁾ Spangár Andás: „Magyar Krónika.“ Kassa, 1738.

³⁾ Kovács János: „Magyar Krónika.“ Pozsony, 1742.

⁴⁾ Kézirat a nemz. múzeumban. Hung. quart. 64.

⁵⁾ Eredetije mindkettőnek a b. Palocsay-levéltárban,

naljáról már azt írja, szintén Károlynak: „Bottyán hal-
d o k l i k.“ További levelei Bercsényinek, egész sept. 30-ig, ma-
már nincsenek meg a Károlyi-levéltárban, és így a Bottyán el-
húnytát jelentő is elveszett.

Mind e felsorolt adatok bár szintén becsesek, a mennyi-
ben megtudjuk belőlök, hogy a selymeczi ütközete után mind
jobban elbetegesedett Bottyán sept. 20—21-ke táján már hal-
doklott, s sept. 28-kán nem élt többé, — továbbá, hogy Lőrincz-
Káta k ö r ü l fekvő táborában húnyt el, — azonban a halál nap-
ját világosan egyik sem deríti ki.

Bercsényi egy későbbi (1709 nov. 3-iki) leveléből még any-
nyit tudunk meg, hogy Bottyán a hatvani árulásról értesülvén,
összeszedte utolsó erejét, fölvergődött halálos-ágyáról, és ki-
múlta előtt három nappal (tehát sept. 24-kén) Hatvanban termett,
ott a cselszövényt széttiprá, a főczinkosokat összefogdostatta, s az
egri vár börtöneibe küldte.

E végmegeeröltetés sietteté, vagy tán közvetlenül okozá is
a súlyos beteg ember halálát.

* * *

Ennyiről értesülhettem, ime, eddigi nyomozásaim által
Bottyán tábornok elhúnytának idejét, helyét, körülményeit ille-
tőleg; temetkezési helyéről pedig épen semmi bizonyost sem
tudhattam meg, csak, hogy a mostani lőrincz-kátai templom he-
lyén állott régi egyház körül (a mostani 1727-ben épült) hajdan
temető létezett, mely az új templom építésekor felhagyatott, sőt
részben fel is dúlatott. Irott emlék nem bizonyítá, hogy a tábor-
nok ide temettetett volna; az egyház halotti-könyvei csak 1743-
ban kezdődnek. De miután Bottyán főbb uradalmait elhúnytá idejé-
ben már ellenséges hadak tartották megszállva, és miután nem
látszék valószínűnek, hogy oly háborús időkben a holttesteket
messzebbre szállítani tetemes akadályokkal ne járt volna: azt
kelle föltennem, hogy a tábornok hamvai e lőrincz-kátai ó-teme-
tőben tétettek örök nyugalomra. Azonban ezt csak mint „h i h e-
t ő t“ tettem föl, nem mint bizonyosat.

És úgy vagyon: csak hihető volt, de nem bizonyos. A
női hűség legyőzte a háborgós idők akadályait, hogy szeretett

férjének, a jeles hadvezérnek, halhatatlan nevéhez méltóbb nyúghelyet szerezzen. Bottyán hamvait özvegye táborhelyéről elvitetvén, ünnepélyes szertartással a Szent-Ferencz-rendűek gyöngyösi régi szép góthegyházába temettette. A requiemek is itt s Egerben tartattak érte.

Most már teljes bizonyossággal tudom mind ezt, mind pedig Bottyán elhunytának napját és helyét.

Ugyanis a tavasszal a m. kir. Curia levéltárában a Bottyán-örökösök és legatáriusok pörös actái közt kutatván — hány felé oszlott a híres tábornok gazdag hagyománya? — véletlenül reájöttem mindezen annyiszor és annyi helyütt hiába keresett, s legalább előttem nagybecsű, de bárki más előtt is történelmi érdekű adatokra.

Nevezetesen Bottyán özvegyét szül. gr. Forgách Juliánát — ekkor, 1712-ben már b. Palocsay Györgynét — a fimaradék nélkül elhalt tábornok rokonai és hagyományosai — a dús örökség felett pörlekedvén — törvényes úton, hit alatt kényszeríték bevallani mindazon ingóságokat, melyek néhai férje halála után kezénél maradtak. Ezen bevallási okmány szövegében fordulnak elő az említettem történelmi becsű adatok.

Az okmány hitelességéhez semmi kétség nem fér. Egész ivrében irt, két ivre menő egykorú irás az, a per-actákban „54“ számmal jelölve, s kívül „Acta successorum Joannis condam Bottyán, ex compromisso partium Tyrnaviae et in Bátorkeszi (Bottyán egyik uradalma) revisa et judicialiter terminata“ felirattal ellátva. Saját aláírásaikkal és pecséteikkel megerősítve irták és kiadták Pozsonyban, 1712. oct. 5-kén Schlosspergh Ferencz és Nagy Ádám kir. táblai hites jegyzők, mint — a Fűlesi és Gálosházi Meskó Ádám nádori ítélőmester, továbbá Eörményesi Fiáth János és Nemes-Kocsóczy Dubniczky András kir. személynőkök elnöklése alatt tartott kir. ítélő táblai ülésből az imént irt évben és napon Bottyán özvegye gr. Forgách Juliána hit alatti vallomásának fölvétele végett — kiküldött hivatalos személyek.

Bizonyítják pedig, hogy ők a nevezett napon Pozsonyban, a grófnő szállásán, özv. Klebl Fülöpné Duna-utczai házában megjelenvén, előttök a grófnő a következő esküt tette le:

„Én Forgács Julianna, esküszem az egy élő Istenre, ki

Atya, Fiú, Szent-Lélek, teljes Szent-Háromság, Boldogságos Szent-Szűzre, és Istennek minden Szenteire, hogy én Istenben boldogul elnyugodott B o t t y á n J á n o s uramnak volt mindennemő ingó jószágát: ugymint jószág- és adósleveleit, arany- és ezüst-pénzét, s ugyan arany és ezüstmiveit, s más, drágaköves és gyöngyes portékáit, fegyverét, ruháját, — s egy szóval akármi névvel nevezendő jószágát és portékáját, mellyek vagy éltebèn emléttettt Bottyán János uramnak, vagyis (értsd: vagy) holta után, akármedly helyekben, társzekereiben is, vagy másutt, akármikor és mikép kezemhez jutottanak és jöttek, akárhová löttenek: tisztán és igazán kinyilatkoztatom, megnevezem és előadom, vagy hová fordítottam s löttenek és töttem legyen? megmondom; semmit el nem röjtök s meg nem tagadok, — s másoknál is a mit azokban jutottaknak lenni tudok, mindazokat is kinyilatkoztatom, és igazán megvallom. Isten engem úgy segéljen, és Istennek minden Szentei!”

Ezen esküt letévén Bottyán özvegye, b. Palocsayné, megkezdé vállomásait első férje nála maradt pénzösszegeiről, kötelezvényeiről, ingóságairól stb, hosszú sorban részletezvé egymásután minden egyes tárgyat. E sorozatban fordulnak elő a Bottyán elhunytára vonatkozó föntebb irt adatok; ugymint:

„Anno 1709. dje 27. Septembris üdvözült Bottyán János kimúlván ez árnyékvilágból örsi pusztán levő táborhelyén, halálakor maradt az özvegnél Tekintetes és Nagyságos Forgács Julianna Asszonynál készpénz circiter. . . fl. 2600.“ — Alább:

„Üdvözült Bottyán János temetésére költött, zászlójával, czimerekkelegyütt . . . fl. 1900.“

„Gyöngyestt, barátok klastromában, temetőhelyéért, misékre, gyertyákra adott . . . fl. 240.“

„Egerben item adott misékre, gyertyákra fl. 60.“

Ismét alább: „Néhai Bottyán János uram halála után maradt (a táborban) két paripa: egy „Fakó,” másik „Csepregi” nevők; a fakót Bercsényi Miklós, mint főbbik kurucz generális elvitette, aranyos szerszámostúl, aranyos portai czafrangostúl, és ezüstös pár-puskástúl együtt, — az „Csöpregi” ló pediglen dögben elveszett. Maradt ugyanott hat hintós ló, két hintó,

két pajzán ló,“ konyhakocsik,társzekerek, „bizonyos lóra való aranyos szerszám, más ezületes szerszám ; egy pöcsétős aranygyűrű, egy aranyos, kilencz gyémántokkal megrakott gyűrű ; két ezüst-óra ; egy ezületes kard és pallos, egy ezületes balta (vulgo „Bottyán fejszéje“ vocitata). Maradt egy pár kétesévő paraszti piztol ; item két sátor ; két török bársony-vánkoshéj, harmadika pedig len feje alatt temetődött néhai Bottyán János úrnak“. stb. stb. Számtalan érdekes apróság : mi azonban e helyütt csak azokat említjük föl, melyek Bottyán halálát érdeklik ; legfőlebb még, mint történelmi nevezetességről, arról teszünk röviden említést, hogy egy három száz aranyat nyomó lánczon függő nagy aranyérem is maradt I. Leopold császár arczképével, a melyet a periratok többszörös bizonyossága szerint, még a régi időkben Bottyánnak, mint magyar kir. huszárezredesnek, maga Leopold császár akasztott a nyakába, Bécsben, jutalmúl a törökök ellen végbevitt valami hatalmas vitézi tettéért. E lánczot s érdemrendet azonban Bottyán mint kurucz tábornok nem viselte többé, hanem egy jó kedvében szép ifju nejének „az fátens asszonnak ő nagyságának derekára kötvén, hogy neki ajándékozta, — (az özvegy) hiti szerint vallja.“

* * *

E főntebb közlött adatokból kétségbevonhatlan bizonyossággal kiderül az eddig nem tudott tény, hogy Bottyán tábornok 1709. szeptember 27-én halt meg, örsi táborában, a honnét a gyöngyösi barátokhoz (ferencziek) vitetvén, ott temettetett el, mégpedig nagy pompával, mert a temetésére költött 1900 frt. oly tetemes összeg volt akkor, hogy egynehány falut lehetett rajta venni. Hogy a híres tábornok temetése, a drága funeb-rális zászló s aranyos címerek előlvitele mellett, teljes harczy díszszel, ágyudörgés közt és gyászoló tábora kíséretében folyt le : bizvást állíthatni, tudván mennyire szerették, bálványozták katonái Bottyánt, s mennyire szerette, becsülte őt maga Rákóczi, mily részvételt s dicsérettel emlékezik róla mindgyárt halála után Bercesényi.

Hanem az „örsi pusztán lévő táborhelyén“ adat nemde ellenkezésbe látszik jöni Kolinovics Lőrincz-Kátájá-

val? Látszik, de véleményem szerint mégsem ellenkezik. Kollonovics ugyanis csak „c i r c a Kátám S.-ti Laurentii-t“ mond, és ezen Örs, a hová Bottyán táborát időközben tén a Tarna vize kedvéért áttette, Lőrincz-Kátától csakugyan nem messze fekszik; nem más az ugyanis, mint ama régi, magyarlelkű poéta és sok érdemű jeles hazánkfi, az öreg b. Orczy Lőrincz kedves lakóhelye — T a r n a-Ö r s.

Ezután a honfői kegyelet már kettős emlékért tapadandó helyhez.

Csakhamar közlött adataim fölfedezése után, Ipolyi Arnold mélyen tisztelt harmadelnökünk társaságában kirándultam mind Tarna-Örsre, mind Gyöngyösre.

Örsön a plébánia sokkal újabb Bottyán halálánál: ott természetesen, semmi emlék nem kutatható. Gyöngyösön reméltünk volna, de fájdalom ott sincs már semmi. A szt.-ferencziek ottani főtartományi főnöke a legnagyobb szíveességgel mutogatott és vizsgált meg velünk mindent, azonban hasztalanul. A drága funerális zászló, az aranyos czímerek rég elvesztek; a zárda halotti czimer-gyűjteménye csak 1771-el kezdődik; az egykori sírboltba eltemetett világiak jegyzőkönyve sem terjed tovább az 1729-dik évnél, s egyéb följegyzés sem található már a gyöngyösi rendház irattárában.

Bémentünk a szép, régi, s már mesziről impozans külsejű templomba, melynek belseje azonban restaurálva — s épen nem stylszerűleg restaurálva — van. Ott sincs sehol Bottyán síremléke többé, sőt a sírboltok is szét vannak rombolva. Csak egy öreg szerzetes tudta még megmutatni a helyet — már elhalt régi társa elbeszélése után, a ki a sírokat még látta — hol Rákóczi hív tábornoka egykoron nyugodott: t. i. a szentély talajában, az oltár előtt nem messze állott iratos és czimeres kőlap-födte sírok egyikében.

Midőn II. József császár rendelete érkezett, hogy a templomok körül temetkezni többé nem szabad, a sírboltok falaztassanak be, stb: akkor rombolták szét nagy kegyeletlenül Bottyán tábornok sírját is. A mit az idő megkímélt: feldúlta a német.

Az oltár előtt fekvő néhány sírt tehát akkor — értesít az említett agg szerzetes — felbontván, az emlékköveket kit a templom, kit az akkor újított zárdaépület falaiba berakták, illetőleg fel-

használák, — a hamvakat pedig kiszedvén, egy, a templomnak a kolostor felőli oldalában lévő közös ossariumba temették, és befalazák. Így tehát még azon reményem is megsemmisült, hogy a tábornok földi maradványait — felirat hiányában — a feje alá tett „török bársöny-vánkos“-ról, dicső sebekkel rakott koponyájáról, s tán a vele eltemetett kardról fölismerendem.

De ha ezt a mostoha körülmények örökre megghiúsították is: legalább Bottyán halála napját, s elhunytának és temetkezésének helyét most már mégis szabatosan meg tudjuk jelölni. Ez is történelmi vívmány *).

THALY KÁLMÁN.

*) Legyen szabad még ide igdatnom legújabb bűvárlataimból nyert egy-két érdekes adatot: minő véleményben voltak Bottyán felől Rákóczinak többi, legnevezetesebb tábornokai?

Gr. Eszterházy Antal írja Rákóczinak, ex Castris ad Bín (Bény) postis, dje 2. 8-bris 1706, Bottyánt még saját bátyja rovására is ugyancsak kiemelve: „Az Dunántúl való corpusnak absolute legkissebb hírét sem hallok; hanem Kegyelmes Uram, ha Nagyságodnak csekély opiniómmal nem vétenék, alázatosan kérném, mint Kegyelmes Uramat: Bottyán János uramat Nagyságod által commendírozni méltóztatnék; lévén ő kegyelme az hadi experientiában híres nevezetes ember, azon föld nem kevésbé consoláltatnék, az hada kis jobban az ő kegyelme praesentiájára nézve conserváltatnának. Ámbár általmenjen is méltóságos Eszterház Dániel uram ő kegyelme, a ki magának sok scrupulusokat fog csinálni, — azon darab földnek, teendő operációi által nem sokat fog használhatni, a kit egészségtelensége sem enged, akármiut akarná is az dolgokat foltatni. Hogyha azért említett Bottyán uram oda-commendíroztatnék: per hazard menne; habilisabb lévén, mindeneknek jobban invigilálhatna.“

Néhány nap múlva, oct. 10-kén szintén a bényi táborról írt levelében az elesett Esztergom bukását siratván, ismét Bottyánra fordul tekintete, ő általa hitte volna a feladott várt megmenthetőnek:

„Megvallom Kegyelmes uram, talám soha ilyen búban nem voltam; de oka semminek nem vagyok, másoktól is meg fogja érteni Nagyságod. Adta volna Isten, hogy Bottyán uram lett volna (Esztergomban) commendans: mert csak egyszeri bemenetelével is sok jó hasznót tett, keménkedését mutatván.“

Alább ugyane levelében Érsek-Ujvárt is féltve, nehogy Esztergom után menjen: ennek is csak Bottyán kemény vitézsége s tapasztalt hadivezérsége által látja, szükség esetében, megmentethetőségét:

„Újvár iránt is így gondolkodtam Kegyelmes Uram: ha Nagyságod kegyelmessége is jónak itéli, Bottyán uramat méltóztatnék főcommendánsnak Nagyságod belé tenni, kinek is nagy kedve vagyok, s melléje válogatott, commendírozva való hajdúságot, Róth, Fodor és Révay Gáspár ezerébül; hiszem Istent, jólfolyának az dolgok! — Mert ha Ebeczky Imre uramra leszen bízva, már is sokféle nyavalyáitól panaszolkodván, — bizony, féltem Újvárt.“

Károlyi Sándor szintén ily nagy véleményben volt Bottyánról, mint tudjuk, apjának is fogadott —; például 1705. aug. 31-kén Pásztórolírt levelében, midőn az Erdély felé törekvő Herbeville hadai feltartóztatásáról volt szó, tanácsolja Rákóczinak:

„Ha az ellenség ugyancsak legyen (az alföldre), s Nagyságod utánna nyomakodik: Bottyán uramat ne hagyja magát túl, — meg tapasztalja Nagyságod, mennyi hasznát fogjuk venni!“

Továbbá oct. 2-kán 1705. a szólnoki táborról:

„Bottyán, Kegyelmes uram, valóságos, hogy rest az írásban — de szorgos az szolgálásban; az mit elmúlattott, végbevittem, s Nagyságodat ő róla is tudósítottam.“

Ismét, négy nap múlva, a túri táborról:

„Az ellenség Tápénál igyekezik hidat vetni . . . Bottyán túl (a Tiszán Herbevillét) alkalmasint sarkalja, sok puskázást hallottanak portásim ma is. . . Ezen német szaladását nem tulajdoníthatom Isten után egyének, hanem az pusztaságnak, és hogy mindenütt előtte termek. Komáromnál is, Esztergomnál is általjött volna: de féltében ment Budához, hogy Bottyánnal előtte voltunk. Mostan is Szólnokra akart jönni, Csougrádnál is általjönni: de nemhogy azt felmerte volna tenni, de még éfélre sem mert dobolni. Uristen, szégyenítsd meg! Irom Bottyánnak: rajta, rajta, rajta! készen vagy on Szent-Péter mind ezen s mind másvilágon! Bár Bercsényi uram is Ocskaival rajta! etc. Most nagyon ideje.“

S ugyan Túrról oct. 10-ről 1705:

„Csak gyalogom legyen: az váradi utakat (Herbeville előtt) én magamra assumálok Bottyán a pámmal.“ stb.

Szóval mind Károlyi, mind Eszterházy igen sokat bizott Bottyánban, mert jól tudták, hogy náluk régibb, tapasztaltabb és bátrabb katona.

(E levelek eredetii a gróf Erdődy-levéltárban léteznek.)

T. K.

Római kori romkert nyílt a Sánchegyen

2003. augusztus 29-én ünnepélyes keretek között nyílt meg Tolna megye első, római kort bemutató romkertje Dunakömlődön.

Lussonium, az egykori katonai tábor valamikor az I. század közepén épült meg a későbbi Bottyán-sáncon. Az elmúlt évek során folyamatosan végeztek itt ásatásokat, idén pedig rekonstruálták a tábor egy részét.

Egy katonai diploma megtalálása után kezdődött meg a római kori tábor feltárása 1969-ben, a Pakshoz tartozó Dunakömlődön. Az ásatások 1987 óta folyamatosak voltak, majd a Nemzetközi Kulturális Örökség Minisztériuma és a paksi önkormányzat támogatásával idén nyáron rekonstruálták a Lussonium tábor déli kaputornyát, egy barakképületet és egy V. században épült kisebb tornyot.

A Bottyán-sáncon nyitották meg az így kialakított római romkertet, amely Tolna megyében az első ilyen jellegű műemlék.

A megnyitón Dr. Váradyné Péterfi Zsuzsanna, a Városi Múzeum igazgatója elmondta, hogy a tábor feltárását Dr. Visy Zsolt egyetemi tanár vezette, a helyreállítási terveket H. Vladár Ágnes Ybl-díjas építész, a kertépítészeti terveket Dr. Órsi Zsolt készítette. Kiemelte, hogy nagy segítségére volt a munkálatok irányításában az önkormányzat részéről Saáry Miklósné és Vass György.

Lussonium helyreállítási munkálataihoz és az ünnepélyes átadás költségeihez a város önkormányzata, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, valamint a Paksi Atomerőmű Rt. járult hozzá.

A feltárási munkálatok ez év tavaszán kezdődtek el, és eljutottunk oda, ami most látható. Ez valószínűleg még nem a végleges állapot. Tulajdonképpen folytatódnak az ásatások. Az ásatások eredményének függvényében történik esetleg további helyreállítás. Ebben az idényben még nem tudunk parkosítani, a költségvetésbe nem fért bele. Reméljük, a következő évek erre is lehetőséget adnak.

Hajdú János polgármester arról beszélt, hogy a romkert átadásával nem értek véget a múzeum és az önkormányzat közös erőfeszítései, reményeik szerint tovább folynak majd a feltárások és rekonstrukciós munkák. Megköszönte a feltárásban résztvevők munkáját.

Dr. Nagy Mihály, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának főosztályvezetője elmondta, a dunakömlődi tábor jelentőségét az adja, hogy viszonylag épen maradt, ezért sok értékes lelet található itt, érdemes tovább kutatni.

Igen fontos szerepet tölt be kultúránk azon része, amely épületek, építmények formájában tanúskodik az egykor itt élt emberek mindennapi munkájáról, történetéről. Ezekből a régi időkől kevés maradt meg mára, de ezt a keveset is meg kell becsülni, hiszen szerves részét képezi ennek a tájnak, az itt élt nemzedékek hosszú sorának. Minden az ember keze munkáját dicséri.

Én biztatnám a város vezetését, hogy folytassa a munkát, illessze be turisztikai tervei közé a romkert bemutatását.

Dicséretes és az örökségvédelemben példaértékű Paks város segítsége, amely az éveken át tartó anyagi támogatásban és most a romok helyreállításának és a bemutatóhely további működtetésének felvállalásában nyilvánul meg. Biztos vagyok benne, hogy ez a hely a környékbeliek kedves kirándulóhelyévé válik.

Az ünnepi beszédek követően a Legio Brigetio társulat tartott római légiós tábori bemutatót.

A romkert avatásával egy időben nyílt meg a Városi Múzeum új időszaki kiállítása, amely a Lussonium területén végzett régészeti kutatások leletanyagát mutatja be. Az építési emlékeken kívül a tábor és a körülötte épült település mindennapi életéhez tartozó használati tárgyak vannak itt. Ezenkívül a Sánchegy és a rajta elhelyezkedő római erőd makettje színesíti a kiállítást. A maketteket Bencze Barnabás tanár készítette.

Oláh Zoltán

Apokalipszis

Tejutat lüktető halántékunkon
 hal meg a hold.
 Erdeink, madaraink, falvaink féltette Földünk
 feleszi, föllissza önmaga fényét.
 Sójajunkat siralommmá mossa az Isten.
 A végtelen esetben
 zsolozsmák sírnak a rózsák sírján.
 Még beszélhetünk, beszélünk is,
 de már csak milliszilverekben.
 Talpunk alatt tekintetünk táplálta patakok,
 tűnődő tavak, toporzékoló tengerek.
 Féltékeny folyó a sálunk,
 sóhajunk a Himalája.
 Könnyünk csillagok csírája.

Zsolozsmák sírnak a rózsák sírján.
 Sorsunkat siralommmá mossa az Isten
 végtelen estben.
 Még beszélhetünk, beszélünk is,
 de már csak milliszilverekben.
 Elvérzünk végleg a rengetegben.

Tekintetünk táplálta patakok,
 féltékeny folyamok, türelmetlen tengerek,
 havas Himalája, meghaló hold,
 Nap-szótte messzeség...
 Könnyünk csillagok csírája.
 Add Uram Istenem, hogy egyszer végre hazataláljunk,
 senkinek halála ne legyen árva!

Kérdés

Hol hál a világ,
 hová haldoklik a lélek,
 a hajnalok lüktette élet,
 hol él, hol hál a halál,
 ég felett, Föld alatt az égen,
 az árva mindenséggel,
 Krisztus virrasztotta csendben,
 egy nefelejcsről egy nefelejcsben,
 hol hál a világ, a
 hol él a lélek?
 Hajnal-ikon az ég alatt
 alkonyok temette élet.
 Szememben sírnak a csillagok.

Kovács Antalnak Olimpiai és világbajnok cselgáncsozónknak

Tatamin Anti,
 Tatamin Anti,
 Tatamin Anti
 Anti Tatamin.

Tatamin Anti,
 Tatamin Anti,
 Tatamin Anti
 Anti Tatamin.

Anti a tatamin
 világnak tetején
 Kovácsol sok aranyat
 országának, világnak.

Golgota

Nem gyógyulok ki
 szent sebeidből Krisztus.
 Atyánk feloldoz.

Szarka József

Robert Burns emlékezete

"Ne bántsátok a költőket,
a költők Isten küldöttjei."
(Burns)

Skót vitéz,
szívem.
John Andersonnal ballagok.
Keressük lábnymod.
Ó!
Egykor együtt mentetek,
le a dombról,
a fő felett kettesben,
két öreg vitéz.
Szóltál Andersonnak:
Szívem vissza ne nézz!
Utánunk minden el ragyog,
a tó is el ragyog,
John Anderson, szívem.
Szóltál:
Embert bántani nem szabad,
menjünk békésen
a fák alatt.
Anderson,
a kedves normann
csak ennyit mondott:
Jól van.
Burns,
Andersonnal ballagok,
előttünk lábnymod...
Vajon hol élsz?
Merre sodort a szél?
Szép lelkű
skót vitéz,
ki gyűlöld az emberirtást,
s mondod,
hogyminden perc öröm,
melyet ajándékba adott a sors.
Burns, John Anderson;
Szívem.

Mások helyett

Hétfejű kígyó,
hidra,
magamra hagyta.
El mentél,
el szaladtál.
- Én is szaladtam,
el maradtam,
de pokloktól távol lépkedek,
mások helyett.
Azokért,
kiket szeretek,
élve, vagy vérben fagyva,
Jaj!
ne hagyjatok magamra!
- Mondanám,
de leomlott minden határ,
s én vénülök,
az ezredéves fák között
Napot rikoltok,
szépszívű barátom
oly egyszerű a sorsom.
Megoldom én,
megoldanám,
"De béna a kezem, és dadog a szám."
Hétfejű kígyó,
hidra.
El mentél hát,
el sem búcsúztál,
mégis itt maradtál.
Most a pokloktól
távol lépkedek,
magányosan,
mások helyett...

Ne kérdezd

Többé ne kérdezd a bokrok alatti csendet,
hol testmeleggel Itattam át az estét,
kobold szemek titkom kilesték,
s a tél csókadászes hófátylán túlra lengett.

Alul maradtam a szellőveréses,
lány kikötő mólóján hangtalan,
hol az izzó nap-köd hullámtalan
fehér, s szétfoszlanak a fényverések.

Átmentem én is a hallgatag parkon,
lesütött szemmel mint az alkony,
- még ember lehettem talán...

Rigók nem csúfoltak, dalt nem szórtak
utamra. - Kék keresztet rajzolnak
homlokomra az éjszakák.

Nem tudom

Látok fényhártyák közt szaladni záporokat,
kigyulladt madárként dombokra szállani hajnalt,
hallom hangok ellobogását,
hogymehajózza a lombot az ősz,
szél tépi a szerelem lángfonatát...
Hánykódom éveim apály-dagályán,
nem ismerem meg a partot, és nem ismer meg
a part sem.

Elhagyott kápolnák küszöbén ül az idő;
nagy fekete pillangó, s mint zsarnok népét,
falja a pillanatok óriási seregét.
Nem tudom hova lesz ami él,
és nem látom a fájdalom úszkelben meg a szépet,
ezernyi sorsom elvéred a csönd tengerszemében,
de szárnyat bont bennem a vers,
útra kel, elviszi lázam,
égre nyíló arcokon át.

Olyan könnyűn

Egykori arcunkat előhívtam,
és kihantoltam a párnánk
alatt nyugvó öleléseket,
és néztem hosszan,
mint illata vibrálását a szegfű,
és tenyerembe vettem,
hogymérezem az emlék mocorgását,
tekintetünk gyűrűiben a remegést.
Gyermek voltam megint,
betöltött a Nap.
Egyetlen pörgettyűperccel nekivágtam
a másnapok ismeretlenének,
kúsztam záporok zsinegeln,
fel,
a földrészekkel díszített léggömb után,
ki legszebb és legforróbb
leheltem elragadta,
olyan könnyűn,
szinte már én is szállni akartam,
szinte már én is.

Kuti Horváth György

MEGÉRKEZTÉL...

Unokám születésére

Fölsírt lényed.
 Megérkezted.
 Még zöld karjával
 ölelt át a nyárutó.
 Virradatra varrta
 pihéged a Nap.
 Uszály-ruhát váltott
 az ég is a fény alatt,
 hogy méltón fogadjon téged
 GERGŐ! GERGŐ!
 Hangod fenyőerdőn
 átvitorlázó szellő
 bőrdöd bársonya
 csermelyt becéző
 moha,
 hol rikolt a Haris.
 Evoé Élet!
 Isteni ajándékod
 Csillag-sorsú legyen!
 Holdcsipkézte fátylas
 végtelen
 szoba,
 hova nem surran be fájdalom
 soha.
 Megáldalak GERGŐ!
 Te legszebb
 ékkönél is
 ékeesebb
 csoda...!

Szelek írják...

Már nem futok utánad.
 Nem fakad föl a sebem.
 Kihülőben a vágyak,
 a könnyörgés nem kenyerem.

S ha jönnek az "EMBEREK",
 Naptűz sárgult levélre,
 szelek írják az égre
 aranybetűkkel Neved...

Ballagóban

Platán - magány. Álom.
 Zsenge alkonykorban.
 Nem néznek rám lányok,
 élek halkán, zordan.

Létem ballagóban.
 Tünt felhőket látok.
 Fecskék búcsúzóban.
 Álom és csak álom.

Hallgatom a szelet,
 kapirgáló fényben,
 sírok még verseket,
 holdsütötte éjben.

Naplementben várok,
 tengerre nyílt szemmel,
 tavon tétovázok,

Tűnődő

veled együtt
 elvesztettem
 a békém
 alkonyt pólyázó
 virágok
 szív-
 -verését
 a

láthatatlanul is

létező

hatalmat

hajnaltájt

mikor

fényt iszik

a harmat

elvesztettem

a

Napot

és

a holdat

az égbolton

utazókat

az ős - időt

a meg -

-kövültet

Atlantisz mélyére

merültet...

Szent Iván haván

Beköltöztél magányomba.
 Csendet virrasztó
 kápolna - oltár
 fogadta fényed.
 Legszebb virágaiból
 neked varrt
 ruhát a rét.
 Lelkem tükrében
 nézheted bájaid,
 átpatakzik rajta
 a ragyogás.
 Távolban tücsök - koncert.
 Nagy ez a nyár. Nagy.
 Nagyok az éjek.
 Csillagvirrasztás az égnek.
 Ez kell a vérnek.
 Ez kell a vérnek.
 Szent-Iván haván,
 verőér lüktetésnek...

Kánikulai anzix...

Fészek-csend. Alkonyat.
 Lepkék könnyű tánca.
 Kánikulafonat
 lombok hős hajában.

Csillagszikra pattan,
 még a hold is éget,
 hőségtől tikkadtn,
 komor barom béget.

Enyhet hozó felleg,
 nem kúszik az égre,
 szomjaznak az estek,
 apad a fák vére.

Sárgulnak a zöldek,
 kérlek Uram dallal
 koccintsál a Földdel,
 gyöngyöző itallal...

Salay Sylvia Ayasofia

Tündérlány
(Tihany Tamarának)

Gyermeki lelkek sutgó
meséjének szép szavalt szülik
aranyhajad dallam tincsel...

Hol jársz most?

Hajnal van, s én nem lelem

- hová tűntek -

gyermekkorom tündér kincsel?...

Csongorod árnya nem fűti
szobám homlokán a ráncokat,
s te tudod "Tünde" miért járunk
nap mint nap boszorkány-táncokat...

Te látod szemedben,
lelked patakjának tükrében a szerelem
fel-felvillanó lángjait,
s Te hallod a hangot szívedben
mi szeretni és szenvedni tanít.

Mondd!

Mennyi templom nyitja ölelő karjait,

S Krisztus-mese születik

hány, de hány?

Mondd!

Meddig számolod álmodban
szerelmed hajtincsel?
Tündérmese, tündér-tündérlány.

A szerelemről

Egyszer régen, amikor a föld még összeért az éggel, amikor nem a tengerek felől szállt a húséget megváltó pára, megszületett az első gondolat.

Megszületett, s látta, hogy nemes végtagok helyett selyemből szőtt szárnyalval inthet csak búcsút a világ-egyetem ürességének. A reggeli világosság szemet gyönyörködtető látványa talán, vagy az éjszaka félelmetes sötétje sarkalta arra, hogy meneküljön? Nem tudhatom, nem is sejthetem, mégis a kiváltságosok csendjében végignézhettem, ahogy szárnyra kap, s hallgathattam e fenséges szárnyak suhogását. Aranypor, s ezüst pihék takarták be az elme erdejét, de a gondolat csak szállt, mint erejéből telt, sebesen, végtelenül, s már-már fájdalmasan... megvénülésig, összeroskadásig.

Most nézem, ahogy gondolat-avarba takarózva fetreng és keserves kínok között vajúdik, hogy eszme által fogant gyermekét cseppenként adja az ész világának, hogy az agy úttalan útjain járva beteljesítse a világmegváltó reménységet, a szerelmet. A kimondhatatlan nevűt, mi előtt térdre borulnak majd a legnagyobbak is, s melynek szikrái születték a csillagokat, s kialvóban lévő tüzei a hulló meteoritokat.

Látod? Apró szikra hull alá fényesen a fekete égből... kívánhatsz bármit. De érezd! Beálltam a sorba én is, fejet hajtottam s térdem égvgyűrűi homokban ülnek, ahogy leborulok a szerelem előtt. Én is látom a csillagok szakadatlan erdejét, s csak egyet választ szemem virágszirma, én is kívánok... most azt, hogy ne érjen véget ez a vajúdas, ne legyen zivatar, mely elmossa az illatot, s ne áradjon tested tengeréből másnak felfrissülést és életet adó forrás csak nekem, csak nekem...

KaTi

Komámuram reggelije Börzsönyben

Börzsönyliget erdejében
Hajnal hasad, bokor rezzen.
Madárdalra, rigófüttyre
Komámuram ébredessen!

Bodri kutya, Cirnos cica
Rég elmentek egerészni.
Nem lehet itt Komámuram
Tíz óráig heverészni.

Mert aki a tegnap este
"Nyerőfélben" volt a kártyán,
Pattanjon fel, legyen vidám,
Legyen legény ma a talpán.

Ott parázslik finom flekken
Amit rögtön meg kell enni,
Csak, hogy arra, éhesnek és
Fürgének is kéne lenni.

Köményes sem maradhat el
Töltsünk paksi rettenetést
Aztán hogyha kettőt látunk,
Ne keressük meg a tettest.

Börzsönyliget, szívünk csücske,
De jó lenne itt maradni,
Rokoninkkal, barátinkkal,
Gyakoribban együtt lenni.

A napraforgó

Learatva már a búza,
Betakarítva a zab is.
Sivár rekettys mélyében
Fészkeben szunnyad a haris.

Forró meleg és szárazság
Úr most a magyar pusztában
Fáradt gulya delelészik
Délibábos unalmában.

Csak a napraforgó élénk
Sárgállóan kimagaslik
Zöld szárára támaszkodva
Kerek arca kiviláglik.

Egész nap csak forgolódik
Minttha valamit keresne
Felhők között bújócskázó
Fényes napra leskelődne.

Mindég föltekint az égre
Arcát soha nem takarja
Bátran vallja hite szerint,
Hogy csak a napot akarja.

Napraforgó a te neved
Nincsen aki megígézne
Bárcsak ezen földgolyón is
Minden ember égre nézne.

A két vadász

Felhők között játszott, bújócskázott a hold,
Néhányszor kivirult, máskor meg beborult.
Lágy szellőben ringott búzátón a kalász,
Sötétben baktatott két fegyveres vadász.

Némán, csöndben, léptek Iszonyú homályban,
Mocsaras erdőben, vaddisznó nyomában.
Vadászvágy sarkallta, ősi szokás szerint,
Gondolták vadkan lesz vendégségük meglint.

Tócsákat találtak, benne dísznók nyoma,
Kavarogni kezdett mindkettejük gyomra.
Távolban kúvik szó, hallatszott az éjben,
Vaddisznó rőfögés szomszédos mezsgyében.

Fegyverhez kapkodtak, aztán feleszméltek
Csalódott arcukkal, titkon összenéztek.
Kővé merevedve álltak a vadászok,
Mint boros hordóban a fenyőfa ászok.

Koca volt, száz kilós, kilenc malac vele,
Befeküdt a sárba, mind a kilenc bele.
Játékos malackák körbe keveredtek,
Pocsolyát taposva bele heveredtek.

Vadászok távoztak, felmászta a lesre
Fegyverük töltötték sebesen élesre.
Ólomlábú órák teltek, vaksötét lett,
Szunnyadó erdőben, az álom erőt vett.

Egyszer csak távolban megrezsent egy bokor,
Célzott a fiatal, most már éppen jókor.
Mire az öregebb vadász is felébredt,
Ordított az állat, vadfutásnak eredt.

Reggellig keresték erdőben a vadat,
Vérnyomot kutattak, turkálták az avart.
Vadászatuk immár csúf kudarcot vallott,
Olyat mit a falu szégyenben sem hallott.

Bánatukban ketten kimentek a rétre
Majd csak hazaérnek hat órára, hétre.
Búsan bandukoltak, jártukban, keltükben,
Fácánra vadászni elkeseredettükben.

Fürj is volt ott, fácán, néhány rablósrály,
Rétisas, gerlice, kopácsoló harkály.
Semmit sem lőttek le, pedig ketten voltak,
Szégyellték magukat, haza bandukoltak.

Két hét után mondták akik arra jöttek
"Ügyetlen vadászok egy vadkant meglőttek."
Teteme possadoz, sasok prédájára,
Mocsár közepén vár farkas vacsorára.

Hargitai öreg fenyő

Fenyőtoboz magból jöttél a világra,
Mit a szél ide fújta Hargita ormára.
Termékeny talajba hulltál nagyon régen,
Mikor még fénylő nap ragyogott az égen.
Fiatalon éltél a jövőnek, mának,
Féltél hogy kívágnak karácsonyra fának.

Nőttél, besoroztak, katonának mentél,
Fegyverhordozóként hazánk öre lettél.
Őrséget állottál két világi tornán,
Majd, hogy szét hasított az üvöltő orkán.
Tűzharcban edződte, immár békében élsz,
Lassan öregedte, ellentől már nem félsz.

Öreg éveidben azt teszed amit kell,
Kifogást ellened soha senki nem lel.
Gyökereiddal megkötsz sziklát, köveket,
Hegyes koronáddal hasítsz fellegeket.
Nemere sem tör meg, kiállsz minden vihart,
Szürkellő mohával hinted be az avart.

Fáradt székely ember fejszével kezében,
Sosem lehet tudni mit forgat eszében.
Hűvös árnyad alatt gondolja téved,
Feldézi múltad, megirogat téged.
Ismer a "harsnyás" legényke korából,
Tudja, nem született poros út porából.

Pődör egyet bajszán, ujjasát leveti,
Mélyen néz lelkedbe, aztán észre veszi.
Gyöngyszemként hullajtod gyanta könnyvedet,
Titokban sratod megfogyó népedet.
Könnyvedet letörli, facsuporba teszi,
Tömjén füstölőnek Csíksomlyóra viszi.

Gyöngyvirág

Gyöngyvirág! Te tavasz szépe
Emlékeztess jóra, szépre.
Édesanyám kedve voltál
Ablakában virágoztál.
Vázába tett, öntözgetett,
Minden reggel friss vízbe tett.
Hosszú fűrtben ringatóztál,
Tiszta légből illatoztál.

Gyöngyvirág! Te tavasz szépe,
Emlékeztess jóra, szépre.
Vigy vissza a gyermekkorra
A gondtalan játszódóra.
Gyerekek erdőre mentünk,
Nyíló gyöngyvirágot szedtünk.
Díszes csokorba kötöttünk,
Május hétre köszöntöttük.

Tavaszi várás

Miért késel tavasz, mért jössz ólom lábon?
Mért nem bontsz rügyet rózsafa ágakon?
Csigaként araszolsz, vagy teknősbéka vagy?
Jéghideg páncélod a mély homokba fagy?

Gyere már vidáman, üzd a hideg telet,
szedje az lrvháját, másképp ez nem lehet!
Kalendáriumunk, már márciust mutat,
Keress felénk gyorsan egy rövidebb utat!

Vesd le vállaidról jégcsapos subádat,
Öltsd fel szárnyaidra virágos ruhádat!
Törj ösvényt a ködben, kösd fel a sarudat,
Rejtsd el tarsolyodba a vándor madarat.

Szedd szaporán lábad, harsogjon az ének
Szüksége van reád az emberiségnek.
Változtasd zöldre a szürke színeket,
Vidítsd fel vidámmá megfagyott szíveket!

Hozd magaddal tüstént a tündöklő napot,
Cserébe az ember tiszta lelkét kapod,
Ki téged vár régen február végétől,
Reszketve, vacogva már tél elejétől.

Fékezz viharokat, varjakat hessegess,
Bőség szarujából virágpórt hintegess.
Tavasz melegével érints meg engemet,
Illatos szellővel gombold ki Ingemet.

Réten, úton, parkon, virágot ültessél,
Bűnös nagy világban csak békét hirdessél,
Moss meg minden embert tavasz lágy vízzel,
Hogy Imádjá Istent, szerető szívével.

Imádkozom

Reggelente Imádkozom:
Rígó füttyre, madár dalra,
Ébred ember szép hajnalra,
Míg nézi a kelő napot,
Elmondok egy Miatyánkot.

Délelőttön Imádkozom:
Feladatom latolgotam,
Mit kell tennem gondolkodom,
Elmélkedem gondjaimban,
Isten segíts dolgaimban.

Délebednél Imádkozom:
Előttem a sok-sok éték,
Kérek még egy terítéket,
Térden állva Jézust kérem:
Jöjj el Jézus, légy vendégem!

Délutánra Imádkozom:
Ha végtén a feladatom,
Két kezemet összefogom,
Tetteidért magasztallak,
Krisztus, Téged hűn imádlak.

Esteledve Imádkozom:
Miatyánkot, üdvözlégyet,
Hálaadó dicsőséget.
Megköszönöm neked Uram,
Közelebb vitt hozzád utam.

Éjszaka is Imádkozom:
Míg ágyamban forgolódom,
Máriához fohászokdom:
Magyar népem, nemzetemért,
Elmondok egy rózsafüzért.

Erdőséli tanya

Hunyini készült a bágyadt nap, lassan esteledett,
Szorgos Mózsai esteledvén, már nem méhészkedett.

Julis néne libáival hével pörlekedett,
Ábel fiúk rakoncátlan kecskét terelgetett.

Szekér mellett Rózsai lányuk kendert kötözgetett,
Riská tehén kis borjával hosszan kérődzgetett.

Cirmos cica cicáival csűrben egerészett,
Bozontos borz észrevétlen, csirkére cserkészett.

Tapsifüles nyuszival répát eszegetett,
Borzas farkú fürge mókus diót feszegetett.

Éhes farkas falkájától messze elszedelgett,
Ravasz róka odújából elő merészkedett.

Barna medve mackójával málnát szemelgetett,
Mérgező kígyó unalmában gúzsba tekeredett.

Riadt szarvas agancsával bozótban törtetett,
Dühös vadkan agyarával mocsárban csörtetett.

Száraz gallyon prédájára kék sas leselkedett,
Zilált tollú öreg karvaj dögre vetemedett.

A tavasz jussa

Négyen vagytok együtt, így alkotott az Úr,
Egy testben négy lélek elszakadatlanul.
Egymáshoz láncolva, Igazi testvérként,
Egymást támogatva, hűséges barátként.

Isten jó apaként mindről gondoskodott,
Legszebb kelmével féltőn felruházott.
Gazdag színeiből, bőségesen adott,
Gyermeki jussokból egyformán osztozott.

Őszöcséd köpenyét sárgára festette,
Nyártestvér pirosát nappal ékítette,
Télbátyád subáját hóval behintette,
Fejdre a tavasz koszorúját tette.

Téli álmaidból március közepén,
Évente felébredsz libbenőn, könnyedén,
Szellőiddel kelted természet világát,
Szárnyaiddal hinted világod virágát.

Mindent zöldre pingálsz festői ecsettel,
Éltre hívsz sarjat féltő szeretettel.
Vándor madaraid fészükbe fogadod,
Rád vágó embernek lényedet átadod.

Tavasz tündér szépség! ne engedj jussodból,
Három örökséget, tizenkét hónapból!
Érkezz meg pontosan mire megjósolták,
Maradj itt, ne hagyj el, mint mások gondolták.

Nem kell a télnek se újra visszatérni,
Szellős ruhák alá hideget lehelni,
Nem kell a nyárnak sem előbbre megjönni,
Üde szép arcodra mély barázdát róni.

Ragaszkodj jussodhoz, ősi örökséghez,
Isteni jogod van örök vendégséghez.
Szerelmet sugallni fiatal szívekbe,
Hitvallást önteni hitetlen lelkekbe.

Medugorje

Terméketlen kopár vidék, körbe véve havasokkal,
Bóra szele fészülgette gránit kemény kősziklakkal.
Hegyek közti magas síkon, állt egy piciny csöndes falu,
Szerény, szegény kőházakkal, kőkerítés, néhány kapu.

Ősi hitű vallásos nép, kőtemplomot építtetett,
Faluszéli Krizevára kőkeresztet emeltetett.
Völgyében a Neretva víz körül kőre botladozott,
Kövek között fürge gyíkok milliója bújócskázott.

Gránátalma bokraiban, kabóca szólít édes zenét,
Felhők mögött a forró nap hunyni kezdte egyik szemét.
Gondjaikkal megterhelve dolgozhattak az emberek,
Domboldalon gondtalanul játszadozott néhány gyerek.

Szüzanya az Úr küldöttje megjelent a gyerekeknek,
Kik féltükbe, fejvesztetten a faluba menekültek.
Mondták: "Láttuk mi a Goszpát fején csillag koronával,
Gyönyörű szép kék ruhában, karján ülő Jézusával."

Hívó lelkek kételkedtek, még a papjal sem hittek
Hitevesztett hatóságok, azon nyomban intézkedtek.
De Madonna féltő gonddal látnokokkal Imádkozott,
Imádsággal, gyöngye szóval, legyőzte a gyilkos terrort.

Azóta már Medugorje világhírű zarándokhely,
szomjúhozó zarándoknak Krisztus vérrel teli kehely.
Millióknak megbékélés, narancstermő pálmaliget,
Imádságra buzdíttató, hitet valló békesziget.

Kiválasztott szentséges szűz, megbékélés hirdetője
Gondviselő édesanya, világ béke királynője.
Szószólónk és közbenjárónk, látnokokkal üzensz nekünk,
Utat mutatsz Szent Fladhoz, akít mindég elérhetünk.

Boldogságos Szűz Mária, Imádkozz a bűnösökért,
Nemzetünknek Nagyasszonya, fohászodj a magyarokért.
Könyörgünk, hogy oltalmazzá, legyél Te az édesanyánk,
Takarj be a palástoddal, gyermekiként vigyázz reánk.

Nagypéntek

Munkácsy "Golgota" műve ecseteli
Midőn Krisztus urunk lelkét kileheli,
Dörög és villámlik, ketté hasad az ég.
Aztán síri csönd lesz, következik a vég.
Halálmadár röppen törött, száraz ágra,
Poklokknak szelleme száll bűnös világra.
Eddig senki sehol hasonlót nem látott,
Ember, Isten előtt, végleg meghasonlott.

Álmomban

Estére álomra két szemem lezárul,
 Álmaim kapuja sarkáig kitérül.
 Való és valótlán mozgó álmokképek,
 Hallatlan képzelet világába lépek.

Álmomban kábultan, bódultan kóválygok,
 Sétálok, méllázok, soha meg nem állok.
 Festői tájakon, parttalan partokon,
 Száguldó vonaton, portalan utakon.

Repülök madárral szárnyatlan szárnyakkal,
 Végtelen tengerben úszom a halakkal.
 Hegyekben rohanok csobogó patakka,
 Vívodom, küszködöm omló várfalakkal.

Kényelmes vánkoston, amíg így álmodom,
 Egyszerre való lesz képzeletvilágom.
 Újból felidézem elhunyt nagyanyámat,
 Sófalm apómat, Molnár nagyapámat.

Ismét együtt vagyok anyámmal, apámmal,
 Viruló kertünkben hűséges kutyámmal.
 Csodás velük lenni, múltat felidézni,
 Régi gyermekkorra visszaemlékezni.

Amint egy emléket ekként felidézek,
 Szemközti falon a keresztre nézek.
 Imára kulcsolom eres kezemet,
 Isten oltalmába bízom eleimet.

Történelem

Amikor még ezres évek íródtak fel a naptáron,
 Lakhatatlan mocsár vidék terült el ezen a tájon.
 Háromszázban felsőbb házban néhány nemes összesúgott,
 Hegylábakon barangolva átkutattak minden zugot.

Találtak egy sziklatömböt a hegynyúlvány közelében,
 Kimagaslott, úgy mutatott biztos helyet e vidéken.
 Követ hordtak, építkeztek, követ raktak körül köre,
 Sziklahalmot körülveve várfalakkal körbe, körbe.
 Gyönyörű nagy, fenséges vár lett a folyó közelében
 Állt szilárdan végvár lévén, észak ország közepében.

Máté volt a tulajdonos, aztán Gyula örökölte,
 Járt ott király, halt ott herceg, ezerannyi gróf szülötte.
 Róbert, Lajos, Erzsébet is, Zsigmond, László, Péter fia,
 Másfél század után János, Bécsben halt meg, nem volt sarja.

Ezernégyszázharmincnyolcban várfalakon tűz ütött ki,
 Olyan vész volt, pokol égés, majdnem, hogy nem maradt senki.
 Törökjárás sem kímélte, habár nem volt könnyű sorsa,
 Menyhért kiállt, katonáit várfalára rakta sorba.
 István hősünk egri váról aztán ide telepedett,
 Kemény vár falai közé csinos kastélyt építtetett.
 Ferenc fia befejezte megkezdett vár építését,
 Zsófi húga férje révén adóssá vált mindezekért.

Temetetlen teste feküdt kastélyának dísztermében,
 Míg a király parancsára évek múltán éj lepleben,
 Papok nélkül temették el titkos módon hamarjában,
 Teste nyugszik immár csöndben Mihály templom kriptájában.

Ezerhatszázharmincötben, vizes árkat ástak köré,
 Várőrséget állítottak felvonóhíd láncja mögé.
 Ali pasa seregével ezt a várat sem kímélte,
 Okos Gáspár várkapitány várat tovább nem védhette.
 Egy év után osztrák - török megegyeztek, kivonultak,
 Osztrák császár seregel azon nyomban bevonultak.
 Török tábor vezérel egységbe nem nyugodtak,
 Magyar ellen, osztrák ellen újabb harcot indítottak.
 Véres harcban török sereg vereséget elszenvedett,
 Hősként István várkapitány küzdelemben kiszendett.

Ezerhatszázhárom végén László kuruc foglalta el,
 Kuruc ellen labanc harcolt, birtoklásért sok vér folyt el.
 Harcok nyoma várfalakat rettentően megsebezte,
 János kuruc rendelete végfalakra íteltette.
 Vizes árkat elárkolták, lőtornyait robbantották,
 Kútját földdel betemették, erődjait felgyújtották.
 Katonai stratégia levitézlett vitézsége,
 Vár köveit nem marta el, nem lett sorsának a vége.

Trianonban, mint ismerős, nagyhatalmak intézkedtek,
 Magyar népünk vállaira súlyos fakeresztet tettek.
 Területet elcsatoltak, más országnak odaadtak.
 Csonka haza, magyar népünk, csak térképen maradhattak.
 Így került e megtört vár is szomszéd állam birtokába,
 Nyolcvan évig a feledés, fájó romlás zálogába.
 Múzeumod tanúsítja hétszáz éves gyötrelmedet,
 Magyar nevek, kódexekben erősítik történelmed.
 Eredeti gyűjtemények, kéziratban gazdag téka,
 Ágyú, fegyver, muskéta, kard, magyar harcos hagyatéka.

Gondolatban veled vagyok, ámbár meg nem nevezhetlek,
 Állj vitézül romjaidban, máshová el nem vihetlek.
 Légy hű, büszke őseinkre, akik téged megalkottak,
 Megdönteni, lerombolni, elporladni sosem hagytak.
 Aki tanult történelmet, nyomban felismerhet téged,
 Hidd el öreg, nemsokára ívelni fog dicsőséged.

Rácz Diána

Gabriel

... egy éj, egy nap
 agyamban futott egy kicsi gondolat
 mondd... hol lehetsz?
 messze... túl a hegyeken... folyókon és réteken
 kis országom határán túl... homályba vész a lemenő nap is
 s szíved rejtett vörös kincsét más őrzi már... tudom
 ez éjjel ma síkos
 és lomha mély
 az ágyam magányos...
 s az ablak vázrna kék...
 Itt vagyok... ezt tudom biztosan
 s így maradok én...
 távol tőled... kásás, buta messziség
 nagy folyók és számtalan patak
 egy egész világ
 mi Istentelen mód... és bántón hallgatag
 választ el tőled...
 a függöny kékje él
 s gúnyosan villog rajta a gyermekes sárga minta
 nem mozdul ma a szél
 soha nem leszek veled
 a Hold is oly Ingatag
 ahogy a régi óra fröccsentl rám:
 éjfél van már...
 mélyen éjszaka
 s az idő mint folyondár körbe vesz
 és hiába minden ezüstös fényvillanás
 a fal is hiába kiáltja: Itt vagyok! Itt vagyok!
 a kicsi madár... a kék madár eltűnt
 a lombok közt vergődik a magány
 elmentél - bár itt soha nem voltál
 ellobbantál - bár fel soha nem lángoltál...

Halovány éji-émlék

Itt vagyok megint: az éjszaka küszöbén
 a levegő halványan dereng
 s nem tudom még most sem, hogy a párás
 mindenre kapható éj
 mit tesz ma velem
 Elkeserít... s álmot nem szór kiégett szememre
 vagy sóhajt küld ajkamra... reménytelen vágyat
 hogy lássam, hogy látni akarjam a holnapot
 s vele felkelő Napot
 de nem tudom még majd... serceg és lobban az éj
 örvénylik a gondolat
 s eltapos mindent dühöngő erejével
 körbevesz a csend... átölel s kínoz szüntelen
 minden átkozott perc... s nem tudom
 meddig... meddig bírom még a terhet
 egyedül vagyok... s nincs már kire támaszkodnom
 vagy ha van... csak átkos súly vagyok
 e bizonytalan világ bizonytalan árnya
 s látom elsuhanni a napokat egyre s egyre gyorsabban...
 a ráncok észrevétlen... majd egy jobban látszóan gyűlnek...
 S végül ellepik törött-tükör arcomat.

Ma nem vagy itt...

Jó hangok vesznek körül ez éjjelen
 a tücsök halkan zenél
 s kis hegedű-percegése megölel
 ma nem rémít a régi padló sercenése
 ma nem bántó az ablak neszezése
 ma jó
 ma nem vagy itt
 távoli utakon jársz talán
 s a levegő ma nem vibrál sírva torkomon
 ma nem félek
 ma jó
 kicsi háznak szobáját lassan el kell hagynom
 nem nyújt biztonságot többé
 sem nekem
 sem nektek gyermekeim
 méhembem fogant kicsi babáim... már alszanak
 s bíznak... bennem... a világban... gyermeki hittel...
 álmukban... kék az ég... és füstli fecske cikáz a tó felett...

Isten olykor be-befogad
 s tán most is tudja majd
 mikor fogja meg kezem
 még nincs itt velem
 valamiért magamra hagyott
 félek is kicsit: megtalál-e valaha

Oly sokszor küzdött elmém a mindenség végtelenével
 s megértettem most a halál mindenhatóságát mely örök mint az Isten
 megértettem, s reccsenve törtek ketté bennem az álmok
 mint valami megfagyott szivárvány
 s az ég szürke mint a márvány
 mit kararal mesterek csiszoltak az opálnál is fényesebbre
 körbevesznek ezek is ...és... puhakezü kislányaim sóhajai szállnak...
 érzem tisztaságuk...
 megőrjít a gondolat... hogy nem érhetem fel őket soha sem...

Keresem az utat

Requiem szól messze
 s búsan oldódik fel a haldokló fényben
 megtalálom e még sorsom ebben a hideg, fekete éjben?
 Vagy utam eltűnik... s szivárvánnyá lesz az égben?
 Vágyom odaát... az örökkévalóságra
 de visszahúz a nyárfa
 s világ minden tarka virága
 s legjobban: két kicsi csillag tündöklő fényel
 tündérhajú csepp lányaim ölelő karjai
 beléjük simulok
 beléjük olvadok
 nekik szívem minden erejét odaadom
 mert ez erőt is csak tőlük kapom
 minden pillantásuk
 minden hívó szavuk
 balzsam nekem
 s nem is tudják:
 a világegyetem minden csillaga közt
 a legfényesebbek ők... nekem.

Mukli Petra

Neked

Az eső cseppjében is feldereng az arcod,
S belekövül szívembe a kép.
Feladom az emésztő harcot.
Hadd legyen most minden szép...

Az örvény

Mikor elkap az ár
és messze sodor már
szavald távoli,
halkuló hangjai
a messzeségtől való
félelmet sugalló
létezés peremén
letűnnek, elnyeli őket az örvény.

Pedig ha élnének
újra a remények!
Ha megsebezték is,
az a szó nem hamis!
Kacagva örvöngő
szíved: akár a kő
- már nem fáj, ami fáj... -
mégis majd megszakad, feledd el hát szavát!

Együtt

A te neved suttogja a park,
a te szemed idézi a határ végtelen kék ege,
tested melegét a pad,
álmainkat
a Duna álmosan kanyargó ível közt lebukó
nap,
titkos, fájdalmas - édes csókot a fölöttünk
lebegő
nyári záport hozó felhő,
a véges és a végtelen is téged imád,
örök végzet sodor hozzád,
sodorjon még százszor, soha el ne
eressz,
hadd tudjam biztosan: holnapunk is
szép lesz.

Örök háború

Álomtalan valóság rádköszön és eltemet
De szívemben őrzöd még, mit megőrizni nem lehet.
Koszorút fon hajad közé múltad hajnala
Leborulsz vén lába elé önmagad megadva.

S álmod újra szép lehet,
Oldd fel leláncolt lelkedet!
Tegnap kincs holnap már bú
Örök lázban vad háború.

A titok

Hitted a szépet,
Mentsd meg az álmod!
Őrzöd a titkot,
Magadba zárod.

Büszkeséged elszakít
Tündérszép láncokat
félelmedben ő okit,
Őrzi, mi még megmaradt.

És hogyha egy új világ
Igazságot oszt nekod
Szép szemében a szikrák
Csillagát majd megleled.

Harcok ura

Új nap virrad, új csata vár
Meglebben az esti szél
Harcok ura messze jár már
Helyetted is ő beszél.

Csillagodat megtartani
Égbe kapaszkodva kell
Ne tudja meg soha senki
Harcok ura mit visz el.

Minden szépség könnyen illan.
Fájdalmas perc, hogyha szól
Az, ami csak fel-felvilan -
Harcok ura tudja jól.

Elvérik lassan a múlt is.
Megremeg az alkonyat.
Harcok ura itt áll mégis,
Övé minden áldozat.

Oroszlánszív

Tombol vérem, láng-oroszlán mar
Dühe villan, zizzen az avar.
Elcsöndesül - csitt! - kicsit éhes
Lelkemből lesz étele, édes.

Izzik lépte, kárhozat útja
Bősz erejéből sokra futja
Messze még a tiszta képzelet...
Vigyázz, meg ne szállja éjedet!

Paraszat hint, két szeme: két tör
Mélységek tüzéből előtör
Puha lépte dobban szívemen
Nem szelidül már meg sohasem.

Miszlai Gyula

Címe sincs

Vaspántokkal záródik rám az este.
Plócacsigagok nyugtatják az éjt,
s üres terek, üres terek vesznek
körbe engemet.

Erek szájában csak hús vagyok, és
máj és vese és forró mozdulat vagyok,
éjbe bábozódó délibáb.
Isten mellé lött golyó vagyok.
Eszmélet, álom, hála, mi túlnő a halálon.

Amiben úgy hittem, már nincsen.
Szabadítóból lett bilincsem,
tengermélyre süllyedt kincsem,
se kulcsom hozzá, se kilincsem,
se mód, hogy újra rámtekintszen.

Holdtan

Letarolt erdőkben sárkányokon alszom.
Napok körmondatalra holdpontot tesz
egy nagy Dramaturg,
csillagmorzéval titkosan üzen,
elbújik az évszakok mögé,
kínjaim kanyarulatai mögé bújlik el.
Végeláthatatlan január.
Szívtájjig befagyott
óceánokban megmozdulnak a holtak,
megfejtik a morzejeleket,
helyet kérnek fájdalomaimban,
megnevezik az évszakokat,
majd egy akó bor mellől nézzük a hold
reflektorában folyó előadást.

SMS MESÉK

Ahogy a lappföldi szánok eltűnnek...

Ki látta Annát hullámzó mozgással, havazásban a Baross utcán átmenni? Amíg a túlsó oldalra igyekezett, egy hópelyeg hullott plósi szájára, de mire átért, már el is olvadt, akár egy mese, akár egy álom. Két hókristály pedig szemhéjára hullott. És tavasz lett és nyár lett, a pelyhek ott maradtak, majd leestek könnyzacskójába, le a szívéig.

És Anna táncolt, egyedül 20 m²-es lakásában, az utcán a kandeláberekkel, a szemetes kukákkal, riszálta fenséges fenekét a tűzfalak, a megvakult égbolt felé. Néha átölelte az idő, olykor fiatal gigoló, máskor kivénhedt strici alakjában, s a szorításból kikerülve Annának ráncosabb lett az arca, nyaka, kézfeje, számosabbak ősz tincsei. De Anna táncolt rendületlenül, ha kedve szottyant, éjjel fölment a Gellért-hegyre, elkerekedett a műjégpályára táncolni. Ilyenkor élt minden, a sejtje, porckája.

Majd "évek múltak esőbe, fénybe", Anna mozgása megkopott, sűrűsödtek a hajszálrepedések a testén. Ki nem látta Annát egyre többször, tétován kikécmeregni kapualjakból, kocsmákból. Előszeretettel pisilt templomok bejárata elé ilyenkor. Táncai rossz utáztal voltak a régleknek. Elsvatagosodott a környezete.

Ám néha lehetett látni a csillogó hópelyheket a szemében, a havazást. Kibontotta haját, s az akár a kúszónövények, körbenötte a szoba falat, szekrényeket, könyvespolcot. És Anna táncolni kezdett lassan, fenségesen, ahogy a lappföldi szánok eltűnnek az éjszakai horizonton.

Az a régi fehér madár

Ha fogatlan aggastyán leszek, s csak botra támaszkodva tudom járni az ótvaros várost, egyre többek gondolok majd magamra eszmélésem első éveire. 6 esztendő koromig lakott településtől távol, egy erdő szélén laktunk, s jószerével féltucatnyi embert, s kéttucat állatot (főleg kutyát) ismertem igazán. Mint egy kis istenállat, aki nyáron nyakig jár a vadnövények közt, télen a hóban.

Ha fogatlan apóka leszek, lemegyek majd egy meredélyen a zord Akherón partjára, hogy a sötét folyóba nézve visszaidézhessem a legkorábbi képeket. Nem lesz panasz bennem, sem elégtétel, sem lemondás.

Talán anyámra gondolok majd, amint lángszoknyában, lobogó kékesfekete hajával ruhát terít vagy egy kondérban szilvalekvárt főz, s miközben énekel, madarak szállnak a vállára. Vagy medveszemű apámra, aki nevetve úgy emel maga fölé, mintha az inkák minden kincsét tartaná a kezében. Talán eszembe jut az esti napkorong, amiről sokáig azt hittem az anygálok kemencéje, ahol kenyeret sütnek az istenkének éjszakára. Majd földézem réti szénaboglyák szagát, az első cseresznyeízt Báthoriék kertjéből.

Milyen alakváltozáson mennek át a holtak? Apám halála után egy kerti padon este róla gondolkodtam, mikor egy fehér madár hosszan körözni kezdett fejem fölött, majd lecsapott mellém villogva, úgy szállt el.

Mi lesz velük, aszfodélosz mezőkön bolyonganak, egy ideig madarakká válnak vagy molekulák értelmetlen kazlaira esnek szét, hogy utána beszívódjanak a lélegző, értelmes, de személytelen egészbe?

Nem lesz kétség, se panasz bennem, amikor fogatlan aggastyánként ott állok a zord Akheron emelkedő habjaiban, s az első képek, szagok, mosolyok élményeiben talán arra gondolok, nem is hal meg az, aki a kezdetet a véghez kötötte.

Majoros Irén Erzsébet

Mit ér?

Mit ér a könny,
ha nincsen csepp?
Mit ér a hang,
ha nincsen szó?

Mit ér a harmat,
ha nincsen zizzenet?
Mit ér szerelmünk,
ha semmi üzenet?

Mit ér a léted,
ha nem vagy jól?
Mit ér a könny,
ha cseptelen?
Megérkeztem, hát elmegyek.

Bármit

Bármit mond,
csak úgy a jó,
mert ő mondja.

Árnyékod vagyok,
Napunkon lépdelő árnyék.
Réten a hó.
Ébredésem
sárgarlgó.
Csendben elalszom
így lesz jó.

Kovász

Apám arca,
anyám hangja
kenyér ünnepén.
Kalászt ringat,
kovászt dagaszt
Szent Istvánnal él.

Anyám arca,
apám hangja
kovászt dagaszt,
kalászt ringat
augusztus ölén,
Szent Istvánunk él.

Lélekből áradó szeretettel
Erzsikémnek

Tibor

Ketten

Hüs patak víz sodort, zátonyra futottál,

Millió kövek közt bennem megakadtál.

Megtaláltalak és lelkembe zártalak,

Legyen az én szívem számodra örök lak.

Szerelmünket Isten, friggvel pecsételte,

Fejünkre a hitünk koronáját tette.

Hű szerelmünk lángja örök mécsest gyújtott,

Olimposzi lángként lelkünkben lobogott.

Ott pislákol ma is soha ki nem alszik,

Igaz szeretetünk kősziklán alapszik.

Béke, megbecsülés honol most is bennünk,

Hiszen megfogadtuk, ketten egyek leszünk.

A sajtó gyermeke

Paks sajtótörténetével kapcsolatos kutatásaim eredményét számos alkalommal olvashatták a Tükör és A Közvélemény hasábjain. Miután az Atomerőmű újság főszerkesztője lettem, egyre jobban izgatnak az üzemi lapok, amelyek története gyakorlatilag nincs feldolgozva. Az újságíró iskolákban oktatnak sajtótörténetet, ám ezek tárgya nem az üzemi lapok. Kutatásaim közepette figyelmem Komornik Ferencre terelődött, aki a Magyar Szakújságírók Egyesületének az ügyvezető elnöke. Mint megtudtam, már általános iskolás korától kapcsolatba került a sajtóval, és a nyugdíjba vonulásával - a volt Esti Hírlaptól - sem szakadt meg.

Az itt közölt anyag egy hosszú beszélgetés eredménye, amelyből igen érdekes adalékok derülnek ki a magyar sajtóval kapcsolatban. A sajtótörténet írás vesztesége lenne, ha ez az életút nem lenne nyilvánossá téve. Ezért döntöttem úgy, hogy kezdetként a Paksi Tükörben hozom nyilvánosságra, kérve a tisztelt olvasókat, hogy hasonló ismereteiket tegyék közkinccsé, írják meg e lap számára.

- *Feri bácsi! Mikor és hogyan került kapcsolatba a sajtóval?*

- Lassan fél évszázada lesz, hiszen 1958-ban végeztem az egyetemen, de lényegében gyerekkorom óta újságíró vagyok, már az Úttörő Szövetség lapjába is dolgoztam, még általános iskolásként. Több cikkem jelent meg, így természetes volt, hogy középiskoláimat a budai tanítóképzőben végeztem.

Az érettségi után egyetemre akartam menni, csak a probléma az volt, hogy Magyarországon újságíró fakultás nem létezett az egyetemeken. Nem akartam tanári szakot végezni, és megtudván, hogy Moszkvában a Lomonoszov Egyetemen van újságírói fakultás, átiratkoztam a Kosevoj szovjet ösztöndíjas előkészítő iskolába, majd kivettem a Szovjetunióba, és öt évig a Lomonoszov egyetem újságíró fakultásán tanultam.

Az egyetem elvégzése után több mint tíz évig dolgoztam a Magyar Ifjúság szerkesztőségében. A Népszabadsághoz 1968-ban kerültem át, ahol 1976-tól 1982-ig a Népszabadság prágai tudósítója voltam. Aztán 1983-ban átmentem az Esti Hírlaphoz, ahonnan 1991-ben mentem nyugdíjba. Az eddigiekből kiderül, hogy üzemi lapokkal csak távolról volt kapcsolatam.

- *A Magyar Ifjúság rendszeres olvasója voltam, ahol rendszeresen jelentek meg cikkek vidékről, illetve üzemekről.*

- A központi lapoknál töltött évtizedek nemcsak rengeteg külföldi utazással jártak, hanem nagyon sok vidéki és üzemi látogatással. Tudvalevő, hogy a rendszer váltásig az üzemi riport műfaj a központi lapokban élt és virult. Mi a társadalmi problémákat általában üzemi és helyi megközelítésből dolgoztuk fel mint belpolitikai munkatársak. Az üzemi riportok, a vidéki kiszállások és kiküldetések alkalmával természetes kapcsolatba kerültünk az üzemi lapokkal, főleg azok szerkesztőivel, akik a mi munkánkat nagyban segítették. Ezek a kapcsolatok olyan eredményt is hoztak, hogy amikor a mi lapunk munkatársakat keresett, mi ajánlottuk a tehetséges üzemi újságírókat.

- *1958-tól hogyan nézett ki az újságírók képzése?*

- 1956-ig semmilyen fajta újságíróképzés nem volt, 1958 után kezdődött meg az Újságíró Szövetségben, vagyis 1959 körül indult. Viszont oda kizárólag státuszban lévő újságírók mehettek, ebből lett később a Bálint György Újságíró Iskola, amely kezdetben egyéves volt,

méretű újságra figyeltek a Szabad Ifjúság oda látogató tudósítói is, akik kíváncsiak voltak arra, hogy kik csinálják. A városi pártbizottságon kaptak tájékoztatást arról, hogy ezt a gyerekek csinálják, ez nagyon meglepte őket. Így fedezett fel engem a Szabad Ifjúság 1950-52-ben, és megkértek írjak a lapnak a sztálinvárosi építőtáborról. Így kerültem a Szabad Ifjúsághoz.

Amikor 1953-ban kikerültem az egyetemre, akkor minden nyáron a Szabad Ifjúságnál dolgozhattam, az első három nyaramat itt töltöttem, egész 1956-ig.

Tudni kell, hogy a Szabad Ifjúság tulajdonképpen egy újságíró kádergyár volt. Ott nagyon sok újságíró nevelődött fel, akik 1957-ben komoly vezetői pozíciókba kerültek a magyar sajtóban. Említhetem Tábori Andrást, aki megalapította a Magyar Hírlapot, bár Darvasi István volt a főszerkesztője, de ő találta ki, ő volt, aki később harcolt a lap privatizációjáért. Említhetem Bánlyás Rezsőt, aki aztán a Népszava egyik főszerkesztője lett, akkor Gerencsér Jenőt, aki a Képes Újságnál lett főszerkesztő. Tehát a Szabad Ifjúságnál mint napilapnál rengetegen dolgoztak, de az utódja, a Magyar Ifjúság már csak hetilap volt. Ez azt jelentette, hogy a létszám lecsökkent. Akik úgy érezték, hogy a Magyar Ifjúsághoz már egy kicsit öregek, azok elmentek a felnőtt lapokhoz. Nagyon sokan elmentek, emlékeném még Sóllyom Józsefet, aki a Népszabadsághoz került, akkor a főszerkesztő Vadász Lászlót, aki a Magyar Ifjúságtól került a Színház és Filmművészeti Főiskola igazgatói székébe. nagyon sok kolléga a pártközpontba került, az MSZMP agitációs és propaganda osztályára.

Az 1956 telén megindult Magyar Ifjúságnál kb. huszan maradtak, míg a Szabad Ifjúságnál ötvenen, hatvanan dolgoztak.

Nekem az egyetemről 1956-ban szabadságot adtak, előbb le tudtam vizsgázni, a téli vizsgáimat már november végére letettem, majd hazajöttem, és 1957 februárjáig itthon dolgoztam, vagyis indítottuk a Magyar Ifjúságot.

Ez egy nagyon komoly lap volt, új szint hozott a magyar sajtóba, szerintem ez volt az első tartalmas magazinszerű lap, nagy képekkel, nagy

majd kétéves lett. Természetesen a munka mellett kellett tanulni. Az oktatásban általában túlsúlyban voltak az elméleti tantárgyak. Később a Bálint György iskola jobban szakmai iskola lett, mivel kikötötték, hogy csak egyetemet vagy főiskolát végzettek mehettek oda. A Tájékoztató Hivatal kikötötte, hogy minden újságírónak felsőfokú végzettséggel kell rendelkeznie. Ezt a szerkesztőségek általában betartották, viszont aki tehetséges volt, azt az utcáról is fel lehetett venni. A felsőfokú képzés megletté lehetővé tette a Bálint György iskolában, hogy az elméleti tárgyak alól felmentést kapjanak az ott tanulók, és több időt fordítottak az írás tanítására, a stílusgyakorlatokra, a bírálatokra. Akkor már jobban el lehetett sajtótítani az újságírás gyakorlatát.

- A fiatalabb generáció már nem ismeri a Magyar Ifjúságot, mutasd már be ezt a lapot!

- Talán kezdjük az elődjével, a Szabad Ifjúsággal, mert én az egyetemi éveim alatt már annak voltam az akkreditált moszkvai tudósítója. A Szabad Ifjúsággal még középiskolás koromban kerültem kapcsolatba. Ugyanis a budai tanítóképzőből minden évben elmentünk Sztálinvárost építeni. Az építőtáborban megbíztak egy faliújság szerkesztésével, ráadásul a XII. kerületi barátaimmal, akik közgazdasági technikumba jártak, csináltunk egy nyomtatott újságot Ifjú Építők címmel. Ez a lap hetenként jelent meg, tehát komoly dolog volt, hiszen a tábor két hónapig tartott. Az Ifjú Építőt a sztálinvárosi városi lap patronálta, az ő nyomdájukban szedettük ki a cikkeket, ott tördeltünk, minden segítséget megadtak. Erre a nyolc oldalas kis-

címlapfotókkal, komoly műfaji gazdagsággal és több rovattal.

Az egyetem elvégzése után sok állásajánlatot kaptam, de csak a Magyar Ifjúság tetszett, bár hívtak a Népszabadsághoz, a Magyar Rádió ifjúsági osztályának vezetését is felkínálták. Hívtak az egyetemre, de én nagyon fiatalnak éreztem magam, és egyébként sem akartam soha vezető lenni. Ettől függetlenül a Magyar Ifjúságnál elég fontos szerepem volt, a belpolitikai rovat vezetője voltam, úgy is hívtuk, hogy ifjúsági rovat. Az ifjúsági rovat mindennel foglalkozott: ipar, mezőgazdaság, ifjúsági mozgalom. Egyébként 1961-ben Gagarin űrrepüléséről én tudósítottam a magyar sajtót, ez volt az egyetlen riport, ami megjelent.

Megpróbáltuk a jól vasalt KISZ-politikát ehetőbbé tenni a fiatalok számára. Az itt végzett munkámért két kormánykitüntetéset kaptam, azóta sem kaptam többet soha. Mikor megnősültem, lakást is adtak. Szóval engem megbecsült a KISZ.

- A Magyar Ifjúság a KISZ lapja volt?

- A KISZ KB. lapja volt. Ez úgy nézett ki, hogy a főszerkesztő a KISZ KB intézőbizottságának a tagja lehetett, és kötelesek voltunk a KB instrukcióit végrehajtani. De meg kell, hogy mondjam, a KISZ KB nagyon vigyázott arra, hogy tömeglap maradjon a Magyar Ifjúság, ezért egyáltalán nem határolta be a tevékenységünket.

- Ebben az időben nem is volt az országban ilyen jellegű hetilap?

- Azt hiszem nem volt ilyen nagyméretű - francia méret - lap az országban. Meg kell említenem, hogy ezt a formátumot és ezt a kivitelt Mikulka Gyula tördelőszerkesztő találta ki, aki az Iparművészeti Főiskolán végzett azzal a Tóth Jánossal együtt, aki ma világhírű operatőr. Például a Csontvári filmnek is ő az operatőre. Tehát Tóth János és Mikulka Gyula találták ki ezt a formátumot. Persze ehhez a formátumhoz és tördelési módhoz igen sok jó cikkre volt szükség, olyanokra, amelyek feldobták a lapot. Ez egy egészen más újságírói világot követelt meg. Nagyon jó fotósokra volt szükség, így Kotroczó Istvánt, Ágoston Istvánt és Wormser Antalt említeném, akik szintén itt dolgoztak. Mi híresek voltunk arról, hogy nagyon szép lá-

nyokat hoztunk a címlapokon. Az első oldalon volt egy úgynevezett monokli kép, minden héten meg kellett találni a fiatalok közül egy szép lányt. Persze voltak olyanok is, akikről beírtak hozzánk az iskolájukból, hogy az illető nagyon rossz tanuló. Ezért a KISZ KB-ból is kaptunk letolásokat. Mindig azt mondtuk, hogy a jó tanulás nem mindig jár együtt a szépséggel.

- A Magyar Ifjúság után jött a Népszabadság, erről az időről is mondanál néhány dolgot?

- A Magyar Ifjúságtól a Népszabadsághoz hívtak, az úgynevezett pártrovathoz. Valójában csak azért volt ez a neve, hogy megkülönböztethessék a társadalmi kérdéseket a belpolitika és a gazdaság kérdéseitől. Inkább azt mondanám, hogy társadalmi-politikai rovat volt. A Népszabadságnál 1968-tól 1983-ig voltam, persze ebből hat és fél évet Prágában töltöttem.

- A Népszabadság küldött ki?

- Itt az történt, hogy a Népszabadság és az MTI között volt egy megállapodás, amely szerint egyes szocialista országok fővárosaiba az MTI küld ki közös tudósítót, másokhoz pedig a Népszabadság. Az MTI-é volt Prága, csak nem tudtak embert biztosítani, és a Népszabadság átvállalva, engem küldött ki közös tudósítónak.

Vizont az 1977-es "Carta 77", a Csehszlovák ellenzéknek a fellépése annyira fölértékelte Prágát az MTI szemében, hogy 1978-tól saját tudósítót küldött ki. Én azért maradhattam hat és fél évig, mert miután az MTI kiküldte a tudósítóját, én előlről kezdhettem a négy éves periódusomat, mint a Népszabadság tudósítója. Ezt az egész struktú-

rát persze én találtam ki, mert nagyon szerettem volna kint maradni.

El kell mondjam, hogy a rendszerváltás után megjelent egy könyv, amelyben azt taglalták, hogy már az úgynevezett kádárista sajtó is előrevetítette a rendszerváltás szükségességét. Ezt alátámasztandó, több cikket soroltak fel ennek igazolására, és tőlem két cikket is megemlítenek ebben a könyvben.

- *Milyen emlékeid vannak az Esti Hírlapnál töltött időkről?*

- Közvetlen a rendszerváltás előtt, 1989-ben a Maxwell már a Magyar Hírlap tulajdonosa volt, és megvette az Esti Hírlapot is. Ezzel mi átkerültünk a Magyar Hírlap Kiadó Vállalathoz, Kovalcsik Józsefhez, a Metró újság mostani kiadójához. Ekkor Kovalcsik és Maros Dénes, az Esti Hírlap főszerkesztője megbíztak a lap átalakításával, vagyis át kellett térni a számítógépes előállításra és a színes nyomásra. Londonból érkezett egy komoly technikai szállítmány, és megkezdtem betanítani a gépiró lányainkat a számítógépes beírásra, a nyomdászainkat a számítógépes tördelésre. Sikerült pénzt szerezni a nyomdászok átképzésére is, így nem tették őket az utcára. Az egész stáb átállt, parallel csináltuk a régi Esti Hírlapot, és közben tanultuk az új készítését.

Így érkezett el a Gorbacsov elleni puccs, amely 1991. augusztus 19-21-én volt. Magyarországon ekkor háromnapos ünnep volt augusztus 20. Otthon felhívott Kovalcsik, hogy be tudnék-e menni, össze kellene dobni egy számítógépes színes számot Gorbacsovról, amely számot a metróban fognak terjeszteni. Bementem, és elkezdődött a szervezés, 8-10 embert szedtem össze, beíró lányokat, tördelőket, újságírókat, rovatvezetőt. Mivel zárva volt a kiadó, pénztár nem volt, három kolléga saját pénzén utazott Moszkvába, és küldték a tudósításaikat. Megcsináltuk a lapot, amely egy óriási főpróba volt, de kiderült: a színes technikára való átállás befolyásolta az Esti Hírlap frissességét, mert a lap nagy részét előző nap kellett elkészíteni.

Végeredményben a lap későbbi válságának egyik oka ez volt, a másik pedig a személyi cserék, mert amikor engem és Bernáth Lászlót, a másik főszerkesztő-helyettest kirúgták, tartalmilag lesilányították a lapot és 1996. november 11-én megszűnt az Esti Hírlap, amely ilyen névvel először 1956. december 24-én jelent meg.

- *Jött a Magyar Hírlap.*

- '91 végén eljöttem az Esti Hírlaptól és a Magyar Hírlap gazdasági rovatának lettem a külsős munkatársa.

Kovalcsik József, akinek végre kellett hajtani a mi nyugdíjaztatásunkat, és Németh Péter főszerkesztő biztosította, hogy nyugdíjasként tovább dolgozhatok mint újságíró. Így bejárogattam a Magyar Hírlaphoz, írtam a gazdasági témájú cikkeket. Nagyon jól megvoltam, gondoltam a halálig eldolgozgatnék itt a Kerepesi úton. Az Esti Hírlap után végre egy nyugodt helyre kerültem, ám csak másfél évig élvezhettem ezt az állapotot.

- *Jött a Szakújságírók Egyesülete!*

- Igen, de ahhoz, hogy érthető legyen az ide kerülésem, néhány fontos tény is el kell mondanom. Mikor Prágában kinn voltunk, a feleségem - dr. Wellek Margit - elvégezte a prágai egyetem újságíró fakultását, majd ledoktorált. Hazakerülve különböző helyeken dolgozott, majd a MTESZ-be került, a sajtóosztály vezetője lett. Ezt a sajtóosztályt 1990-ben megszüntették azzal, hogy a majdan létrejövő önálló egyesület - a Szakújságírók Egyesülete - fogja végezni a MTESZ sajtómunkáját, fizetségért. A MTESZ kifizeti a sajtómunkát az egyesületnek, az egyesület pedig kifizeti a többi járulékos költségeket. Áttették a sajtóosztályt egy önfinanszírozó egyesületbe, vagyis a Szakújságírók Egyesületébe. Tudni kell még azt is, hogy nem a MTESZ alakította meg a Szakújságírók Egyesületét, hanem az egyesületet kilenc, mások szerint huszonhárom üzemi és szakújságíró alakította meg, a sajtóosztály mellett. Egyébként azért alakították meg, mert a MUOSZ kizárta tagjai sorából az üzemi és szakújságírókat. Ez a kis csapat bejött ide a MTESZ-be Margitékhoz. Így alakult meg az egyesület Vámos Gyuri bácsinak a vezetésével, aki MTESZ újságot szerkesztett, a Papíripart, és aki az ország egyik legnagyobb Kossuth-díjas papíripari szakembere volt. Az alapítók között volt például dr. Tófalvy Gyula, aki később az űrkutatási irodának lett a vezetője, akkor az Elektrotechnikának volt a főszerkesztője. Tehát fele-fele arányban szak, illetve üzemi újságírók alapították meg az egyesületet 1990. január 9-én.

Közben az történt, hogy Pungor Ernő tárca nélküli miniszter elcsalta Margitot magához, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottsághoz, és itt az egyesületben nem maradt ügyvezető. Margit és Vámos Gyuri bácsi megagittak, hogy jöjjenek ide.

Amíg Gyuri bácsi egészséggel bírta, addig ő volt az elnök, én pedig ügyvezető titkár, aztán elnök, Gyuri bácsi visszavonulásával.

Tehát így kerültem a Magyar Hírlaptól a Szakújságírók Egyesületéhez, ezzel abba is maradt az újságírói tevékenységem. Elbúcsúztam a Magyar Hírlaptól, akiknek nagyon sokat köszönhetek, mert a legnehezebb időszakban mellém álltak. Persze az is igaz, hogy én mint az Esti Hírlap főszerkesztő-helyettese, nagyon fontos partnerük voltam éveken át.

Végül hadd mondjam el, mint központi lapos, mindig fontosnak tartottam az üzemi lapokat.

Volt egy harci feladat, amivel lelkesítettek, bár én nem nagyon hittem benne, nevezetesen az

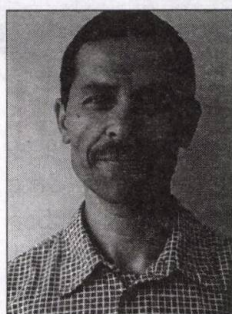
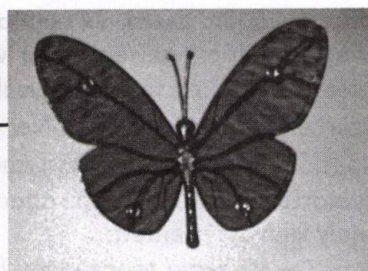
volt a félelem, hogy a rendszerváltozással az üzemi lapok megszűnnek. Éppen a pártkötődésük miatt. Bár én nem tartottam valószínűnek, hogy a külföldi tulajdonosok lebecsülik ezt a műfajt. Aztán kiderült, hogy amikor a Szakújságírók Egyesületének segíttem az osztrák testvérszervezettel felvenni a kapcsolatot a FEIEÁ-ba, kiderült: ott sokkal fejlettebb az üzemi lapok hálózata, mint nálunk. Ettől függetlenül leszögezhetjük, hogy a tulajdonossal szembeni kiszolgáltatottság megmaradt az üzemi lapoknál, de még inkább megmaradt a szaklapok területén. Elmondható, hogy az üzemi lapok száma túlságosan nem csökkent, ha ritkábban és kevesebb oldalszámmal is, de folyamatosan megjelennek.

■ Beregnyei Miklós

Remekművek üvegből

Tálos Zoltán díszműgyai

Főállásban a Paksi Atomerőmű Rt. Logisztikai Főosztályának Beszerzés Előkészítési Osztályán diszponens. Szabadidejében üvegfestő, ólomüvegező, tiffany üveg-készítő. Korábban az atomerőmű balatonfüredi rehabilitációs központjának kikötőjében dolgozott, ahonnan füredi üdüléseik révén sokan ismerik. Az elmúlt években megjelentek üvegműves munkái az Iparművészeti Múzeum kiállításain, ahol a magyar kézművesség kiemelkedő alkotásait mutatták be. A kiállított tárgyak minőségét és színvonalát közvetítő "Magyar kézművesség - 2003" című albumban Tálos Zoltán paksi alkotóként szerepel. Zoli által újabb művészeti ággal, szép elismeréssel gazdagodott Paks hírneve.

- Igazi balatonfüredi vagy, hogy kerültél Paksra?

- 1992-ben, amikor a PA Rt. kikötője megnyílt, portásként helyezkedtem ott el. Nagyon szép környezetben dolgoztam, és kollégáimmal is jó kapcsolatban álltam, de a munkát illetően szerettem volna előbbre jutni. Két éve adódott lehetőség a változtatásra. Az erőmű pályázatot írt ki diszponensi munkakörre, amire kollégámmal együtt jelentkezünk, és mindketten megnyertünk. Így kerültünk Paksra. Nekem egyedül a balatoni táj, a megszokott természeti környezet hiányzik, amúgy nagyon jól érzem itt magam.

- Munkahelyeden gazdasági, szabadidőben művészi tevékenységgel foglalkozol. Hogyan, miként kezdődött az üveggel mint művészeti tárggyal való kapcsolatod?

- A 80-as években a balatonfüredi hajógyárban dolgoztam, és ott volt egy üveges barátom, akinél rátaláltam egy ólomüvegezéssel foglalkozó könyvre. A könyv tartalma, az üveg felhasználását bemutató sok gyönyörű kép nagyon megfogott, és elhatároztam, hogy jobban elmélyedek e témában. Akkoriban Magyarországon még nem lehetett hozzájutni az alapanyagokhoz, Ausztriából hoztam be színes üveget és rézfóliát. Eleinte csak saját kedvemre készítettem díszműgyakat, és igazából nem is ezzel, hanem a tékvandóval (Tae-Kwon-Do) foglalkoztam. Edzőként tanítottam gyerekeket és felnőtteket e

sport rejtelmekre, tudnivalóira, és szinte teljesen kitöltötte az életemet. Mellette készítettem az üvegtárgyakat, melyekkel egyre nagyobb érdeklődést váltottam ki, és a végén a családon kívül már sok barát, ismerős is jelentkezett értük.

- A mesterséget autodidakta módon tanultad?

- A 90-es években újra reneszánszát élte az ólomüvegezés, és iskolai keretek közt elkezdődött az oktatása is. Akkor iratkoztam be én is erre a szakra, és rendszeren végigtanultam, elsajátítottam az ismereteket. Nagyon jó mesterem volt, a mai napig is tartom vele a kapcsolatot. Egyszer egy pályázati kiírás került a kezembe, amire jelentkeztem. Néhány munkámat bekérték, majd kis idő elteltével értesítettek, hogy kiállították az Iparművészeti Múzeumban. Ennek már három éve, és azóta is rendszeresen küldik a pályázati felhívásokat, és kérik munkáimat.

- Nagyon széles területet ölelnek fel az általad készített alkotások. Honnan merítet ötleteidet?

- Tulajdonképpen a hétköznapi életből, mert szerintem minden használati tárgy lehet üvegből is. Fénykép- és gyertyatartótól kezdve a lámpáig, ablaküvegig, tükörig nagyon sokféle tárgyat készítettem. Az Iparművészeti Múzeum is annak szellemében rendezte a kiállítást, hogy a mindennapok használati tárgyaiként vagy lakásdíszeként mutassa be az alkotásokat. Van egy mondás, mely szerint az a legjobb kritika,

ha a vevő jön vissza, és nem az áru. Volt olyan megrendelőm, aki egy évet várt a munkára, mert lakhely- és munkahelyváltás miatt egyszerűen nem volt rá időm. Nem nagy munka, de speciális feladat volt, csodaszarvast kellett gyertyatartóra mintázni, és az agancs elkészítése komoly kihívást jelentett.

- *Munkáid többsége milyen eljárással készül?*

- Bár mindegyik stílust, technikát szeretem, mert mindegyiknek megvan a maga szépsége, különlegessége, de a legtöbb munkám mégis tiffany-üveg. A feltalálóról elnevezett stílusra a síküveglapokból való térbeli alkotás elkészítésének módja, az eljárás miatti különleges stílus a jellemző. A tiffany-üveg kinézetre hasonlít az ólomüvegre, de utóbbi összeillesztésénél nagyobb helyet kell hagyni a mozgásra, éppen ezért nagy felületen mutat, míg a tiffany merev, és inkább kisebb tárgyakon, otthoni környezetben kedvelt. Itt az üveg élére rézfóliát ragasztunk, majd a két üveget összeillesztjük, és végigforrasztjuk. A forrasztást megtisztítjuk, és egy kis patinával díszítjük, ami lehet rézszínű, fekete, sőt zöld is, mint a régi réztornyok. Az ún. hidegfestés egy közismertebb, egyszerűbb eljárás, amihez könnyen beszerezhető az alapanyag, és amivel bárki hobbiszinten tud festeni. A klasszikus, igazi üvegfestés ráégetéses módszerrel történik, én is ezt tanultam.

- *Ehhez a finom munkához nagy ügyességre van szükség. Ez már korábban is megmutatkozott?*

- Igen, mindig is jó kézügyességgel rendelkeztem, amit lehet, hogy édesapámtól örököltem. Ő nagyon ügyes lakatos volt, és mindent el tudott készíteni, a ház körül mindent maga javított. Én sokban hasonlítok hozzá, csak éppen más irányban bontakozik ki az ügyességem. Megfoghatatlan, hogy amíg az ember hosszabb ideig dolgozik egy munkán, formázza, szépíti, addig az átítatódik a készítő személyiségével, érzelmeivel. Ezekben az egyedi darabokban lélek van. Ismerek egy olyan tanmesét, amelynek az a tanulsága, hogy a szép és kedves tárgyainkat nem szabad elzárni, különleges alkalmakra tartogatni, mert lehet, hogy soha nem jön el a várva várt nap. Meg kell ragadni a lehetőséget, hogy minél többször örüljünk annak, ami tetszik, kedvünkre van.

- *Mint általában a művészek, a mindennapi életben érzékenyebb embernek érzed magad?*

- Igen, de a művész szót nem szeretem magamra a használni.

Úgy gondolom, minden művészettel foglalkozó ember érzékenyebb, hiszen jobban ráérez a dolgokra, hangulatokra. Valahonnan érkezik az ihlet, megérint a gondolat, a kép. Ha ülök, és kezembe veszem a ceruzát, máris jön a sugallat, és rajzolok. Szerintem minden emberben benne van a vágy, hogy valami szépet alkosson, csak némelyek érzékenyebben reagálnak rá. Bárki végezhet művészi munkát, aki beleadja a lelkét abba, amivel foglalkozik. Úgy látom az emberek vevők a belső érzésekre. Egy-egy dísz tárgyam elkészülte után jókívánsággal, egy imával ajánlom azt, hogy aki kapja, sok örömet lelje benne. Sokan kérdezik, hogy nem sajnálom-e eladni munkáimat, nem akarom-e inkább megtartani. Ilyenkor azt válaszolom, hogy nem, mert magamnak bármikor készíthetek ilyet. Ha viszont valaki megveszi a tárgyam, valószínű azért teszi, mert tetszik neki. Amikor minél több otthonba vihetek be szép dolgokat, melyek gyönyörködtetnek, és az emberek jól érzik magukat a környezetükben, akkor ezzel talán az egész világot jobbitom. Ehhez hasonló érzéseket táplált bennem a Tae-Kwon-do is.

- *Balatonfüreden Tae-Kwon-do edző voltál. Pakson is foglalkozol ezzel a sporttal?*

- Egyelőre nem. Tanítványaim néhányan sírtak, amikor eljöttem, és én is meghatódtam. Balatonfüreden a 7 évestől az 55 évesig jöttek hozzám edzésre. Nálam nem lehetett megbukni, mert úgy készítettem a vizsgára a tanítványaimat, hogy mindenkinek sikerült. Én a személyiséget néztem, és ahhoz mértem az edzéseket. A Testnevelési Főiskolán végeztem edzői szakot. Már két éve, hogy Pakson élek, de itt még nem foglalkoztam a Tae-Kwon-dóval. Ha majd eljön az ideje, akkor szeretném ezt a tudást Pakson is továbbadni.

- *Gondolom, jól esik a barátok és ismerősök dicséréte, de egy elfogulatlan szakmai bizottság pozitív értékelése komoly elis-*

merésnek számít. Hol volt eddig kiállításod?

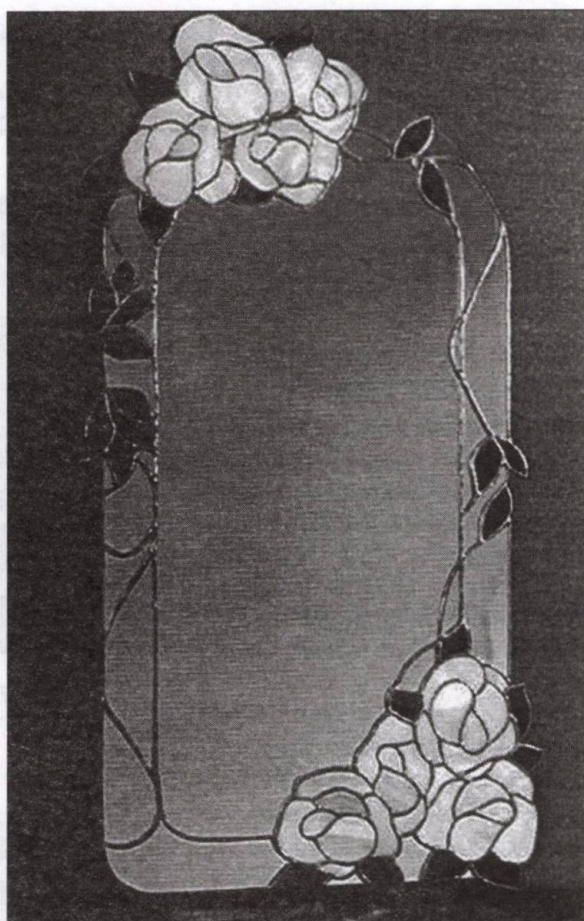
- Az Iparművészeti Múzeumban és a Vigadó Galériában mutatták be alkotásaimat. A szakmai zsűri az Iparművészeti Főiskola tanárainból és a múzeum szakembereiből állt. A bemutatott alkotásokról egy színes kiadvány is készült, ami tavaly három, idén négy nyelven jelent meg.

- Milyen terveid vannak?

- Szeretnék egy műhelyt, egy barátságos kis helyet, ahol nyugodtan tudnék dolgozni. Gondolatban foglalkozom egy paksi kiállítás tervével, de egyelőre nincs hozzá kellő anyagom, és jelenleg lakásom berendezésével kell foglalkoznom. Érzekltem, hogy Paks lakossága igen érdeklődő a művészetek iránt. Különösen jól esett, amikor az alpolgármester úr telefonon felhívott, és gratulált a kiállításához. Igaz, máshonnan szerzett tudomást róla, de kifejezte nagy örömét, hogy most már Pakson is vannak ilyen művészi értékek.

További sok sikert kívánok!

■ Lovásziné Anna

Egy tehetséges paksi lány

– *Kedves Judit! Neveddel találkozhattunk az 1994 végén megjelent Szilánkok c. Tolna megyei diákantológiában, ahol verseiddel adtál hírt a művészet iránti vonzódásodról. Nem sokkal később már képeidre lehetett figyelni, és az 1996 májusában kiadott Mille-centenárium Paks című kiadvány elismerően mutatja be képedet. Mi indított a festészet felé?*

– Mindig szerettem rajzolni, de eleinte nem tulajdonítottam neki különösebb jelentőséget, csak kedvtelésből festegtettem. Az utóbbi időben fogalmazódott meg bennem hivatástudat szintjén, és éreztem meg, hogy mennyire meg tudja mérteni magát ebben az ember.

– *Hogyan, milyen úton jutottál el az egyetemig?*

– Paksen régebben igen aktív képzőművészeti élet folyt, ami engem is vonzott, és 18 évesen érdeklődve figyeltem eseményeit. Alapító tagja lettem a Paksi Alkotók Egyesületének. A Halász Róbert vezette szakkörbe jártam rajzolni, majd pályázatomat a Tehetséges Paksi Fitalokért Alapítvány díjazásra méltónak értékelte. Nagy öröm volt számomra, amikor a Millecentenárium Paks c. ünnepi kötetben megjelent egy alkotásom. Nem sokkal később Budapestre kerültem, ahol a szakmában, fodrászként dolgoztam. Ekkor egy időre háttérbe került a festészet, de mikor már nagyon éreztem hiányát, felkutattam a lehetőségeket, ahol alkothattam, képezhettem magam. Így találtam rá a Nyi-

Zirczi Judit

Pakson született 1977-ben. Gyermekkorát Dunakömlődön töltötte, és ma is ezt tekinti lakhelyének, bár tanulmányait Budapesten végzi. Az általános iskola után férfi-női fodrász szakképesítést szerzett, majd a paksi Vak Bottyán Gimnáziumban tett érettségi vizsgát. Paksi képzőművész stúdióban alapozta meg tudását, sajátította el festészettel kapcsolatos ismereteit. Budapesten öt évig dolgozott fodrászként. Az utóbbi három évben munka mellett járt rajziskolákba, aktívan tanulmányozta a festészetet. Zirczi Judit jelenleg a budapesti Képzőművészeti Egyetem hallgatója.

tott Műteremnek nevezett amatőr csoportra, melynek Ghiczy György festőművész a vezetője, akitől sok segítséget kaptam. Majd utam a Ferenczy rajziskolába vezetett, ahol rengeteget tanultam. Különböző nyári táborokba is eljutottam. Igen hasznos két hetet töltöttem Zebevényben, belekóstolhattam a képzőművészet különböző ágaiba, mint pl. a kerámiázásba. a tűzzománcozásba. Többször részt vettem a dúzsi alkotó táborokban is. Az utóbbi időben egyre erősebben égett bennem vágy, hogy magasabb szintre jussak, hogy a Képzőművészeti Egyetemen tanulhassak. Elhatároztam, hogy felvételizek az egyetemre, és hogy megfelelő háttértudást szerezzek, beiratkoztam egy előkészítő kurzusra. Akkor a felvételi második fordulójáig jutottam el. Az előkészítőn megismert kiváló tanáraink a továbbiakban is sokat segítettek, és végigkísérték a fejlődésemet. Ennek is köszönhető, hogy idén sikerült az egyetemi felvételem, és szeptembertől a festő szak hallgatója vagyok.

– *Főállásban fodrászként dolgoztál, és csak szabadidőben foglalkoztál a rajzzal, a festéssel. Hogyan tudtad a kettőt összehangolni?*

– Minden lehetséges időt kihasználtam, hogy rajzoljak, fessek. Nagyon szerettem a fodrászatot is, és a mai napig szívesen végzem. Úgy érzem, kiegészítik egymást a festészetel. Eddig a fodrászaton volt a

hangsúly, most a festészet került előtérbe az életemben. Dolgozom ma is, mert el kell tartanom magam, de csak mellékállásban, nappal az egyetemen vagyok. Én erre a tanulásra már régóta vágytam, és tudtam, hogy mit vállalok. Olyasmivel foglalkozhatom, amit szeretek. Az embernek mindig van választási lehetősége. A fodrászat is egy választás volt, megalapozta, hogy most tanulni tudom a képzőművészetet, mert anyagi hátteret biztosított.

– *A festészetben melyik technikát kedveled a legjobban?*

– Mindent kipróbáltam, de leginkább a szén áll közel hozzám. Sokat rajzoltam az utóbbi időben szénrel, és közben nagyon belém ivódott. Szeretem az erőteljesebb anyagot, azt aminek súlya van, mint az olajfestéket és az akrillt. A portrék és az aktok a kedvenceim közé tartoznak, az egyetemi felvételekre ezekből kellett készülni. Az emberi testet nagyon izgalmasnak és gyönyörűnek találom.

– *Hol, milyen környezetben szoktál festeni?*

– Most a szüleim házában festek, Pesten a Nyitott Műteremben volt rá lehetőségem. Az egyetem műtermében pedig

akár estig is lehetek majd. Ott rengeteget beszélgetünk a többiekkel a képzőművészetről, folytonos kommunikációban vagyunk.

– *Milyen gyakran látogatsz vissza Paksra.*

– Amennyire időm engedi, jövök, és érdeklődéssel vagyok az itt folyó művészeti élet iránt. Tavaly ismét beadtam pályázatomat a Tehetséges Paksi Fiatalokért Alapítványhoz, és díjazásban részesültem. Felkerestem Halász Károly festőművészt is, aki figyelemmel kíséri munkáimat, és tanácsokkal lát el.

– *Pakson többször találkozhatunk képeiddel. Hol volt eddig kiállításod?*

– A VMK-ban 1996-ban zajlott egy sikeresnek mondott közös kiállítás, melyen az én munkáim is szerepeltek. Dunakömlődön többször volt már kiállításom, közös és egyéni is. Budapesten a Nyitott Műteremben mutatták be képeimet, amit azért tartok jelentősnek, mert ez a kiállítás azok közé tartozik, amit követ a szakma, ahol jelentős kortárs festők is szerepelnek, és elismert, neves festők látogatják.

– *Mikor láthatjuk ismét képeidet?*

– Az ASE Étteremben tervezek

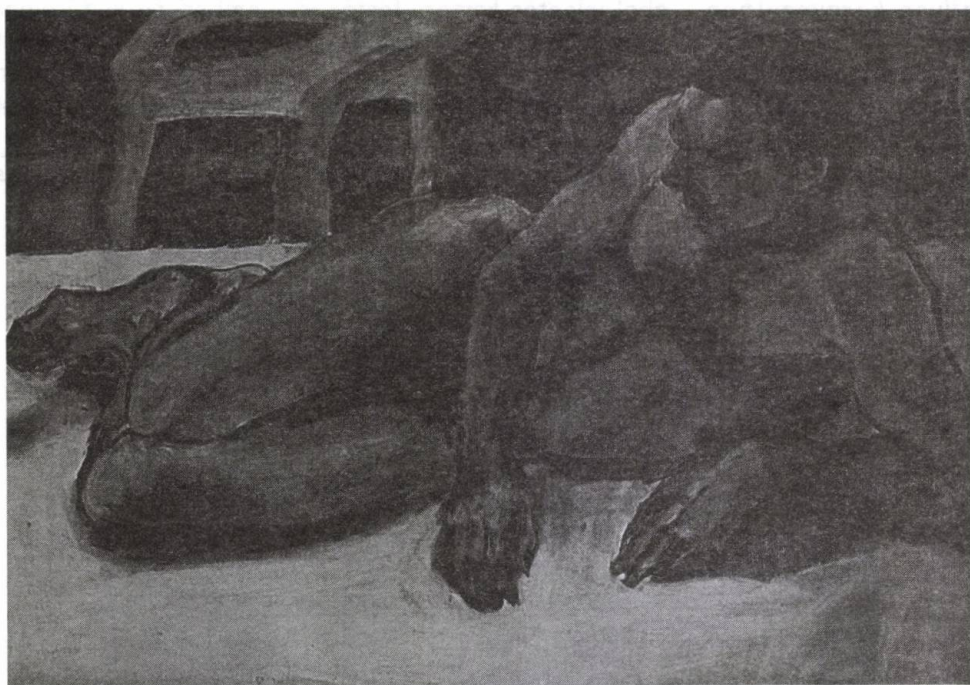
egy kiállítást szeptember végére, melynek fő témája az atomerőmű és környezete lesz, és mellette a felkészülési időszakom mappanyagából mutatok be portrét, önarcképet, aktot. Ezen a nyáron elsősorban az atomerőmű foglalkoztatott, ennek oka egyrészt, hogy itt lakom, másrészt hallom a híreket, hisz aktuális téma mostanában az országban.

– *A jövődet hogy képezed?*

– Tervem nem csupán arról szól, hogy tanulok, festek, és abból megélek, hisz sok kiváló festő is tanításból tartja fenn magát. Bízom benne, hogy a jövő majd nyit lehetőségeket a számomra. A következő cél a helytállás, és hogy megtaláljam magamban a legőszintébb hangot, mellyel véleményt formálok a világról. A festészet számomra egy olyan egyetemes nyelv, amely összeköt elmúlt korok kultúráival és tapasztalataival, más emberek gondolataival. Egyben út önmagam felé, egy fejlődési lehetőség, melynek eredménye lehet, hogy én is része leszek az emberiség kultúrájának. Szülővárosom, Paks értékeit, kultúráját is gazdagítani szeretném. Sikeres tanulmányokat, szép jövőt kívánok!

■ Lovásziné Anna

Az információs társadalom felé

A Miniszterelnöki Hivatal Informatikai Kormánybiztossága 2001 szeptemberében a Széchenyi Terv Információs Társadalom- és Gazdaságfejlesztési Programja keretében az információs társadalom megvalósításában közreműködő közművelődési könyvtárak támogatására pályázatot hirdetett.

„Az információs társadalom fejlődése szempontjából elengedhetetlen, hogy az állampolgárok minél nagyobb számban hozzáférjenek és használják az Internetet” olvasható a pályázati tájékoztatóban a támogatás céljáról. A ma Magyarországra még jellemző kedvezőtlen otthoni Internet-elérési mutatókat közösségi hozzáférési helyek megteremtésével kívánták ellensúlyozni a pályázat kiírói. A közművelődési könyvtári rendszert alkalmasnak tartották arra, hogy ezt a lakosság széles rétegei számára biztosítsák. A könyvtárosokat internetes szaktanfolyamok elvégzésére ösztönözték azért, hogy azok az internetes információszerzés szakembereivé váljanak. Támazkodtak a könyvtárak és könyvtárosok kultúráközvetítő szerepére, segítséget nyújtottak nekik ahhoz, hogy az új technika alkalmazására megtanítsák a könyvtárak látogatóit.

A paksi Városi Könyvtár a sikeres pályázaton 6 korszerű multimédiás számítógép és 1 tintasugaras nyomtató beszerzésére nyert támogatást. Ezért vállalta, hogy beiratkozott tagjai egy évig az Internetet költségtérítés nélkül használhatják a nyitva tartási idő minimum 80 százalékában, továbbá hatvan főt kiképez, csoportonként 20 órás, az Internetet és a számítógép használatát népszerűsítő tanfolyam keretében, minimális, 1000 Ft/fő tanfolyami díjért. Az akkreditált szakmai tanfolyamot az intézmény két olvasószolgálati munkatársa (Beke Katalin és dr. Egry Tiborné) elvégezte, ők vezették a tanfolyami képzéseket.

A pályázati feltételeket a könyvtár a megszabott határidőn belül teljesítette. A tanfolyam fogadtatásáról folyamatosan kérdőíves véleménykutatás készült. (A válaszadás természetesen önkéntes és névtelen volt.) A hatvannégy végzős hallgató közül ötvenöt választott.

Honnan szerzett tudomást a tanfolyamról? Így szólt az első kérdés. (Ugyanaz a válaszoló több forrást is megjelölhetett.)

- A Városi Könyvtár szórólapjáról 12,
- a TelePaks (helyi televízió) adásaiból 11,
- a Tolnai Népújságból megyei napilap) 5,
- a Fortuna Rádióból (helyi rádió) 3,

a Városi Könyvtár honlapjáról illetve a Városháza című havonta megjelenő kiadványból 2-2, az Atomerőmű című havonta megjelenő üzemi lapból, a Paksi Hírlapból (hetilap), a Paksi Polgárból (kétheti újság) 1-1 jelentkező értesült a könyvtárnak erről az új szolgáltatásáról.

Örvendetes, hogy a széleskörűen híresztelt képzési lehetőség bekerült a magánszférába is: tizenhárman munkatárstól, kilencen családtagtól, szomszédától szereztek tudomást róla.

Mit mondana nekik, ha Öntől érdeklődnének a tanfolyamról?

A válaszolók (harminckilencen) szívesen ajánlották mindenkinek, többen meg is indokolták válaszukat:

- „Érdemes elkezdni.”
- „Érdekes, teljes, hasznos.”
- „Segít, hogy gyorsabban és könnyebben használható legyen az Internet.”
- „Kezdek bátran jelentkezzenek!”
- „A tanfolyam valóban kedvet csinál az internetezéshez, előképzettség nem szükséges hozzá.”
- „Amennyiben az Internettel meg akar ismerkedni, itt a helye!”

„Lényegre összpontosító, hasznos.”

„Részletes, a gyakorlatban jól alkalmazható képzést ad.”

„Ne hagyják ki ezt a lehetőséget!”

„Az alapvető ismeretek elsajátításához kiváló.”

„Kis létszámú csoport, kellemes környezet, érdemes elkezdni.”

„Okvetlenül jöjjenek el, mert baráti környezetben sajátíthatják el az Internet használatát, értető módon.”

„Érdekes. Ez a jövő!”

„Nagyon érdekes és izgalmas.”

A válaszolók közül tehát senki sem költötte rossz hírét a tanfolyamnak (ezáltal a könyvtárnak), egyetlen végzős hallgató sem beszélte (beszéli) le családtagját, munkatársait, szomszédait a tanfolyam elvégzéséről.

Tizenhatan nem válaszoltak erre a kérdésre. Közülük tizenegyen teljes mértékben, öten részben meg voltak elégedve a tanfolyammal.

A következő kérdésre adott válaszokból kiderült, hogy a jelentkezők közül tizenheten semmilyen előzetes tudással, ismerettel nem rendelkeztek, minimálissal illetve alapfokúval tizenegyen, középfokúval tízen.

Ezeket a kategóriákat (anélkül, hogy pontosan definiáltuk volna a fogalmakat) a kérdőívek értékelésekor állítottuk fel, a válaszolók „saját szavai” alapján.

Nem tartottunk természetesen szintvizsgát a tanfolyamok kezdetén. Középfokúnak vettük a szövegszerkesztésben, a táblázatkezelésben elsajátított korábbi ismereteket, a Word, az Excel, a Windows ismeretét.

A középfokú szoftverüzemeltető -, az alapfokú Word és Excel-tanfolyamon valamint a titkárnőképzőben elvégzett egyéves kurzuson már túllevőknek is teljes mértékben teljesültek előzetes igényeik.

Milyen igényeket fogalmazott meg magában, amikor jelentkezett a tanfolyamra?

Legtöbbször az Internetről szóló alapfokú ismereteket szerették volna megtanulni, mások ismereteik bővítését, hiányosságaik pótlását várták a tanfolyamtól, a már meglévő szintről szerettek volna továbblépni.

„A levelezés gyakorlatának elsajátítását.”

„Az Internet-böngészők, a levelezés megismerését, e-mail küldésének megtanulását.”

„Tudjam alkalmazni az elsajátított ismereteket.”

„Legyek képes az otthoni internetezésre.”

„... egyedül ismerkedtem az Internettel. Mire a tanfolyamra került sor, egészen jól elboldogultam vele, viszont sok kérdésre nem tudtam a választ, ezekre szerettem volna választ kapni. (Ez a hallgató úgy ítélte meg, hogy teljes mértékben teljesültek vágyai. Ahogy írta: „minden kérdésem megválaszolásra került.”

Volt, aki azt remélte, hogy egy kicsit több sikerrel használhatja a netet álláskeresésre, szórakozásra. „Hamarabb kapok munkát” vélte más, csoporttársa úgy gondolta: az itt megszerzett tudás hasznos lehet élete folyamán és a munkában is.

„Munkában is előnyömré válhat” írta a következő hallgató, bár a tanfolyam kezdetén tudatosítottuk, hogy ez „csupán” kedvcsináló az Internet használatához. (Ez lett a belső használatra készült jegyzet címe is.)

Mennyiben teljesültek ezek az igények?

Negyvenhárom résztvevőnek teljes mértékben, tizenkettőnek részben. A „kismértékben” illetve az „egyáltalán nem” lehetőséget egyetlen válaszoló sem jelölte meg.

Válogatás a teljes mértékben elégedettek válaszaiból:

„Úgy érzem, képes leszek használni az Internetet, kívánságomnak megfelelően.”

„Amivel korábban nem boldogultam, most már meg tudom oldani.”

„Otthon is tudom alkalmazni a tanultakat.”

„Bár a tanfolyam valóban alapfokú volt, általános, első lépésekkel segítette a résztvevőket. Szerencsésnek tartom, hogy minden résztvevő külön gépen gyakorolhatott.”

„Nem gondoltam volna, hogy ennyire tág ismeretanyagot kapunk, érthető, szinte köznapi nyelven.”

„Nagyon részletes oktatásban részesültem, az Internet gyakorlati használhatóságát megismertem.”

„Megtalálom az információt.”

„A laikus használó számára a gyakorlati keresés során a hallottak teljes mértékben kielégítőek. Nem sok elmélet van, a gyakorlatban tudatosulnak a hallottak.”

„A tanfolyam felkeltette az érdeklődésemet, fogom használni az Internetet, nem tűnik számomra elérhetetlen dolognak.”

„Ez a tanfolyam csak hasznomra vált. Az első sikereim is mutatkoznak és ez a tanfolyam eredménye.”

„Egyszerű, érthető, „szájbarágó” stílusban történt az oktatás, ami nagyon érdekes volt... eddig nem tudtam semmit az Internetről, most kitértem előttem a világ és nagyon érdekesnek tartom.”

Néhányan megjegyezték, hogy több óraszámban lehetett volna venni az alapokat, másoknak a tanfolyam időtartama volt kevés, illetve nem tudtak otthon eleget gyakorolni. Technikai problémák is okoztak nehézségeket. Egy hallgató a weblap készítésével is szeretett volna foglalkozni.

Milyen hasonló rendezvényre jönne el a könyvtárba?

Legtöbben magasabb fokú végzettséget adó tanfolyamra járnának, olyanra, amely államilag elismert bizonyítványt nyújt.

Jelentkeznének azonban angol nyelvtanfolyamra is, grafológiára, olvasgatni, böngészni is szívesen járnának – ha több idejük lenne.

Van-e otthonában számítógép?

A válaszok:

Van: 29

Nincs: 11

A közeljövőben vásárol a család: 11

Nem tervezik számítógép vásárlását: 2

Nem válaszolt: 2.

A tanfolyamot végzetek iskolai végzettség szerint:

Főiskola, egyetem: 22

Érettségi: 20

Szaktanácsképző: 7

8 általános: 6

Ha a foglalkozás szerinti megoszlást nézzük, színes képet látunk: Hét tanár illetve tanító, hat óvónő, öt gondozónő, négy asszisztensnő illetve bolti eladó, három nyugdíjas, egy-egy minőségi ügyintéző, hegesztő, segédmunkás, karbantartó, festőművész, agrármérnök, keramikus, szakács, cukrász, tervező, munkanélküli... is volt a tanfolyamot elvégzettek között.

Negyvenöt nő és tizenkilenc férfi élt a tanfolyam kínálta lehetőséggel.

A nagy érdeklődésre való tekintettel – immár küldő informatikus szakember irányításával – a tanfolyamokat tovább folytatjuk.

■ Gutai István

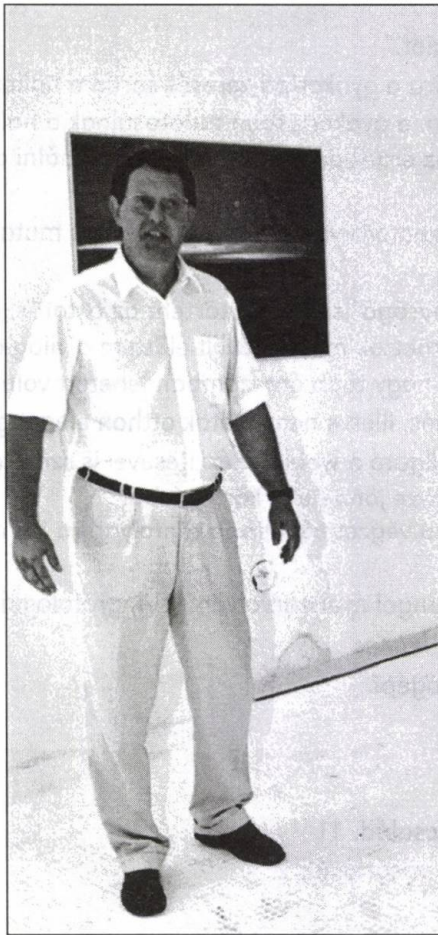
„A felkelő nap háza”

Kiállítás Kováts Balázs fotóiból

A Paksi Nyár rendezvény-sorozat figyelemre méltó eseményeként került sor a Paksi Képtárban Kováts Balázs fotókiállítására.

„A felkelő nap háza” címet viselő kiállítást 2003. augusztus 17-én Kiszli Károly, a „Paksi Duna-partért” Közalapítvány elnöke nyitotta meg, kinek szavai igen találóan jellemezték azt a hangulatot, érzést, amit a képek közvetítettek. „Kováts Balázs, aki Pakson már 50 éve élvezi a reggeli napsugarak simogatását, nem művész, csupán érzékeny a körülöttünk lévő világ szépségére, amelyet az egyre terjedő beton, üveg és krómaccél környezetünkben hajlamosak vagyunk elfelejteni. Balázs hajlandó korán kelni, hogy fényképezőgépének lenszójén keresztül visszaköszönjön a Napnak, éveken át megörökítve azt, ami örök.”

Mindig is tudtuk Balázsról, hogy művészet-pártoló. Kezdeményezésére számos képzőművészeti alkotással és hagyományteremtő rendez-

vénnyel gazdagodott városunk. Nemcsak munkaköréből adódóan – mint a Paksi Atomerőmű Rt. Tájékoztató és Látogató Központjának vezetője - támogatja a kulturális programokat, de saját személyiségével, elhivatottságával is. Fotókiállításának megrendezésével mégis meglepetést okozott. Szerénységére utal a kiállításon elhangzott mondata, mely szerint ő csak

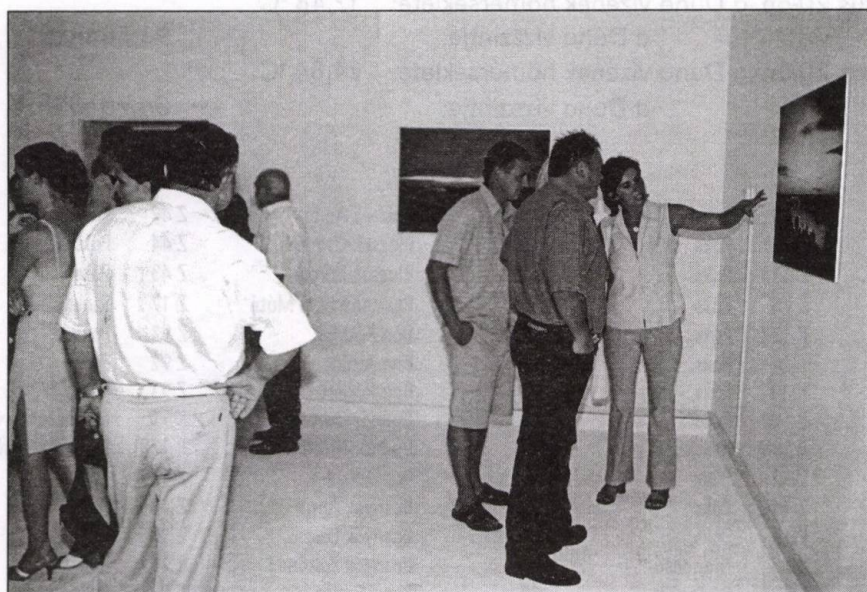
fotózott, a témát a természet adta, a képeket a természet alkotta, ő csupán lefényképezte. Balázs a Rókus utcában, Paksnak olyan részén lakik, ahonnan reggelente látja, amint a felkelő nap fénye beragyogja a Duna felső kanyarulatát. Minden évszakban más-más gyönyörű kép tárul a szeme elé, ami arra ösztönözte, hogy mindezt megörökítse, és mások előtt bemutassa. Balázsról tudjuk azt is, hogy a Duna szerelmese. Itt, a folyó partján nőtt fel, igazi vízi ember, a Dunát eredetétől Paksig feleségével együtt végigevezte. Nagyon szereti lakhelyét,

féli, óvja és tesz érte, amit a város Pro Urbe és az Év embere kitüntetéssel viszonzott. Örömet leli a Rókus-domb napfényes lejtőjében, és szőlő-termesztőként „borbarátja” az ott érlelt finom nedűnek.

Képein minden együtt van. A napfény, az élet, az öröm, a természet szépsége és az ott-

hon, az idetartozás öröme. Olyan csodálatos pillanatokat villant elénk, amelyeknek ritkán, vagy talán soha nem lehetünk részesei, mert a mindennapok reggeli igyekezetében nem nézünk fel az égre, vagy mert más szegletében lakunk a városnak, de vétek lenne, ha kimaradna az életünkből. Köszönjük Balázs!

■ Lovásziné Anna

Ismét átúszták a Dunát

Az augusztus 20-ai rendezvények keretében első alkalommal 1996-ban került sor a Duna átúszására.

Ebben a látványos programban évről évre növekvő számban vesznek részt paksiak és más települések lakói. 2002-ben a Duna magas vízállása miatt elmaradt az átúszás. Az idén a nehézséget az alacsony vízszint jelentette, mert majdnem könnyebb volt átúszni a folyót, mint a partjára kimászni. Az átúszók névsorát, amely 489, a Paksi Tükör októberi száma fogja közölni.

2002. augusztus 20-án a Duna vízének hőmérséklete: 17,48 °C

a Duna vízszintje:

93,60 mBf

2003. augusztus 20-án a Duna vízének hőmérséklete: 24,84 °C

a Duna vízszintje:

84,79 mBf

A. Attila*	Z 50	Paks	25	Blazsek Anita	Z 42	Paks	26
Ács Judit	Z 117	Paks	15	Blazsek Csanád	Z 44	Paks	18
Ács Sándor	Z 118	Paks	53	Blazsek Károly	Z 43	Paks	54
Agócs András	Z 75	Paks	36	Blumenschein Máté	Z 17	Szekszárd	17
Akkerman Gábor	P 132	Paks	26	Boa András	Z 93	Paks	47
Antal Ágnes		Paks	22	Boa Attila	Z 92	Paks	13
Appelshoffer Regina	K 11	Paks	22	Boa Róbert	Z 91	Paks	13
Aranyi László	P 101	Paks	48	Bodnár Dorottya	K 79	Dunaszentgyörgy	16
Árki István	P 139	Madocsa	55	Bodnár Márton	P 179	Dunaszentgyörgy	14
Bajor Gábor	Z 32	Paks	47	Bor Dániel	Z 129	Paks	13
Baksa Tamásné	Z 110	Paks	37	Bosnyák Anna	Z 106	Paks	18
Balázs Viktor	F 17	Paks	19	Bosnyák László	Z 108	Paks	11
Balczer Beáta	K 45	Madocsa	25	Bosnyák Zoltánné	Z 107	Paks	44
Balczer János	F 8	Budapest	68	Bucsi Eszter	Z 9	Paks	11
Baller József	P 27	Paks	15	Bucsi Gábor	Z 10	Paks	40
Balog József	P 63	Paks	43	Büttl Cecília	P 124	Paks	34
Balog Valéria	P 65	Paks	20	Csepányi Bárdos László	Z 95	Dunaszentgyörgy	23
Balogh Csaba	Z 148	Paks	23	Csepreghy János	K 56	Paks	57
Balogh László	P 28	Paks	60	Csibi Máté	Z 81	Paks	21
Bán Ágnes	K 4	Paks	34	Csikay Gyula	P 10	Paks	59
Bara Annamária	P 69	Paks	14	Csipszer Bertalan	P 148	Paks	12
Baracska Noémi	Z 113	Pécs	17	Csipszer Csaba	P 178	Paks	36
Baracska István	F 33	Paks	18	Csipszer János	P 149	Paks	38
Baranya Bernadett	K 13	Bölcske	21	Csipszer Jánosné	P 176	Paks	59
Barna Péter	Z 31	Dunaújváros	31	Dr. Csók Sándorné	P 3	Paks	58
Bartha Márta	Z 126	Várpalota	40	Csonka Balázs	K 19	Zalaegerszeg	18
Bede Árpád	K 33	Paks	37	Csorba János	P 114	Paks	34
Benedeczy Csaba	P 33	Paks	33	Czakói Csaba	P 41	Paks	24
Benedeczy József	P 92	Paks	65	Czekmeister Dávid	K 59	Paks	18
Benedeczykéné Kónya Györgyi	P 32	Paks	33	Czimmer Péter	P 38	Paks	23
Béri Sándorné	K 39	Paks	53	Dalnoki László	Z 87	Paks	27
Bernáth Zoltán	P 58	Paks	46	Dargai Bertalan	P 102	Tarján	29
Betlehemi Szabolcs	P 100	Paks	30	Dargainé Fenyves Aliz	P 106	Tarján	28
Biczó Bálint	F 34	Madocsa	47	Darnai András	Z 12	Paks	20
Bimbó János	P 108	Kecskemét	55	Darnai Gábor	K 6	Paks	16
Birkás István	P 53	Dunaszentgyörgy	20	Decsi Béla	K 34	Paks	33
Birkás József	P 52	Tengelic-Szőlőhegy	45	Détár István	F 60	Budapest	19
Blatt József	P 103	Paks	36	Dinnyés Sándor	K 23	Paks	18
Blatt Kristóf	P 104	Paks	9	Dobák Péter	F 1	Ercsi	

*Olvasatlan név!

Doma Ágnes	P 97	Paks	13	Hajdú Krisztián	P 2	Oroszlány	23
Doma Árpád	P 90	Paks	49	Hangyási Sándor	Z 29	Paks	22
Doma Árpádné	P 91	Paks	48	Hangyási Zoltán	P 137	Paks	14
Doma Gábor	P 98	Paks	21	Hanol Andrea	P 115	Paks	20
Dóra László	P 151	Székesfehérvár	40	Hanol Balázs	P 117	Paks	15
Dóra Márton	P 150	Székesfehérvár	12	Hanol Ferenc	P 25	Paks	43
Dömötör Attila	Z 146	Paks	23	Hanol Ferencné	Z 100	Paks	61
Dömötör Zsolt	P 141	Sopron	32	Hanol István	F 35	Paks	48
Eiler János	K 37	Paks	47	Hanol József	K 41	Paks	33
Ékes Csongor	P 135	Paks	20	Hanol Mihály	P 24	Szekszárd	34
Endrédi József	P 130	Paks	49	Hanol Pál	K 66	Paks	22
Faludi Endre	K 30	Eger	35	Hanolné Róth Zsuzsanna	P 26	Szekszárd	31
Falusi Mihályné	Z 120	Paks	45	Haraszthy Andrea	K 86	Budapest	45
Farkasi Sándor	F 9	Paks	37	Hegedűs István	Z 28	Paks	17
Fehér Csongor	P 109	Pécs	10	Hegedűs Zsigmond	Z 94	Paks	50
Fehér Imre	Z 79	Paks	31	Heisler József	P 1	Baracs	43
Fehér Tibor	P 110	Pécs	35	Herczeg József	P 75	Paks	56
Dr. Fehér Tibor	Z 78	Paks	62	Hermann Veronika	Z 48	Paks	18
Fehér Zoltán	P 30	Paks	27	Hesz István	F 11	Paks	47
Feil Ferenc	P 125	Paks	38	Hesz József	Z 38	Paks	43
Fenyves Ferenc	P 107	Gerjen	36	Hesz Péter	Z 41	Paks	18
Fenyvesi Attila	Z 39	Paks	16	Hesz Zoltán	Z 15	Paks	20
Fenyvesi Helga	K 9	Paks	21	Hingl Zsolt	P 56	Paks	25
Fenyvesi József	K 8	Paks	47	Hirt András	P 86	Paks	11
Fenyvesi Judit	K 10	Paks	18	Hirt Gábor	P 85	Paks	17
Fenyvesi Réka	K 7	Paks	10	Hirt János	F 27	Paks	36
Főfai Sándor	P 133	Szekszárd	42	Hirt József	P 84	Paks	42
Főfainé Balics Viktória	P 134	Szekszárd	32	Hirt József	K 29	Paks	37
Fritz Annamária	P 161	Paks	23	Hirt Nelli	F 28	Paks	9
Fritz Ferenc	F 47	Paks	28	Hirth Józsefné	K 55	Paks	56
Fritz József	P 163	Paks		Hodász Gyuláné	Z 61	Szekszárd	66
Fritz Walter	F 46	Paks	12	Hoffer Erik	P 64	Madocsa	22
Fritz Zoltán	P 162	Paks	16	Hoós László	Z 119	Paks	68
Futó László	P 177	Paks	18	Horányi György	K 73	Paks	56
Fülöp Tamás	P 126	Paks	24	Hornyák László	P 160	Paks	40
Gábor Sándor	K 16	Paks	26	Hornyánszki Gyula	K 28	Gyöngyös	55
Garay Miklós	P 76	Paks	56	Hornyánszki János	K 27	Paks	30
Gaug László	K 72	Paks	36	Horváth Ágnes	P 66	Paks	14
Gazdag Gábor	P 8	Paks	28	Horváth Anna	K 88	Budapest	15
Girst Ferenc	P 13	Paks	19	Horváth Bence	P 154	Paks	14
Góczán Zoltán	Z 14	Budapest	29	Horváth Gergő	K 51	Paks	16
Gombai Miklós	F 42	Paks	31	Horváth Kinga	K 85	Budapest	20
Gosztonyi Réka	Z 54	Paks	29	Horváth Miklós	P 153	Paks	41
Gosztonyi Zsolt	Z 55	Paks	27	Horváth Tamás	P 152	Paks	10
Göttli Attila	P 128	Paks	15	Horváthné Szeip Ildikó	P 60	Paks	36
Göttli József	P 129	Paks	46	Hosszú István	Z 51	Paks	43
Griesbaues Eva-Maria	F 4	Ellingen	17	Hosszú Istvánné	Z 52	Paks	41
Guld András	Z 7	Tolna	50	Hosszú Nóra	Z 53	Paks	15
Guld Andrásné	Z 8	Tolna	47	Hrinik László	Z 21	Paks	26
Gyergyovits Zsolt	P 166	Paks	25	Hum Gábor	Z 85	Paks	24
Gyökös Zoltán	K 2	Paks	20	Hum János	Z 84	Paks	25
Gyulai Ilona	K 61	Paks	43	Hum László	T 58	Paks	43
Gyulai János	K 63	Paks	16	Hum Mihály	Z 34	Paks	19
Gyulai János	K 62	Paks	58	Hum Tamás	Z 86	Paks	22
Haas Lilla Éva	P 35	Paks	21	Ignácz Ottó	Z 1	Balatonboglár	34
Haaz András	P 143	Paks	43	Illyés László	P 47	Paks	49
Haaz Imre	K 40	Paks	52	Imre István	Z 18	Paks	19
Haaz István	K 53	Paks	39	Imre Tamás	P 50	Paks	16
Haáz János	K 31	Paks	52	István Zoltán	P 77	Paks	35
Haaz József	Z 116	Paks	45	Jantner Csaba	Z 57	Paks	27
Haaz Károly	Z 99	Paks	33	Járfás Tímea	P 180	Paks	14
Hadnagy Lajos	Z 104	Paks	39	Jilling Gábor	P 142	Paks	33

Kádár Zoltán	Z 45	Paks	28	Kádár Zoltán	Z 45	Paks	28
Kállai Attila	P 51	Paks	16	Kállai Attila	P 51	Paks	16
Kaltenecker Lajos	F 32	Kőszeg	53	Kaltenecker Lajos	F 32	Kőszeg	53
Kappelmayer János	K 65	Paks	45	Kappelmayer János	K 65	Paks	45
Karszt János	P 29	Paks	47	Karszt János	P 29	Paks	47
Kasléder Albert	F 45	Paks	18	Kasléder Albert	F 45	Paks	18
Kasléder Albert	K 74	Paks	55	Kasléder Albert	K 74	Paks	55
Kasó Péter	F 49	Paks	14	Kasó Péter	F 49	Paks	14
Kasó Tibor	F 50	Paks	46	Kasó Tibor	F 50	Paks	46
Ifj. Kasó Tibor	P 168	Paks	22	Ifj. Kasó Tibor	P 168	Paks	22
Kasza Menyhért	Z 143	Paks	28	Kasza Menyhért	Z 143	Paks	28
Katona Krisztián	P 48	Paks	17	Katona Krisztián	P 48	Paks	17
Katona Róbert	P 57	Zalaegerszeg	24	Katona Róbert	P 57	Zalaegerszeg	24
Kerepesi Kovács Mihály	K 81	Paks	35	Kerepesi Kovács Mihály	K 81	Paks	35
Kern András	Z 103	Paks	26	Kern András	Z 103	Paks	26
Kern József	P 120	Paks	22	Kern József	P 120	Paks	22
Kern Tamás	K 90	Paks	14	Kern Tamás	K 90	Paks	14
Király Attila	P 123	Hajdúszoboszló	33	Király Attila	P 123	Hajdúszoboszló	33
Kis Zoltán	P 121	Paks	23	Kis Zoltán	P 121	Paks	23
Kiss G. Dániel	Z 68	Paks	8	Kiss G. Dániel	Z 68	Paks	8
Kiss Gábor	Z 67	Paks	35	Kiss Gábor	Z 67	Paks	35
Dr. Kiss Kálmán	Z 62	Miske	57	Dr. Kiss Kálmán	Z 62	Miske	57
Kiss Miklós	Z 23	Paks	23	Kiss Miklós	Z 23	Paks	23
Koleszár Zoltán	K 43	Paks	31	Koleszár Zoltán	K 43	Paks	31
Koós Emőke	F 39	Paks	37	Koós Emőke	F 39	Paks	37
Koós Jánosné	K 52	Paks	63	Koós Jánosné	K 52	Paks	63
Kornin Henrik	F 40	Paks	10	Kornin Henrik	F 40	Paks	10
Körnin Tibor	F 41	Paks	44	Körnin Tibor	F 41	Paks	44
Kovács Balázs	Z 56	Paks	29	Kovács Balázs	Z 56	Paks	29
Kovács Gábor	P 184	Paks	40	Kovács Gábor	P 184	Paks	40
Kovács István	P 81	Madocsa	17	Kovács István	P 81	Madocsa	17
Kovács Balázs	P 12	Paks	52	Kovács Balázs	P 12	Paks	52
Kovács Gergely	K 64	Paks	24	Kovács Gergely	K 64	Paks	24
Kovácsné Udvardy Mária	P 11	Paks	49	Kovácsné Udvardy Mária	P 11	Paks	49
Körmöczy Ágnes	Z 64	Paks	20	Körmöczy Ágnes	Z 64	Paks	20
Körmöczy Zoltán	Z 65	Paks	45	Körmöczy Zoltán	Z 65	Paks	45
Köröstyös András	P 54	Paks	59	Köröstyös András	P 54	Paks	59
Köröstyös József	P 167	Paks	33	Köröstyös József	P 167	Paks	33
Kramarik Andrea	K 42	Paks	20	Kramarik Andrea	K 42	Paks	20
Kramarik Géza	K 41	Paks	48	Kramarik Géza	K 41	Paks	48
Dr. Krasznai Ivánné	P 40	Paks	59	Dr. Krasznai Ivánné	P 40	Paks	59
Krausz Konrád	Z 131	Paks	18	Krausz Konrád	Z 131	Paks	18
Krémer Mária	P 72	Paks	41	Krémer Mária	P 72	Paks	41
Krieser Angéla	Z 96	Paks	20	Krieser Angéla	Z 96	Paks	20
Krizák József	P 173	Paks	46	Krizák József	P 173	Paks	46
Kungl Zsolt	P 19	Paks	18	Kungl Zsolt	P 19	Paks	18
Lacza Attila	Z 36	Paks	22	Lacza Attila	Z 36	Paks	22
Lacza Balázs	K 58	Paks	17	Lacza Balázs	K 58	Paks	17
Lacza Csaba	K 57	Paks	43	Lacza Csaba	K 57	Paks	43
Lacza Gábor	Z 77	Paks	23	Lacza Gábor	Z 77	Paks	23
Lacza Péter	Z 76	Paks	25	Lacza Péter	Z 76	Paks	25
Lakner Gábor	P 88	Paks	28	Lakner Gábor	P 88	Paks	28
Lányi Gergő	K 18	Paks	13	Lányi Gergő	K 18	Paks	13
Lányi István	F 14	Paks	15	Lányi István	F 14	Paks	15
Lányi István	F 13	Paks	47	Lányi István	F 13	Paks	47
Id. Lányi Miklós	K 17	Paks	73	Id. Lányi Miklós	K 17	Paks	73
Lányiné Rauch Andrea Magdolna	F 15	Paks	36	Lányiné Rauch Andrea Magdolna	F 15	Paks	36
László Anita	K 84	Szeged	36	László Anita	K 84	Szeged	36
László Imre	K 83	Paks	34	László Imre	K 83	Paks	34
Lászlóczi László	P 14	Paks	11	Lászlóczi László	P 14	Paks	11
Lázincz Zoltán	F 57	Paks	25	Lázincz Zoltán	F 57	Paks	25
Ledneczki András	K 38	Paks	14	Ledneczki András	K 38	Paks	14

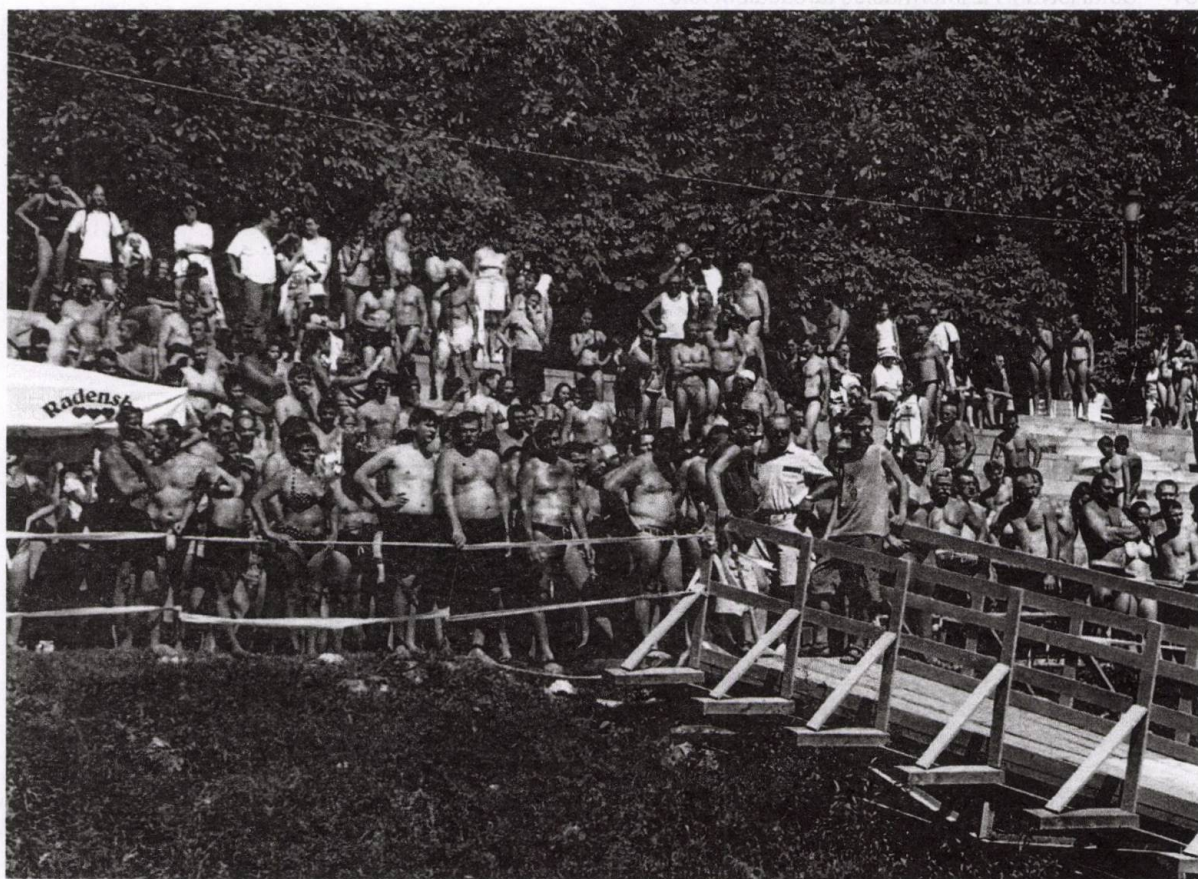
Ledneczki Péter	F 20	Paks	19	Pataki Erzsébet	P 113	Paks	38
Ledneczky György	F 59	Paks	37	Patyí Károly	P 157	Szekszárd	50
Lehmann József	P 74	Paks	16	Peresztegi László	Z 4	Paks	46
Lehmann József	P 73	Paks	41	Péri Attila	P 118	Szekszárd	28
Lénárt Imre	Z 97	Paks	27	Dr. Pesthy Gergely	F 38	Paks	28
Lénárt Zsolt	P 144	Paks	30	Pilisi Csaba	P 55	Paks	25
Lévai Gábor	Z 16	Tolna	17	Pinczés János	P 183	Paks	14
Lichosyf Tamás	K 70	Paks	23	Pinczés Sztella	F 53	Paks	12
Lukács Attila	P 189	Paks	22	Plachy Viktória	K 87	Budapest	30
Lukács Mária	P 136	Paks	27	Podrogya Andrea	P 175	Paks	18
Mácsik László	Z 46	Paks	23	Prantner Anikó	Z 128	Paks	12
Magyar Zoltán	P 44	Paks	21	Prantner Árpád	P 59	Paks	18
Majeros István	K 76	Székesfehérvár	34	Prantner János	Z 83	Paks	36
Majeros János	K 75	Paks	60	Prantner József	F 51	Iregszemcse	17
Makai János	K 48	Paks	36	Prúzsina Tímea	Z 5	Fadd	19
Makai Zoltán	K 47	Paks	31	Pukli Gabriella	P 39	Paks	26
Mattern János	F 55	Paks	36	Pumerschein Gergely	P 145	Paks	20
Mayerbeck Róbert	F 10	Mosonmagyaróvár	47	Pumerschein Péter	F 21	Paks	21
Mazer Róbert	P 78	Paks	20	Pumerschein Zsolt	P 43	Paks	26
Merkli Gábor	Z 47	Paks	22	Pumerszkein Józsefné	K 60	Paks	38
Mészáros Tamás	P 9	Paks	19	Pupp Edina	Z 127	Paks	13
Miholics Adrienn	Z 137	Paks	19	Pupp József	K 36	Paks	29
Miholics Gábor	Z 138	Paks	14	Raaz József	Z 98	Paks	27
Miholics János	Z 139	Paks	47	Rab Péter	HB 140	Hajdúböszörmény	34
Molnár György	Z 69	Paks	42	Rácz Albertné	P 130	Ásotthalom	42
Dr. Molnár Klára	Z 102	Paks	59	Rácskó Steffi	F 25	Paks	47
Molnár Mária	Z 11	Paks	16	Radnóti István	P 155	Paks	48
Mukli Petra	P 122	Paks	21	Reich Klára	P 37	Paks	21
Müller Ferenc	F 31	Paks	21	Révész András	Z 2	Pécs	33
Müller Zoltán	P 31	Paks	27	Richter Zoltán	K 35	Paks	33
Nagy Dániel	P 111	Paks	12	Rompos Roland	P 49	Paks	16
Nagy Dávid	K 68	Paks	19	Rósa Blanka	Z 88	Budapest	9
Nagy György	P 185	Paks	67	Rósa Géza	K 3	Paks	61
Nagy Ica Eszter	K 20	Paks	10	Rósa Viktor	Z 90	Budapest	35
Nagy István	K 67	Paks	49	Rósáné Czobor Eszter	Z 89	Budapest	33
Nagy István	Z 147	Paks	48	Rosta László	Z 25	Paks	32
Nagy László	K 21	Paks	36	Ruff Dániel	Z 132	Szekszárd	23
Nagy Mariann	Z 72	Paks	21	Ruff Ferenc	Z 133	Szekszárd	52
Nagy Miklós	K 69	Paks	23	Ruff Péter	Z 37	Paks	21
Nagy Sándor Balázs	Z 73	Paks	24	Rutterschmid Ágnes	F 3	Újlengyel	17
Nemes Csaba	Z 134	Győr	18	Ruzicska János	F 43	Németkér	42
Nemes Emília	P 61	Paks	36	Sááry Miklós	K 32	Paks	55
Nemes Eszter	Z 136	Győr	16	Sáfrány Gyula	K 24	Paks	35
Nemes János	Z 135	Győr	44	Sáfrány Gyula ifj.	K 25	Paks	11
Németh Bálint	P 159	Paks	67	Sáfrány Gyuláné	K 26	Paks	34
Németh Bálintné	P 158	Paks	60	Sárközi Katalin	Z 145	Paks	48
Németh Bernadett	P 182	Paks	21	Sárközi Tibor	Z 13	Paks	40
Németh Enikő	P 181	Paks	19	Sárközy Réka	F 54	Paks	12
Nikl Ferenc	F 48	Paks	40	Sárosdi Bernadett	K 15	Bölcske	23
Nyárai Sándor	P 89	Paks	45	Sárosdi István	K 14	Bölcske	19
Oláh Ágnes Tünde	P 68	Paks	11	Sass Gergő	Z 33	Paks	18
Oláh István	K 5	Paks	45	Sass Sándor	Z 40	Paks	44
Oláhné Müller Erzsébet	P 67	Paks	37	Schmidt Csaba	K 78	Paks	19
Oszvold Edit	Z 82	Paks	35	Schubert Gábor	P 83	Paks	17
Pach Ferenc	Z 114	Paks	37	Schubert László	P 82	Paks	48
Paczolai Attila	P 131	Paks	36	Sebestyén Marianna	Z 124	Kakasd	29
Paczolay Győző	Z 80	Paks	29	Sima Éva	Z 59	Paks	42
Pámer Ferenc	Z 6	Fadd	42	Sima Ferenc	P 164	Paks	47
Pámer Zoltán	Z 122	Paks	51	Sima Ferenc	Z 60	Paks	14
Pámer Zoltán	Z 121	Paks	25	Sipos József	F 24	Paks	57
Papp László	F 36	Budapest	55	Sipos Tamás	F 23	Paks	28
Pataki Erzsébet	P 113	Paks		Sisak Balázs	Z 63	Veszprém	24

Somodi András	P 186	Paks	49	Somodi András	P 186	Paks	49
Somodi András	Z 24	Paks	24	Somodi András	Z 24	Paks	24
Somodi Csaba	P 187	Paks	20	Somodi Csaba	P 187	Paks	20
Somodi Gábor	K 49	Paks	30	Somodi Gábor	K 49	Paks	30
Somogyi Éva	P 22	Paks	20	Somogyi Éva	P 22	Paks	20
Somogyi Imre László	P 20	Paks	49	Somogyi Imre László	P 20	Paks	49
Somogyi Imre Lászlóné	P 21	Paks	46	Somogyi Imre Lászlóné	P 21	Paks	46
Somorocz Norbert	F 56	Paks	13	Somorocz Norbert	F 56	Paks	13
Soós Tamás	Z 101	Paks	23	Soós Tamás	Z 101	Paks	23
Spiesz József	Z 27	Paks	48	Spiesz József	Z 27	Paks	48
Spiesz József	Z 22	Paks	16	Spiesz József	Z 22	Paks	16
Spiesz Józsefné	Z 26	Paks	42	Spiesz Józsefné	Z 26	Paks	42
Steinbach Antal	P 15	Paks	49	Steinbach Antal	P 15	Paks	49
Steinbach Bálint	P 17	Paks	17	Steinbach Bálint	P 17	Paks	17
Steinbach Mátyás	P 16	Paks	19	Steinbach Mátyás	P 16	Paks	19
Steinbach Sára	P 18	Paks	15	Steinbach Sára	P 18	Paks	15
Stiener Bálint	P 95	Paks	15	Stiener Bálint	P 95	Paks	15
Stiener Csenge	P 94	Paks	12	Stiener Csenge	P 94	Paks	12
Stienerné Benedeczky Anikó	P 93	Paks	40	Stienerné Benedeczky Anikó	P 93	Paks	40
Sudár János	F 2	Paks	45	Sudár János	F 2	Paks	45
Szabadi Adrián	P 42	Paks	24	Szabadi Adrián	P 42	Paks	24
Szabó István	Z 74	Paks	25	Szabó István	Z 74	Paks	25
Szabó Pál	Z 20	Budapest	36	Szabó Pál	Z 20	Budapest	36
Szabó Tamás	P 127	Paks	24	Szabó Tamás	P 127	Paks	24
Szabó Vilmos Béla	F 12	Paks	51	Szabó Vilmos Béla	F 12	Paks	51
Szakács János	K 71	Paks	20	Szakács János	K 71	Paks	20
Százaj István	F 26	Paks	52	Százaj István	F 26	Paks	52
Széles Roland	F 19	Paks	17	Széles Roland	F 19	Paks	17
Szentkirályi Gábor	F 18	Paks	21	Szentkirályi Gábor	F 18	Paks	21
Szigethy András Ádám	Z 105	Madocsa	24	Szigethy András Ádám	Z 105	Madocsa	24
Szilágyi Csaba	P 105	Paks	29	Szilágyi Csaba	P 105	Paks	29
Szili Lajos	K 46	Madocsa	26	Szili Lajos	K 46	Madocsa	26
Szlanyinka Mariann	K 80	Dunaszentgyörgy	16	Szlanyinka Mariann	K 80	Dunaszentgyörgy	16
Dr. Szomor Péter	T 190	Tengelic	61	Dr. Szomor Péter	T 190	Tengelic	61
Szőke Larisza	K 22	Paks	42	Szőke Larisza	K 22	Paks	42
Szőke Viktor	F 22	Paks	18	Szőke Viktor	F 22	Paks	18
Takács Péter	P 99	Paks	23	Takács Péter	P 99	Paks	23
Takács Sándor	F 29	Paks	25	Takács Sándor	F 29	Paks	25
Takácsné Tóth Márta	P 46	Paks	49	Takácsné Tóth Márta	P 46	Paks	49
Tárnok László	F 44	Paks	25	Tárnok László	F 44	Paks	25
Till Viktor	P 79	Paks	20	Till Viktor	P 79	Paks	20
Tóth Gábor	K 50	Paks	18	Tóth Gábor	K 50	Paks	18
Tóth Tibor	P 119	Pécs	34	Tóth Tibor	P 119	Pécs	34
Tóth Zoltán	Z 142	Tolna	27	Tóth Zoltán	Z 142	Tolna	27
Tóth Zoltán Róbert	P 87	Paks	31	Tóth Zoltán Róbert	P 87	Paks	31
Tripolszky Dóra	P 165	Paks	22	Tripolszky Dóra	P 165	Paks	22
Tumpek György	K 77	Paks	20	Tumpek György	K 77	Paks	20
Tumpek István	P 80	Paks	37	Tumpek István	P 80	Paks	37
Tumpek János	Z 58	Paks	17	Tumpek János	Z 58	Paks	17
Tumpek József	K 82	Paks	35	Tumpek József	K 82	Paks	35
Tungler Boglárka	Z 49	Paks	18	Tungler Boglárka	Z 49	Paks	18
Ujhelyi Zoltánné	P 147	Pécs	54	Ujhelyi Zoltánné	P 147	Pécs	54
Ujhelyi Zsolt	P 146	Pécs	25	Ujhelyi Zsolt	P 146	Pécs	25
Ujszászy József	Z 140	Paks	50	Ujszászy József	Z 140	Paks	50
Ujszászy Péter	Z 141	Paks	19	Ujszászy Péter	Z 141	Paks	19
Ujtz János	Z 35	Paks	24	Ujtz János	Z 35	Paks	24
Váczai Antalné	K 54	Paks	49	Váczai Antalné	K 54	Paks	49
Vági János	P 4	Dunaszentgyörgy	51	Vági János	P 4	Dunaszentgyörgy	51
Vágó Péter	P 23	Nagykőrös	19	Vágó Péter	P 23	Nagykőrös	19
Vájer György	Z 130	Paks	16	Vájer György	Z 130	Paks	16
Vajna Zoltán	Z 144	Paks	23	Vajna Zoltán	Z 144	Paks	23
Varga Adél	P 36	Paks	20	Varga Adél	P 36	Paks	20

Varga Ákos	K 12	Paks	25	Weisz Gábor	F 30	Paks	27
Varjas Gábor	Z 66	Paks	27	Weisz Katalin	Z 109	Paks	17
Varjas József	P 70	Paks		Weisz Mátyás	P 62	Paks	45
Varjas József	P 70	Paks	16	Weisz Miklós	K 1	Paks	19
Varjú Béla	Z 111	Paks	46	Weller Barnabás	P 171	Paks	16
Varjú Linda	Z 112	Paks	17	Weller István	P 169	Paks	41
Várszegi Viktor	F 52	Paks	25	Weller István	Z 123	Paks	38
Vass Jánosné	F 37	Paks	54	Weller Mirjam	P 170	Paks	13
Vass Zoltán	P 116	Paks	16	Weller Titanilla	Z 125	Várpalota	18
Véhmán Ferenc	P 45	Paks	53	Wellerné Sanda Erzsébet	P 172	Paks	40
Verli Andrea	P 6	Paks	13	Wolf István	F 6	Paks	18
Verli József	P 7	Paks	41	Wolf István	F 5	Paks	44
Verli Katalin	P 5	Paks	16	Wolf József	Z 71	Paks	46
Vida Lejla	P 188	Paks	18	Wolf Péter	P 156	Paks	28
Viniczai Ferenc	Z 30	Dunaszentgyörgy	25	Wolf Roland	F 7	Paks	15
Volf Ernő	K 89	Paks	43	Wolfné Bodor Márta	Z 70	Paks	40
Vönöczky Balázs	F 16	Dunaújváros	42	Zoltán György	P 112	Paks	39
Weil Gábor	Z 19	Paks	32	Zsiga Károly	P 71	Harkány	58
Weil Henrik	Z 3	Paks	46	Zsuráfszki Zoltán	P 34	Tordas	19
Weisz Attila	P 174	Paks	22	ÖSSZESEN: 489 FŐ			

A névsorban azon személyek szerepelnek, akik a jelentkezési lapot kitöltötték és leadták a szervezőknek, összesen 489 fő.

Szervezési hiba folytán a túlparton jelentkező Uszódiaik nem kaptak jelentkezési lapot, viszont átúszás után a pólókat megkapták. Wolf Ernő közlése alapján 510 fő úszta át a Dunát.

Paksi Tükör

tartalom

- 2 Bottyán János tábornok harcai
- 16 Vak Bottyán emlékek nyomában
- 23 Wollner Pál: Római-kori romkert nyílt Dunakömlődön
- 25 Paksi költők versei: Oláh Zoltán, Szarka József,
Kuti Horváth György, Szalay Sylvia, KaTi,
Rác Diána, Mukli Petra, Mislai Gyula, Tibor,
Majoros Irén Erzsébet
- 40 Beregnyei Miklós: A sajtó gyermeke
- 45 Lovásziné Anna: Remekművek üvegből
- 48 Lovásziné Anna: Egy tehetséges paksi lány
- 51 Gutai István: Az információs társadalom felé
- 53 Lovásziné Anna: A felkelő nap háza
- 56 Akik átúszták a Dunát

PAKSI TÜKÖR

Irodalmi-művészeti és helytörténeti szemle

X. évfolyam, 3. szám, 2003 októbere

Szerkeszti a szerkesztő bizottság

Felelős szerkesztő: Beregnyei Miklós

Rovatszerkesztők:

Lovásziné Anna, Gyórfy József, Szabó Péter, Szarka József

Tördelés: Törökné G. Judit

Kiadja: a Jámbor Pál Társaság

Felelős kiadó: a JPT elnöke

Készült: PA Rt. Nyomda 2003/1561. sz.

Felelős vezető: Slonczki István

A szerkesztőség címe: Paks, Városi Könyvtár, Villany u. 1.

HU-ISSN: 1218-2109

A **jövő** energiáival
a **jövő** generációjaért

PAKSI ATOMERŐMŰ RT.

Részvénytársaságunk Kármán Tódor díjat kapott
a magyar oktatásügy támogatásáért az Oktatási Minisztériumtól.

Romkert a Sánchegyen

Légiósok az ünnepségen

(Fotó: Wollner)